บทที่ 3

งานวรรณกรรมของ นาย สันต์ ท.โกมลบุตร

สันต์ ท.โกมลบุตร เป็นนักเขียนที่สร้างงานวรรณกรรมทั้งประเภทนวนิยาย เรื่องสั้น สารคดี และงานแปล ในบทนี้ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์งานทั้ง 3 ประเภทของเขา ด้วยการกล่าวถึงลักษณะโดยทั่วไป ท่วงทำนองการเขียน รวมทั้งภูมิหลังของงานแต่ละประเภทที่เขาสร้างขึ้น โดยเริ่มที่นวนิยายและเรื่องสั้นเป็นอันดับแรก

นวนิยายและเรื่องสั้น

อี.เอ็ม.ฟอร์สเตอร์ ได้อธิบายถึงลักษณะของนวนิยายไว้ว่า นวนิยายบอกผู้อ่านให้ได้ทราบเรื่อง แต่เป็นการบอกหรือเล่าเรื่องที่ต่างกับการเล่านิทานธรรมดา นวนิยายมีท่วงทำนองการเขียนและเล่าเรื่องที่มีเค้าความจริงซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวันของคนทั่ว ๆ ไป หรืออาจจะกล่าวได้อีกประการหนึ่งว่า นวนิยายคือการพรรณาถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามลำดับของกาลเวลา มีการดำเนินเรื่องที่เร้าความสนใจของผู้อ่านให้อยากรู้ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นในเหตุการณ์ต่อไป นอกจากนี้ยังมีสาระหลายอย่างที่น่าเรียนรู้ปรากฏอยู่ในนวนิยายด้วย[1]

ผู้ที่ให้คำนิยามความหมายของนวนิยายเป็นคนแรกในประเทศไทยน่าจะได้แก่ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดังที่ทรงมีพระราชวิจารณ์เรื่อง "สนุกนึก" ซึ่งเป็นพระนิพนธ์ของกรมหลวงพิชิตปรีชากร ในลายพระราชหัตถเลขากราบทูลสมเด็จกรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ และกรมหมื่นวชิรญาณวโรรส ว่า

> ...กรมหลวงพิชิตทำหนังสือนี้ปรารถนาจะทำอย่างโนเวลฝรั่ง ที่เขาแต่งกันนับพันนับหมื่นเรื่อง เป็นเรื่องคิดผูกขึ้นอ่านเล่นพอ

---

[1] E.M. Forster. Aspects of the Novel. Penquin International Edition, 1970, p. 33-36.

> สนุก... ผู้ที่จะแต่งหนังสือเช่นนั้นมักจะต้องมีที่หมายเทียบเคียงกับคนในประจุบันบาง แต่ไม่ได้หมายตามความที่ประพฤติจริงทุกอย่าง เป็นแต่เก็บเคาบาง ยักเยื้องเสียบาง จึงจะชวนให้คิด...[2]

ม.จ.อากาศดำเกิง ได้ทรงกล่าวถึงนวนิยายไว้ใน "คำนำ" เรื่อง "ผิวเหลืองผิวขาว" ว่า "นวนิยายเป็นเรื่องเริงรมณ์ที่แต่งขึ้นโดยความคิดฝันเท่านั้น หากแต่ข้าพเจ้าได้ทำให้ใกล้เคียงความจริงที่สุด"[3]

ศรีบูรพา (กุหลาบ สายประดิษฐ์) มีความเห็นว่านวนิยายควรจะเป็นงานเขียนที่

> ...สะท้อนภาพชีวิตตามที่เป็นอยู่จริงแห่งยุคสมัย ส่วนที่จะทำหน้าที่สะท้อนภาพชีวิตได้ดีเพียงไรนั้นกสุดแต่ทรรศนะของผู้ประพันธ์ที่มีต่อภาพชีวิตนั้น ๆ ประกอบกับความสันทัดจัดเจนในการใช้ศิลปของเขาเท่าที่จะแสวงหามันได้ในยุคสมัยของเขา[4]

ดร. วิภา เสนานาญ กล่าวถึงนวนิยายว่า เป็นมันเทียบคดีร้อยแก้วซึ่งเป็นรูปแบบของการประพันธ์ที่แตกต่างกับบทประพันธ์แบบแผนประเภทร้อยกรองของไทยที่มีมาก่อนร่วม 600 ปี และนวนิยายเป็นบทประพันธ์ที่ใช้วิธีการที่สมจริงในการเสนอ ประสบการณ์, จินตนาการ และความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ด้วยคำประพันธ์ร้อยแก้ว[5]

ส่วน สันต์ ท.โกมลบุตร มีความเห็นว่า นวนิยายเป็น..." บทประพันธ์ที่ผู้แต่งประดิษฐ์คิดเขียนขึ้นเลียนแบบชีวิตจริง ตามความถนัดจัดเจนของนักเขียนแต่ละคน สวนใครจะวาดลายลักษณ์อักษรให้ผู้อ่านเกิดมโนภาพตามเรื่องของตนได้เพียงไรนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของนักเขียนแต่ละคน"[6]

---

[2]สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส, ประมวลพระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส พระราชหัตถเลขา-ลายพระหัตถ์, (กรุงเทพฯ ธนาคารศรีนคร, 2514), หน้า 5.

[3]ม.จ.อากาศ ดำเกิง, ผิวเหลืองผิวขาว,(พระนคร,แพร่พิทยา,2518),หน้า 2.

[4]ศรีบูรพา, "คำแถลงของผู้แต่ง" ลูกผู้ชาย,(พระนคร,แพร่พิทยา,2497),หน้า 6.

[5]Wibha Senanan, The Genesis of the Novel in Thailand, (Bangkok, Thai Watana Phanich, 1975), p. 1.

[6]สันต์ เทวรักษ์, ธาตุแค้น, (พระนคร: แพร่พิทยา, 2507), หน้า ก.

จากการศึกษาผลงานประเภทนวนิยายและเรื่องสั้นของ สันต์ ท.โกมลบุตร ด้วยความพินิจพิจารณาตามหลักวิชาการศึกษางานวรรณกรรมแล้ว ผู้วิจัยมีความเห็นว่า คำนิยามของผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้สนใจงานวรรณกรรมประเภทนวนิยาย รวมทั้งความคิดเห็นของสันต์ ท.โกมลบุตร ที่ได้ยกมาอ้างไว้แล้วนั้น สามารถนำมาพิสูจน์ผลงานนวนิยายและเรื่องสั้นของ สันต์ ท.โกมลบุตร ว่ามีลักษณะเป็นวรรณกรรมที่มีค่าควรแก่การศึกษาและวิเคราะห์เพื่อชี้ให้เห็นว่าเป็นงานเขียนที่ประเทืองปัญญาผู้อ่าน ทางด้านประพันธศาสตร์ ภาษาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ นอกเหนือไปจากความเพลิดเพลินทางอารมณ์ ตามคำนิยามหรือทัศนะของผู้รู้ที่ต่างวุฒิ ต่างวัย และต่างสมัยกัน

ดังจะได้ดำเนินการวิเคราะห์นวนิยายและเรื่องสั้นของ สันต์ ท.โกมลบุตร ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. <u>จุดมุ่งหมายในการสร้างงานนวนิยายและเรื่องสั้น</u>

ในการเขียนนวนิยายและเรื่องสั้น สันต์ ท.โกมลบุตร มีจุดมุ่งหมายเพื่อสนองความบันเทิงของผู้อ่านเป็นประการแรก ดังที่เขาได้เขียนไว้ในคำนำเรื่อง "บันไดแห่งความรัก" เมื่อรวมพิมพ์เป็นเล่มครั้งแรกในปี พ.ศ. 2481 ว่า

> ในการเขียนเรื่องทุกเรื่อง ข้าพเจ้าได้ถือเป็นคติว่าจะเสนอประโยชน์แก่ท่านผู้อ่านในทางบันเทิงเริงรมย์ให้หนักยิ่งกว่าประโยชน์ทางอื่นใด พยายามใช้บทประพันธ์ของข้าพเจ้าเป็นเสมือนยาหอมกล่อมใจ เป็นเครื่องเล้นหย่อนอารมณ์ในยามว่างงาน เป็นทุกอย่างที่มีลักษณะอันเปรียบได้กับเพลงประกอบดนตรีอันไพเราะแก่โสตของผู้ใหญ่และผู้เยาว์ ไม่มีสิ่งแสลง ไม่ทำให้ต้องวิตกวิจารณ์กันเป็นการใหญ่ ด้วยเหตุว่างานประจำวันของเรานั้นก็เป็นเครื่องหนักสมองเป็นอันมากอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องเพิ่มความหนักขึ้นอีก ควรอ่านบทประพันธ์เริงรมย์ชนิดที่ใกล้ไปทางตำรา มากกว่าให้ความรื่นรมย์จริง ๆ จึงมุ่งใช้บทประพันธ์ของข้าพเจ้าหนักไปทาง

บำรุงให้เกิดความสุขแก่ดวงใจ ยิ่งกว่าทางบำรุงให้เกิดสติปัญญาแท[7]

แต่นอกเหนือไปจากจุดมุ่งหมายดังกล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น ผู้อ่านนวนิยายของสันต์ ท.โกมลบุตร จะได้พบความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคม การเมือง และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นร่วมสมัยสอดแทรกอยู่ในบทประพันธ์เกือบทุกเรื่องของเขา ทั้ง ๆ ที่มิได้มีจุดมุ่งหมายโดยตรงที่จะสร้างนวนิยายประเภทสะท้อนสังคม แนะแนวความคิดเห็น หรือวิจารณ์เหตุการณ์จริง ๆ ที่เกิดขึ้นร่วมสมัยกับการเขียนนวนิยายเรื่องนั้น ๆ ทั้งนี้เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า สันต์ ท.โกมลบุตร เป็นนักเขียนผู้สนใจและศึกษาความเคลื่อนไหวของสังคมและเหตุการณ์บ้านเมืองอยู่เสมอ ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์ในการดำเนินโครงเรื่องที่ปรากฏในนวนิยายหลายเรื่องของเขา นับตั้งแต่เรื่อง "บันไดแห่งความรัก" ซึ่งเขียนขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2475 มาจนถึงเรื่อง "ทางม้าลาย" ซึ่งเขียนขึ้นในปี พ.ศ. 2499 เรื่อง "ธาตุแก้น" ซึ่งเขียนขึ้นในปี พ.ศ. 2507 และเรื่อง "แก้วสารพัดนึก" ซึ่งเขียนขึ้นในปี พ.ศ. 2512

มีนวนิยายหลายเรื่องของ สันต์ ท.โกมลบุตร ที่บอกจุดมุ่งหมายในการเขียนเรื่องนั้น ๆ ไว้ใน "คำนำ" ซึ่งเขาเป็นผู้เขียนเอง ดังเช่นในเรื่อง "อันเป็นที่รักแห่งเหมันต์" ซึ่งเป็นนวนิยายขนาดสั้น (Novelette) เขาได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการเขียนนวนิยายเรื่องนี้ไว้ใน "คำนำ" ว่า "ต้องการเขียนเป็นจินตนิยายอิงประวัติศาสตร์เพื่อดัดแปลงเป็นบทละครที่จะนำออกแสดงบนเวที"[8]

---

[7]สันต์ เทวรักษ์, "คำนำ" บันไดแห่งความรัก (พระนคร: โสภณพานิช, 2481), หน้า ก-ข.

[8]สันต์ เทวรักษ์, "คำนำ" อันเป็นที่รักแห่งเหมันต์ (พระนคร: เสริมวิทยบรรณาคาร, 2510), หน้า 275.

ใน "คำนำ" เรื่อง "ธาตุแค้น" ซึ่งพิมพ์เป็นเล่มครั้งแรกในปี พ.ศ. 2507 สันต์ ท.โกมลบุตร ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการเขียนนวนิยายด้วยการอ้างถึงคำกล่าวของ "น้อย อินทนนท์" หรือ "มาลัย ชูพินิจ" นักประพันธ์อาวุโสผู้ล่วงลับไปแล้วว่า

> นวนิยายแบบซินเดอร์เรลล่า มีผู้ชอบมากกว่านวนิยายประเภทสมจริง แมกระนั้นมนุษย์เราก็จะอยู่ด้วยความฝันตลอดไปไม่ได้ มนุษย์ควรจะได้เริ่มรู้จักโลกและชีวิตที่แท้จริง รู้จักตอสู้ดิ้นรน รู้จักเสียสละ รู้จักรัก รู้จักอภัย และให้ความเมตตาปรานีแก่กันทั้งสังคมซึ่งเราอยู่รวมกันในขณะหนึ่ง จะได้หมดจดงดงามขึ้น น่าอยู่ด้วยความรื่นรมย์ยิ่งขึ้น และนั่นย่อมจะได้จากนวนิยายประเภทหลัง[9]

ในเรื่อง "ทางม้าลาย" ผู้ศึกษางานของ สันต์ ท.โกมลบุตร จะได้ทราบถึงจุดมุ่งหมายในการเขียนนวนิยายเรื่องนี้ว่า เพื่อแนะแนวทางให้ผู้อ่านได้ดำเนินไปบนวิถีทางที่ปลอดภัย เช่นเดียวกับการข้ามถนนบนเส้น "ทางม้าลาย" ดังที่เขาเขียนไว้ใน "คำนำ" ของเรื่องว่า

> มนุษย์เรามักจะได้ประสบกับทางข้ามแห่งชีวิตในระยะหนึ่ง ๆ อยู่เป็นนิตย์ อันจำต้องใช้วิจารณญาณโดยรอบคอบสุขุมลึกหนักอยู่ แต่มนุษย์ผู้ฉลาดย่อมรู้จักทน และรู้เลือกทำเลอันควรข้ามได้อยู่ ซึ่งนอกจากอริยมรรคอันเป็นทางดำเนินของพระอริยเจ้าเพื่อข้ามพ้นโอฆสงสาร อันเราทั้งผู้ยังมีกิเลสหนาบางที่จะเข้าถึงแล้วไซร้ ก็ยังมีทางหนึ่งซึ่งเราอาจกาวข้ามไปสู่สวรรค์แห่งชีวิตในโลกนี้ได้อย่างสง่าผ่าเผย โดยปลอดอุปสรรคและปลอดอุปัทวันตรายใด ๆ คือบนเส้นทางม้าลาย[10]

---

[9]สันต์ เทวรักษ์, "คำนำ" ธาตุแค้น, เรื่องเดิม, หน้า ข.

[10]สันต์ เทวรักษ์, "คำนำ" ทางม้าลาย (พระนคร: บรรณาคาร, 2500), หน้า 3.

นอกจากนี้ สันต์ ท.โกมลบุตร ยังได้กล่าวถึงนวนิยายเรื่อง "แก้วสารพัดนึก" ซึ่งเป็นเรื่องสุดท้ายที่รวมพิมพ์เป็นเล่มไว้ว่า เรื่องนี้เกิดขึ้นเพราะ "อาจินต์ ปัญจพรรค์" บรรณาธิการนิตยสาร "ฟ้าเมืองไทย" ต้องการเรื่องยาวประจำฉบับลงพิมพ์ในนิตยสารเล่มนั้นซึ่งออกเป็นประจำมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 เขากล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการเขียนนวนิยายเรื่องนี้ไว้ว่า... "ข้าพเจ้าไม่ได้ตั้งใจจะให้ แก้วสารพัดนึก เป็นยอดวรรณคดีศรีวรรณกรรมอะไรเลย เป็นเรื่องโกหกพกลมทั้งเพ เขียนขึ้นเพื่อให้อ่านกันเล่นสนุก ๆ เท่านั้นเอง"[11]

ที่กล่าวมาแล้วนั้นเป็นจุดมุ่งหมายในการเขียนนวนิยายประเภทพาฝัน (Romantic) และประเภทสมจริง (Realistic) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายทั้งที่เหมือนและแตกต่างกันไปแต่ละเรื่อง สันต์ ท.โกมลบุตร ยังได้สร้างนวนิยายประเภทสืบสวน (Detective) และนวนิยายแนววิทยาศาสตร์ (Science Fiction) อีกด้วย ในการหันมาสร้างงานเขียนประเภทสืบสวนและประเภทแนววิทยาศาสตร์เขามีจุดมุ่งหมายว่า เพื่อให้งานเขียนแปลกออกไปจากแนวเดิม ไม่ซ้ำซากกับงานที่เคยเขียนมาแล้ว ดังที่เขาเคยกล่าวว่า "ผมไม่ชอบเขียนอะไรที่ซ้ำกับของตัวเอง"[12] นอกจากนี้เขายังมีความเห็นว่า โครงเรื่องที่ซ้ำซากจำเจจะทำให้งานเขียนหยุดนิ่งอยู่กับที่ และจะกลายเป็นน่าเน่าไปในที่สุดเพราะไม่มีทางระบายออก[13]

จุดมุ่งหมายอีกประการหนึ่งในการเขียนนวนิยายแนวนี้ก็คือ ต้องการทดสอบความสามารถของตนเองในการเขียนนวนิยายแนววิทยาศาสตร์ เพราะต้องค้นคว้าวิชาการทางด้านวิทยาศาสตร์มาประกอบเค้าโครงเรื่องและรายละเอียดในการดำเนินเรื่องด้วย

---

[11]สันต์ เทวรักษ์, "คำนำ" <u>แก้วสารพัดนึก</u> (พระนคร: คลังวิทยา, 2514), หน้า จ.

[12]เรื่องเดียวกัน, หน้า ค.

[13]อ้างแล้วในบทที่ 2, หน้า 43.

ดังเช่นในนวนิยายเรื่อง "สู่โลกพระอังคาร" และ "จากโลกมหัศจรรย์" อีกประการหนึ่งในการเขียนนวนิยายสืบสวนนั้น ผู้เขียนย่อมต้องมีความรู้ในเรื่องการสืบสวนคดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจ การนำสืบของทนายความ การสืบพยาน ตลอดจนอำนาจของผู้พิพากษาในการตัดสินคดีความตามตัวบทกฎหมาย ความรู้ทางวิชาการดังกล่าวเพื่อประกอบงานเขียนเป็นสิ่งท้าทายความสามารถของเขา[14]

ดังนั้นจึงพอจะสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายในการสร้างงานนวนิยายและเรื่องสั้นของสันต์ ท.โกมลบุตร คือการแต่งเรื่องให้ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลินบันเทิงใจเป็นอันดับแรก เพื่อสอดแทรกความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ในสังคมและให้ข้อคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมเป็นอันดับรองลงมา ส่วนการสร้างนวนิยายแนวสืบสวนและแนววิทยาศาสตร์นั้น ก็เพื่อเสนอผลงานที่มีลักษณะต่างออกไป เพื่อไม่ให้ซ้ำกับแนวเดิมที่เคยเขียนมาแล้ว

2. <u>การสร้างโครงเรื่อง</u>

ข้อที่น่าสังเกตในการศึกษาบทประพันธ์ของ สันต์ ท.โกมลบุตร อีกประการหนึ่งก็คือ เขาเริ่มมีชื่อเสียงในช่วงที่ 4 ของวิวัฒนาการของการประพันธ์นวนิยายไทย ดังที่ "สุพรรณี วราทร" ได้แบ่งวิวัฒนาการนวนิยายไทยในยุคแรกออกเป็น 4 ระยะ คือ

1. ระยะแรก ตั้งแต่ พ.ศ. 2444 – พ.ศ. 2453
2. ระยะที่ 2 ตั้งแต่ พ.ศ. 2454 – พ.ศ. 2464
3. ระยะที่ 3 ตั้งแต่ พ.ศ. 2463 – พ.ศ. 2469
4. ระยะที่ 4 ตั้งแต่ พ.ศ. 2470 – พ.ศ. 2475[15]

---

[14]สัมภาษณ์ นายสันต์ ท.โกมลบุตร วันที่ 20 เมษายน 2519.

[15]สุพรรณี วราทร, "ประวัตินวนิยายไทยตั้งแต่ปลายรัชกาลที่ 5 ถึงสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, 2516) (อัดสำเนา).

ในช่วงระยะที่ 4 ซึ่งเป็นเวลาที่นวนิยายของเขาเริ่มเป็นที่นิยมในหมู่ผู้อ่านยุคนั้น เป็นเวลาเดียวกับที่ประเทศไทยกำลังเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญา-สิทธิราชมาสู่ระบอบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์อยู่ใต้รัฐธรรมนูญ อันเป็นเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบกระเทือนไปถึงความเปลี่ยนแปลงในระบบสังคมไทยในสมัยนั้นด้วย การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและการเมืองในระยะนี้มีส่วนกำหนดรูปแบบโครงเรื่องในนวนิยายของ สันต์ ท.โกมลบุตร ด้วย

โครงเรื่อง คือเหตุการณ์ทั้งหลายที่นักเขียนคิดขึ้นหรือจับจากเหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นจริง ๆ นำมาวางเป็นเค้าโครงเรื่อง โครงเรื่องอาจมีหลาย ๆ โครงทั้งที่เป็นโครงเรื่องใหญ่และโครงเรื่องย่อย นวนิยายที่ดีจะต้องมีโครงเรื่องแต่ละโครงดำเนินติดต่อกันไปอย่างแนบเนียน

ลักษณะโครงเรื่องของนวนิยายนั้นมีอยู่หลายแบบด้วยกัน ศาสตราจารย์เจือ สตะเวทิน ได้กล่าวว่า ลักษณะของโครงเรื่อง (Plot) มีหลายแบบ เช่น

1. โครงเรื่องที่มีเหตุการณ์เบ็ดเตล็ด ไม่มีเอกภาพ มีเพียงการสืบสาวราวเรื่องสืบเนื่องกันไป นับเป็นโครงเรื่องแบบหลวม ๆ

2. โครงเรื่องที่เป็นแบบของเหตุการณ์ เหตุการณ์แต่ละครั้งก่อความกระทบกระเทือนให้เหตุการณ์อย่างน้อยอีกเหตุการณ์หนึ่งตามมา

3. โครงเรื่องแบบผสม นวนิยายบางเรื่องใช้โครงเรื่องทั้งสองแบบผสมกัน[16]

นักเขียนส่วนใหญ่นิยมใช้โครงเรื่องแบบที่ 3 สิ่งที่น่าศึกษาในการวิเคราะห์โครงเรื่องของนวนิยายก็คือ การสำรวจว่าผู้แต่งแทรกหรือผสมโครงเรื่องใหญ่ (Main Plot) กับโครงเรื่องย่อย (Sub Plot) ให้เข้ากันได้ต่อเนื่องแนบเนียนเพียงไร

---

[16]เจือ สตะเวทิน, วรรณคดีวิจารณ์ (พระนคร: สุทธิสารการพิมพ์, 2518), หน้า 79-80.

จากการศึกษาโครงเรื่องในนวนิยายของ สันต์ ท.โกมลบุตร จะพบว่าเขานิยมใช้โครงเรื่องแบบผสมเป็นส่วนใหญ่ คือมีทั้งโครงเรื่องที่เป็นเหตุการณ์สำคัญ (Main Plot) และโครงเรื่องที่เป็นเหตุการณ์ย่อย (Sub Plot) ใช้วิธีเขียนให้แต่ละโครงเรื่องดำเนินประสานกันไปตั้งแต่ต้นจนจบ ด้วยการเรียงลำดับการเขียนให้ต่อเนื่องกันดังนี้

1. การเปิดเรื่อง
2. การผูกปม
3. การหน่วงเรื่อง
4. จุดสุดยอด
5. การคลายปม
6. การปิดเรื่อง[17]

สันต์ ท.โกมลบุตร ใช้วิธีการวางโครงเรื่องเรียงตามลำดับดังกล่าว ในนวนิยายเรื่อง "บันไดแห่งความรัก" ดังจะได้วิเคราะห์ให้เห็นเป็นตัวอย่างต่อไปนี้

1. การเปิดเรื่อง นวนิยายเรื่องนี้เปิดเรื่องด้วยการแนะนำให้ผู้อ่านรู้จักกับ "จวงจันทน์" กุลสตรีผู้งดงามด้วยคุณสมบัติและรูปสมบัติ และอยู่ในวัยที่กำลังเลือกหาคู่ครอง

2. การผูกปม ผู้แต่งสร้างปมหรือข้อขัดแย้งขึ้นด้วยการให้เธอปฏิเสธการสู่ขอจาก "ธาดา บุณโยปกรณ์" ในระยะเวลาใกล้เคียงกับที่เธอเก็บกระเป๋าใส่ธนบัตรของผู้ที่ทราบแต่เพียงนามย่อว่า "ว.ว.ว." ได้ จวงจันทน์ได้จัดการมอบไว้ยังสถานีตำรวจ แล้วนัยว่ามีผู้อ้างเป็นเจ้าของมารับไป เธอได้รับนามบัตรตอบขอบใจจากบุรุษผู้มีชื่อในนามบัตรแผ่นนั้นว่า "วรา วรวิทย์" ต่อมาเธอได้รับช่อกุหลาบแดงพร้อมด้วยจดหมายจากเขา ทำให้จวงจันทน์เพิ่มความสนใจในตัวชายหนุ่มผู้นี้ยิ่งขึ้น

---

[17]เรื่องเดียวกัน, หน้า 80.

3. การหน่วงเรื่อง ผู้เขียนให้จวงจันทน์บันทึกอนุทินของเธอไปตามเหตุ-การณ์ที่น่าสนใจของหญิงสาว พร้อมกับแสดงจดหมายโต้ตอบระหว่างจวงจันทน์กับวราห์ด้วย จดหมายที่เขียนขึ้นด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวานประกอบด้วยเนื้อหาที่ให้ความรู้และเป็นประโยชน์จากวราห์ วรวิทย์ ทำให้จวงจันทน์เกิดความสนใจบุรุษที่ได้รู้จักแต่เพียงชื่อและจดหมายของเขาเท่านั้น โครงเรื่องดำเนินต่อไป โดยเขาและเธอมีจดหมายถึงกันหลายฉบับ

4. จุดสุดยอด จวงจันทน์สารภาพกับตนเองว่าสนใจในบุรุษที่เธอรู้จักแต่เพียงนามและจดหมายผู้นี้เป็นยิ่งนัก ในจดหมายฉบับสุดท้ายที่เขียนถึงเขา เธอเขียนลงไปว่า... "ไม่น่าจะมีข้อเคลือบแคลงระแวงไปต่าง ๆ นานาเลยเทียวนะคะ – วราห์หล่อนรักคุณ– –" ในที่สุดความจริงก็เปิดเผยขึ้นว่า เจ้าของซองธนบัตรผู้ใช้นามย่อว่า "ว.ว.ว." คือ นายสิบตรี ไว วงวิทย์ ทำให้จวงจันทน์ผิดหวังและสงสัยว่าใครคือวราห์ วรวิทย์ ผู้ที่เขียนจดหมายติดต่อกับเธอ

5. การคลายปม จวงจันทน์ได้ทราบความจริงทั้งหมดจากพี่ชายของเธอว่าเขาพร้อมด้วยเพื่อนนักประพันธ์ซึ่งต่างก็เป็นเพื่อนของ "ธาดา บุณโยปกรณ์" ได้ถือโอกาสเขียนจดหมายมาถึงเธอโดยสวมรอยใช้นามวราห์ วรวิทย์ ลักษณะและคุณสมบัติที่บรรยายไว้ในจดหมายที่เขียนถึงเธอ คือลักษณะนิสัยและคุณสมบัติของธาดา บุณโยปกรณ์ นั่นเอง จดหมายแต่ละฉบับทั้งของเขาและของเธอเป็นเสมือนการจูงเธอให้ก้าวขึ้นสู่ "บันไดแห่งความรัก" ไปทีละขั้นเพื่อขึ้นไปพบกับชายที่มีความรักในตัวเธออย่างแท้จริง

6. การปิดเรื่อง สันต์ ท.โกมลบุตร ปิดเรื่องนี้เช่นเดียวกับนวนิยายแบบพาฝันทั่ว ๆ ไป ด้วยการให้จวงจันทน์ได้แต่งงานกับชายที่เธอรักและเริ่มชีวิตคู่ที่มีแต่ความสุขต่อไป

นวนิยายเรื่องอื่น ๆ ที่มีการวางโครงเรื่องแบบเดียวกับที่กล่าวมาแล้ว ได้แก่ เรื่อง "ทางม้าลาย" "เสรษฐีอนาถา" "ธาตุแค้น" และ "แก้วสารพัดนึก" เป็นต้น

สำหรับเรื่องสั้น ชุดที่น่าสนใจคือเรื่องสั้นชุด "ม่าเหมี่ยวกับตุ๊ดตู่" ซึ่งแต่ละตอนในชุดเป็นเรื่องสั้นที่ใช้โครงเรื่องเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและกำลังเป็นปัญหาของสังคม

ร่วมสมัยขณะที่ สันต์ ท.โกมลบุตร กำลังเขียนเรื่องตอนนั้น ๆ

ส่วนเหตุการณ์ที่ สันต์ ท.โกมลบุตร นำมาใส่ในโครงเรื่องของเขานั้นผู้อ่านจะพบว่า มีเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นในสังคมตามช่วงระยะเวลาที่เขาเขียนเรื่องนั้น ๆ แทรกปนอยู่ด้วยเสมอ ไม่ว่าในนวนิยายประเภทพาฝัน ประเภทสมจริง หรือประเภทสืบสวน และแนววิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ ฉากหรือสถานที่ตามที่กล่าวถึงในเนื้อเรื่อง (Setting) ก็เป็นฉากที่มีอยู่จริง ดังตัวอย่างในนวนิยายบางเรื่องที่จะยกมาแสดงต่อไปนี้

เรื่อง "กาหลงรัง" เป็นนวนิยายพาฝันที่ผู้แต่งวางโครงเรื่องให้หญิง-ชายเข้าสู่พิธีสมรสโดยบิดามารดาของทั้งสองฝ่ายเป็นผู้จัดการให้ ซึ่งเป็นธรรมเนียมนิยมในสมัย พ.ศ. 2470-2475 โครงเรื่องที่ตามมาเกิดจากผลของโครงเรื่องแรก คือมีเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาเกิดขึ้นอีกหลายเรื่อง เนื่องมาจากการที่ทั้งสองฝ่ายมิได้รู้จักและศึกษากันและกันเสียก่อน ฉากที่ใช้ในเรื่องนี้เป็นกรุงเทพมหานครเมื่อปี พ.ศ. 2470 เช่นกล่าวถึงสุโมสรสถานที่มีชื่อว่า โฮเต็ลพญาไท ซึ่งเป็นสถานที่ที่หรูหรามากในสมัยดังกล่าว

ในเรื่อง "บันไดแห่งความรัก" มีบันทึกเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในวันที่ 24 มิถุนายน 2475

นวนิยายแนววิทยาศาสตร์เรื่อง "สู่โลกพระอังคาร" มีโครงเรื่องที่ว่าด้วยการค้นคว้าวิธีการเดินทางไปสู่ดาวพระเคราะห์ดวงอื่น ๆ ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์และจิตศาสตร์ร่วมกัน ผู้เขียนได้กล่าวถึงการค้นคว้าด้านจิตศาสตร์และวิญญาณศาสตร์ที่กำลังเป็นที่สนใจของคนกรุงเทพฯ ในปี พ.ศ. 2500 เช่น มีการกล่าวถึงปาฏิหาริย์เรื่องการเข้าฌานและความมหัศจรรย์ทางจิต ซึ่งนายแพทย์มาลา ศีตะจิต เป็นผู้แสดงที่แพทยสมาคมอันเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงและเป็นที่ตื่นเต้นสนใจของคนทั่ว ๆ ไปในกรุงเทพฯ สมัยนั้น

ในเรื่อง "แก้วสารพัดนึก" ผู้แต่งได้แทรกขบวนวิธีการประกวดนางงามที่เป็นธรรมเนียมนิยมในสังคมในระหว่างปี พ.ศ. 2500-2513 สันต์ ท.โกมลบุตร ได้บรรยายถึงกรรมวิธีในการประกวดนางงามไว้อย่างละเอียดลออตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงพิธีสวมมงกุฎให้กับผู้ได้รับคัดเลือกเป็นนางงาม จากประสบการณ์ที่เขาได้รับโดยเป็นกรรมการกำกับเวทีนางงามในงานวชิราวุธานุสรณ์อยู่หลายสมัย

สรุปได้ว่า การวางโครงเรื่องของ สันต์ ท.โกมลบุตร ส่วนใหญ่เป็นไปตามหลักประพันธศาสตร์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้บทประพันธ์ของเขามีการดำเนินเรื่องที่สอดคล้อง ต่อเนื่องและกลมกลืนกันไปตั้งแต่ต้นจนจบ ทำให้ผู้อ่านติดตามเรื่องราวได้อย่างง่าย ๆ และเพลิดเพลินเพราะโครงเรื่องแต่ละโครงดำเนินเกี่ยวพันกันไปตลอดเรื่องไม่สับสน พร้อมทั้งได้รับความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ ในสมัยเดียวหรือใกล้เคียงกับที่นวนิยายเรื่องนั้น ๆ แต่งขึ้น ดังจะได้วิเคราะห์นวนิยายบางเรื่องของ สันต์ ท.โกมลบุตร อย่างละเอียดในบทต่อไป

3. ลักษณะงานเขียนที่เป็นแบบเฉพาะของ สันต์ ท.โกมลบุตร

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงลักษณะเฉพาะแบบในงานเขียนของ สันต์ ท.โกมลบุตร ตามลำดับต่อไปนี้

1. การเขียนคำนำและความนำ
2. การใช้ภาษาสำนวนไทย
3. อารมณ์ขัน

3.1 การเขียนคำนำและความนำ

ลักษณะเฉพาะในนวนิยายของ สันต์ ท.โกมลบุตร ที่ไม่เหมือนกับงานของนักเขียนผู้อื่น และที่เห็นได้ชัดคือ การเขียนคำนำหรือความนำเรื่อง ก่อนที่จะเริ่มต้นบทที่ 1 คำนำ หรือความนำดังกล่าวปรากฏอยู่ในตอนต้นของนวนิยายแทบทุกเรื่องของเขา

คำนำ (Preface) หมายถึง ข้อความที่ผู้เขียนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เขียนคำนำนั้น เขียนอธิบายให้ผู้อ่านทราบว่า เหตุไรจึงเขียนเรื่องนั้นขึ้นมา ในหนังสือเล่มนั้นมีสาระสำคัญอะไรบ้าง และผู้อ่านจะได้รับอะไรจากหนังสือนี้ ที่กล่าวมาแล้วนั้นเป็นลักษณะคำนำของหนังสือประเภทสารคดี สำหรับนวนิยายนั้นยังมีผู้มีความเห็นว่า

ไม่จำเป็นต้องมีคำนำ เพราะจะทำให้เรื่องราวทั้งหมดเสียรสไป[18]

แต่ สันต์ ท.โกมลบุตร มีความเห็นในเรื่องการเขียนคำนำสำหรับนวนิยายว่า "เป็นเสมือนการปูทางเข้าสู่เนื้อเรื่อง และเป็นการแนะนำให้ผู้อ่านได้ทราบจุดมุ่งหมายและขอบเขตของเนื้อเรื่อง"[19] ดังที่เขาได้กล่าวถึงสาเหตุของการที่ต้องเขียนคำนำให้กับนวนิยายไว้ในคำนำเรื่อง "บันไดแห่งความรัก" เมื่อพิมพ์เป็นเล่มครั้งแรก (พ.ศ. 2481) ว่า

> ท่านผู้จัดการสำนักพิมพ์ได้แจ้งให้ข้าพเจ้าทราบภายหลังที่ได้รับต้นฉบับแล้วว่า บทประพันธ์ของข้าพเจ้ายังหามีคำนำไม่ เปรียบเหมือนที่ระโหฐานแห่งหนึ่งซึ่งไม่มีหลังคา ผู้นั่งภายในคงอึดอัดใจมาก เมื่อฝนตกหรือแดดออก แล้วเร่งให้ข้าพเจ้ารีบจัดการมุงหลังคาเสียโดยเร็ว[20]

จากการศึกษาและพินิจนวนิยายต่างประเทศ โดยเฉพาะที่ตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่จะมีคำนำเขียนไว้ก่อนเริ่มเรื่อง โดยอาจารย์ผู้สอนวิชาวรรณกรรมตามมหาวิทยาลัย นักวิจารณ์หนังสือมีชื่อ หรือมีคำนำของผู้ประพันธ์เอง คำนำเหล่านี้เขียนขึ้นเพื่อนำผู้อ่านเข้าสู่เนื้อเรื่อง นอกจากนี้แผ่นหุ้มปกทั้งด้านในและด้านนอกมักจะมีปริทัศน์สั้น ๆ ของนักวิจารณ์มีชื่อกล่าวถึงคุณค่าของนวนิยายเรื่องนั้น ๆ รวมทั้งประวัติย่อ ประสบการณ์ ภูมิหลัง และรูปถ่ายเล็ก ๆ ของผู้ประพันธ์ด้วย

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ทั้งคำนำ ความนำ คำวิจารณ์ หรือปริทัศน์ต่าง ๆ เป็นส่วนสำคัญของนวนิยาย เพราะเป็นเสมือนการนำเรื่องให้ผู้อ่านได้ทราบเค้าโครง

---

[18]รัญจวน อินทรกำแหง, การเลือกหนังสือและโสตทัศนวัสดุ (พระนคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2511), หน้า 39.

[19]สัมภาษณ์ สันต์ ท.โกมลบุตร วันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2519.

[20]สันต์ เทวรักษ์, "คำนำ" บันไดแห่งความรัก, เรื่องเดิม, หน้า ก.

และสาระของนวนิยายเล่มนั้นอย่างย่อ ๆ ซึ่งจะเป็นเครื่องมือช่วยเลือกหนังสือสำหรับผู้ที่กำลังเลือกหานวนิยายที่มีคุณค่าขึ้นมาอ่านสักเล่มหนึ่ง

"คำนำ" ในนวนิยายของ สันต์ ท.โกมลบุตร ส่วนใหญ่เขียนเป็นความนำเรื่องไว้ก่อนเริ่มต้นบทที่ 1 และลงพิมพ์ตั้งแต่เริ่มพิมพ์ครั้งแรกในวารสาร หรือนิตยสาร เช่นเรื่อง "ทางม้าลาย" และ "ธาตุแค้น" มีนวนิยายหลายเรื่องที่เขาเขียนคำนำขึ้นภายหลังเมื่อมีการรวมพิมพ์เป็นเล่ม เช่นเรื่อง "แก้วสารพัดนึก" ซึ่งเป็นนวนิยายเรื่องสุดท้ายของเขาที่รวมพิมพ์เป็นเล่มเมื่อ พ.ศ. 2514

เรื่อง "ธาตุแค้น" มีทั้งคำนำที่เขียนขึ้นเมื่อรวมพิมพ์เป็นเล่ม และความนำเรื่องที่เขียนเมื่อลงพิมพ์ครั้งแรกเป็นตอน ๆ ในนิตยสาร "เดลิเมล์วันจันทร์" บางเรื่องสำนักพิมพ์หรือนักประพันธ์ที่รู้จักคุ้นเคยกับเขาเป็นผู้เขียนคำนำ เช่นเรื่อง "แหวนประดับก้อย" ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 4 (พ.ศ. 2512) โดยสำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น สำนักพิมพ์เป็นผู้ให้คำนำเอง ซึ่งนอกจากจะบอกประวัติการพิมพ์และความนิยมที่บนประพันธ์เรื่องนี้ได้รับในอดีตแล้ว ยังบอกไว้ด้วยอีกว่า เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของ สันต์ ท.โกมลบุตร เองว่า

> บทประพันธ์ที่เขียนขึ้นในสมัยใด ย่อมจะบรรจุไว้ซึ่งภาษาหนังสือที่ใช้กัน เหตุการณ์ วัฒนธรรม ตลอดจนสถานที่ ว่าได้เคยเป็นและมีอยู่อย่างไรในสมัยนั้น และกาลเวลาต่อมาได้วิวัฒน์ผันแปรไปเป็นสถานใด กับทั้งยังเป็นมาตราวัดความสูงต่ำแห่งจิตใจของประชาชนคนอ่านในแต่ละสมัยไว้อย่างชัดแจ้งอีกด้วย

ส่วนเรื่องที่นักประพันธ์ผู้อื่นเขียนคำนำให้ก็มี เช่นเรื่อง "นามนั้นสำคัญไฉน" ยศ วัชรเสถียร เป็นผู้เขียนคำนำ ซึ่งประกอบด้วยความนิยมที่มีต่องานเขียนของสันต์ ท.โกมลบุตร และให้ความเห็นว่า "แต่ละเรื่องของเขา (สันต์ ท.โกมลบุตร) ที่

---

[21]สันต์ เทวรักษ์, "คำนำ" ธาตุแค้น, เรื่องเดิม, หน้า ค.

เสนอต่อนักอ่าน บรรเจิดด้วยเค้าโครงเรื่อง และเพริศพริ้งด้วยสำนวนโวหาร[22]

นอกจากนี้ สันต์ ท.โกมลบุตร ยังกล่าวว่า เขานิยมเขียน "คำนำ" ให้กับนวนิยายทุกเรื่องของเขาที่รวมพิมพ์เป็นเล่ม หนังสือบางเล่มของเขาไม่มี "คำนำ" เป็นเพราะสำนักพิมพ์ตัดออก เนื่องจากมีความเห็นว่า "คำนำ" ไม่ใช่เนื้อเรื่องที่จำเป็นต้องพิมพ์ผนวกเข้าไปกับเนื้อเรื่อง และ "คำนำ" ที่บอกประวัติการพิมพ์นั้น สำนักพิมพ์กลับมีความเห็นว่าจะทำให้ผู้อ่านทราบว่าเป็นนวนิยายรุ่นเก่าที่นำมาพิมพ์ขึ้นใหม่ ซึ่งจะทำให้จำหน่ายไม่ได้จำนวนสูงดังที่ต้องการ ทั้งนี้เป็นเพราะสำนักพิมพ์เล็งถึงผลประโยชน์ทางด้านจำหน่ายมากกว่าเล็งเห็นคุณค่าทางวรรณกรรมของงานเขียนชิ้นหนึ่ง ๆ ว่าสมควรจะประกอบขึ้นด้วยปัจจัยสิ่งใดบ้าง

ในกรณีเช่นนี้ สันต์ ท.โกมลบุตร ได้ยกตัวอย่างว่า เขารู้สึกเสียดายที่ในการพิมพ์เรื่อง "บันไดแห่งความรัก" ครั้งที่ 3 เมื่อ พ.ศ. 2504 โดยองค์การค้าของคุรุสภานั้น ได้ตัด "คำนำ" ซึ่งเขาเขียนไว้ในการพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2481 ออก ทำให้ผู้อ่านรุ่นหลังขาดข้อมูลบางประการเกี่ยวกับประวัติและภูมิหลังของเรื่องไปอย่างน่าเสียดาย[23]

นับตั้งแต่มีการให้รางวัลหนังสือดีประเภทต่าง ๆ ประจำปี ซึ่งมีทั้งรางวัลขององค์การระหว่างประเทศ เช่น องค์การ ส.ป.อ. และองค์การยูเนสโก หรือรางวัลขององค์การ สมาคม และสถาบันภายในประเทศ เช่น สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ธนาคารกรุงเทพฯ และสมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จัดจำหน่ายแห่งประเทศไทย เป็นต้น[24]

---

[22]ยศ วัชรเสถียร, "คำนำ" นามนั้นสำคัญไฉน, โดย สันต์ เทวรักษ์ (พระนคร: แพร่พิทยา, 2512), หน้า

[23]สัมภาษณ์ สันต์ ท.โกมลบุตร วันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2519.

[24]สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, "รายชื่อหนังสือที่ชนะการประกวดระหว่าง พ.ศ. 2511-2517," วารสารห้องสมุด, ปีที่ 9, ฉ.1 (มกราคม-กุมภาพันธ์, 2518), หน้า 108-111.

ผู้วิจัยได้พบว่ามีการเขียน "คำนำ" ในนวนิยายเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะนวนิยายที่ผู้ทรงความรู้ทางด้านวรรณกรรม เช่น รัญจวน อินทรกำแหง ส. ศิวรักษ์ แนะนำและวิจารณ์ว่าเป็นนวนิยายที่มีคุณค่าควรอ่าน เช่น

นวนิยายเรื่อง "ดร. ลูกทุ่ง" ของ "บุญเหลือ" พิมพ์เป็นเล่มเมื่อ พ.ศ. 2516 "สุมนอมร" เป็นผู้เขียนคำนำ

นวนิยายเรื่อง "บ่วงกรรม" ของ "ดวงใจ" พิมพ์เป็นเล่มเมื่อ พ.ศ. 2517 "รัญจวน อินทรกำแหง" เป็นผู้เขียนคำนำ

นวนิยายเรื่อง "ทำไม" ของ "สีฟ้า" พิมพ์เป็นเล่มเมื่อ พ.ศ. 2518 ผู้แต่งเขียนคำนำเอง

นวนิยายที่พิมพ์เป็นเล่มก่อนที่มีการให้รางวัลหนังสือดี คือก่อนปี พ.ศ. 2510 นอกจากนวนิยายของ สันต์ ท.โกมลบุตร แล้ว ก็เกือบจะกล่าวได้ว่าไม่มีนวนิยายของนักเขียนผู้ใดเลยที่เขียน "คำนำ" ไว้ด้วย

การเขียน "คำนำ" ในนวนิยายของ สันต์ ท.โกมลบุตร เป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษาค้นคว้างานเขียนของเขาทั้งทางด้านงานวรรณกรรมและด้านสังคม เพราะ "คำนำ" ในงานเขียนของเขาส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายในการเขียน สารที่เขาต้องการให้ผู้อ่านได้รับ ตลอดจนเค้าโครง (Plot) หรือแกน (Theme) ของนวนิยายแต่ละเรื่องที่เขาเขียนขึ้นด้วย "คำนำ" ดังกล่าวจึงเป็นเสมือนเครื่องมือที่ช่วยให้การค้นคว้าวิจัยใกล้เคียงความถูกต้องยิ่งขึ้น เพราะเป็นหลักฐานที่น่าเชื่อถือได้ดีกว่าการวินิจฉัยหรือตีความเอาเอง

3.2 <u>การใช้ภาษาสำนวนไทย</u>

ลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งในนวนิยายของสันต์ ท.โกมลบุตร คือการใช้ภาษาและสำนวนไทย อาจจะกล่าวได้ว่า เขาเป็นนักเขียนที่มีความสามารถในการใช้สำนวนภาษาไทยได้อย่างผู้ที่เข้าใจในความหมายของถ้อยคำและเหมาะสมกับเหตุการณ์ตามท้องเรื่อง และเข้ากับบุคลิกลักษณะของตัวละครในเรื่อง

ดังจะได้ยกตัวอย่างจากเรื่อง "แก้วสารพัดนึก" เล่มที่ 1 ตั้งแต่หน้า 1-5 ที่ผู้อ่านจะได้พบสำนวนไทยแทรกอยู่ทั่ว ๆ ไป ทั้งในคำพูดของตัวละคร และใน

คำบรรยายความของผู้แต่ง

-1-

"นังแก้ว"

เสียงแปร่นอยู่ที่นอกชาน แสดงว่าพื้นของผู้เรียกไม่สู้จะดีนัก สังเกตได้จากอารมณ์เสียที่ปรากฏตอมา

"นี่-เจ้าก้าน พี่สาวของเรามันไปมุดหัวอยู่ที่ไหนหือ ? จวนจะมืดค่ำเข้าปานนี้แล้วยังไม่โผล่มาให้เห็นหน้าค่าตาบางเลย"

"ฉันจะไปรู้เขาเรอะ-แม่" เด็กชายที่นั่งหมอบขีดเขียนงานของตนอยู่เงียบหน้าขึ้นตอบ "ได้ไปเฝ้าพี่แก้วเขาอยู่เสียเมื่อไหร่เล่า"

"เออ-ให้มันได้ยังงั้นซีวะ พอ ๆ กันนั่นแหละทั้งพี่ทั้งน้อง ผีมันช่างเจาะปากมาให้พูดแท ๆ เทียว"

"พวกผีที่ปั้นลูกนั่นเรอะ-แม่ ?"

"มันยังไม่ทันได้ปั้นเสียด้วยซ้ำ พูดเข้าเคราะกลางโปก พวกแกก็ชิงกันมาเกิดให้หน่าสลอนไปแล้วละ... เลี้ยงไว้ให้กินข้าวสุกก็เสียข้าวสาร"

"ก็ฉันกินขี้ไม่ได้นี่แม่" ลูกชายเถียงเอา "ถ้ากินได้ก็จะกินหรอก จะได้ไม่เปลืองข้าวสุกของแม่"

พอได้ยินคำย้อนรอยเข้าให้ดังนั้น นางถมยา เสมาทอง ก็เดือนเป็นฟืนเป็นไฟขึ้นมาทันที

"ไอ้ลูกเนรคุณ" นางเกรี้ยวกราดออกไปโดยไม่ทันยั้งคิด "เลี้ยงดูไม่ตกฟาก เดี๋ยวแม่ได้แผ่นให้หลังแอ่นไปหรอก... ไปเสียให้พ้นหูพ้นตา-ไป"

"แม่จะไล่ให้ฉันไปข้างไหนล่ะ ?"

"แกไปตามนังพี่สาวของแกให้กลับมาบ้านมาช่วยเสียทีนะซี มันจะเข้าใกล้เข้าไฟอยู่แล้ว น่าหากยังไม่ได้ตัว จะได้อาศัยลูบเนื้อลูบตัวบ้าง... นี่มิไปมัวปลูกตนมะพูดอยู่ที่บ้านนังสาหรายลูกฑิตแคลวนั่นหรอกเรอะ"

"ฉันจะไปรู้ของเขาได้ยังไง"

"ก็เมื่อแกไม่ไปดูที่นั่น ทำไมมันถึงจะรู้ได้เล่าหือ"

"ก็เขากำลังทำเลขการบ้านอยู่แม่ไม่เห็นหรือเล่า" เด็กชายกานทำเสียงบน ๆ "ถ้าทำไม่เสร็จ เดี๋ยวพรุ่งนี้ไป – โรงเรียน ครูทับแกก็เฉงกนให้เทานั่นเอง"

"ก้นของแกนะมันหนาเป็นหนังไอ้ทุยอยู่แล้วหรอก... ว่าแต่จะไปหรือไม่ไปหรือนี่"

"เวลาถูกครูตีน่ะมันก้นฉัน ใช่ก้นแม่เสียเมื่อไหร่"

"เอ ไอ้ลูกคนนี้"

เมื่อเห็นมารดาเช่นเขี้ยวเคี้ยวฟันทำท่าจะเอาจริงเอาจัง ดังนั้น ผู้เป็นบุตรคนเล็กก็ลดความแข็งกระด้างของตนเองลง ... แมกำลังโมโหเตา–กานคิด ขืนตอลอตอูเถียงนานไป เดี๋ยวเรากจะเจ็บตัวเทานั้นเอง กานสอดูไมบรรทัดกับ – ดินสอดำคันเลมสมุดตอนที่กำลังเขียนคางอยู ลุกขึ้นเอาไป เก็บเขาที่แล้วก็เดินสะบัดกนผานนอกชานลงบันไดหนาเรือนไป... นางถมยาคลายความโมโหลงไปไดถนัด รู้สึกเสียใจอยู่เหมือนกันที่ไดรุนแรงกับลูกเกินไป และเป็นการรุนแรงที่คอนขางจะขาดเหตุผลอยูดวย นางจึงกาวไปที่ประตูเรือนชะโงกมองตามหลังลูกชายซึ่งเดินเหยาะ ๆ เหยาไปตามคันดินที่ยกขึ้นเป็นเขื่อนกั้นคลองตอนนั้นไว เพื่อมิให้น้ำเซาะพังเขามา... มีสุนัขขนเกรียนสีดำนามกรวา "ไอดุบ" หางดวนตามติดไปดวยอีกตัว

ตะวันกำลังจะชิงพลบ เสียงลมพัดอ้อยอาวอยู่ในทุ่งหลังหมู่บ้านออกไป นำในลำน้ำหูาจีนกำลังเปี่ยมฝั่ง ขาวปลา – อาหารมื้อนี้ก็เตรียมทำไวเสร็จสรรพแลว เป็นยามที่สมาชิกของครอบครัวทุกคนควรจะไดอยูกับบานชองโดยพรอมหนา พรอมตากัน... แตนี่พอกอนไปนั่งโขกหมากรุกเพลินอยู่เสียที่บานไหนก็ไมรู นังแกวลูกสาวคนโตกับลูกหายหนาหายตาไปเสียอีกคน มันเอาเรือลำเล็กที่หนาทาไปดวย คงเหลือแตเจากานลูกชายคนเล็กคนเดียว ก็พึ่งพาอาศัยอะไรไมไดมากนักในดานที่ตองใชเรี่ยวแรง... ตัวเองหรือผละจาก

หน้าเตาไฟเหงื่อไหลไคลย้อยออกมาจากในครัว หมายจะไคลบเนื้อลบตัวสักหน่อยให้ชื่นมื่น มาประจำในตุ่มแห่งขอก มีแตตะกอนนอนก้น กระทั่งจะใช้เป็นน้ำล้างข้าวก็ไม่ได้ จึงบังเกิดอารมณ์ฉุนเฉียวขึ้นมาอย่างปัจจุบันทันควน เมื่อไม่มีตัวลูกสาวอยู่ให้ขนาบเอา นางจึงพาลลี่พาลุขว้างกับลูกชายอายุ 10 ขวบ และขับให้ไปตามเอาตัวพี่สาวกลับมาเดี๋ยวนั้น

ครั้นลูกชายลงเรือนไปเสียอีกคน ก็เหมือนกับว่าร้างไปทั้งบ้าน เหลืออยู่เดียวดาย นางถมยา เสมาทอง รู้สึกเปลาเปลี่ยวเดียวโดดอยู่ในโลกกว้างขึ้นมาครามครัน

ยิ่งคิดไปถึงนังแก้ว ก็ยิ่งเสียใจและระทดหดหู่นัก...

จากข้อความที่ยกมาข้างบนนั้น จะพบว่ามีสำนวนไทยแทรกอยู่ในคำสนทนาของตัวละคร และในสำนวนบรรยาย ดังต่อไปนี้

- เห็นหน้าค่าตา
- ผีช่างเจาะปากมาให้พูด
- เลี้ยงไว้ให้กินข้าวสุกก็เสียข้าวสาร
- เดือดเป็นฟืนเป็นไฟ
- เถียงคำไม่ตกฟาก
- ไปเสียให้พ้นหูพ้นตา
- กลับมาบ้านมาช่อง
- มันจะเข้าใต้เข้าไฟอยู่แล้ว
- ลูบเนื้อลูบตัว
- ปลูกต้นมะพูด
- เขม่นเขี้ยวเคี้ยวฟัน
- โมโหเต่า
- ต่อล้อต่อเถียง

- อยู่กับบ้านช่อง
- พร้อมหน้าพร้อมตา
- หายหน้าหายตา
- เหงื่อไหลไคลย้อย
- พาลีพาลขวาง

เกี่ยวกับเรื่องของสำนวนไทยที่มีลักษณะเป็นความเปรียบ หรือเล่นคำด้วยการเสริมสร้อยคำ[25] ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สันต์ ท.โกมลบุตร เป็นนักเขียนผู้หนึ่งที่ได้บันทึกสำนวนเหล่านี้ไว้ในนวนิยายของเขาทุกเรื่องจนมีจำนวนมากเพียงพอที่จะแสดงถึงลักษณะภาษาและคำพูดของบุคคลในสังคมตามระยะเวลาที่เขาเขียนนวนิยายเรื่องนั้น ๆ และทำให้บทประพันธ์ของเขาเป็นแหล่งค้นคว้าคำศัพท์และสำนวนไทยสำหรับผู้สนใจทางด้านภาษาศาสตร์เพิ่มขึ้นอีกประการหนึ่งด้วย

3.3 อารมณ์ขัน

ลักษณะเฉพาะอีกประการหนึ่งในนวนิยายของ สันต์ ท.โกมลบุตร คือ อารมณ์ขันที่ผู้แต่งสอดแทรกไว้ในบทสนทนาของตัวละคร เป็นที่น่าสังเกตว่า อารมณ์ขันของสันต์ ท.โกมลบุตร นั้นใช้ภาษาเรียบ ๆ เข้าใจง่าย และเข้ากับบรรยากาศในโครง-เรื่อง และมักเป็นภาษาหรือคำพูดที่อิงเหตุการณ์เรื่องราวที่เป็นที่รู้จักกันดีในสังคมขณะที่เขาเขียนเรื่องนั้น ๆ

ตัวอย่างอารมณ์ขันจากนวนิยายบางเรื่องของ สันต์ ท.โกมลบุตร

1. จากเรื่อง "ระเมียรเรียนโลก"

"แสดงว่าคุณจะอายุยืน"

---

[25]กาญจนาคพันธ์, สำนวนไทย, ชุด 1,2. (พระนคร: รวมสาส์น, 2510), หน้า 1-20.

"อย่าให้ยืนนานนักเลยค่ะ อายุจะเมื่อย"[26]

2. จากเรื่อง "ทางม้าลาย"

"ฉันว่าชื่อย้อยอุยน่ะยังดีนา" เด็กชายได้ดีก็ชี้แพะไล่ "คนที่เป็นแมนมเขานะ ถาชื่อหยอนหรือยานละก็แย่ที่เดียวเชียว"[27]

3. จากเรื่อง "ทางม้าลาย"

"...ทำไมฉันจึงจะได้รู้จักชื่อเธอบ้างเล่า ?"

"ก็คุณยังไม่ได้ถามฉันนี่คะ... แต่ถาคุณอยากรู้ฉันก็จะบอกให ฉันชื่อ ทองหยอด คะ"

"แหมชื่อยังกะจะกินได้"

"คุณชอบหรือคะ"

"ชอบมากทีเดียวแหละ แต่ฉันชอบทองหยิบมากกว่า"

"นั่นแม่ของฉันค่ะ" เด็กหญิงตอบ[28]

4. จากเรื่อง "ม่านบังตา"

"แต่เจ้าผัวหรือคุณเดี่ยมักส่งค้อนมาโดยทางตรงหรือทางออมเสมอ มันไม่สูปลอดภัยนัก"

"จะแปลกอะไรเมื่อกันไม่ใช่พ่อค้าขายตะปู"[29]

---

[26]สันต์ เทวรักษ์, ระเมียรเรียนโลก (พระนคร: คลังวิทยา, 2502), หน้า 409.

[27]สันต์ เทวรักษ์, ทางม้าลาย. เล่ม 1. เรื่องเดิม, หน้า 6-7.

[28]เรื่องเดียวกัน, หน้า 467-468.

[29]สันต์ เทวรักษ์, ม่านบังตา (พระนคร: อุดม ชาตบุตร, 2481), หน้า 6.

5. จากเรื่อง "นามนั้นสำคัญไฉน"

"เพลงที่คุณเล่นอยู่เมื่อตะกี้นี้หรือครับ–เซมรไทรโยค ?" นายเที่ยงอาปากหวอ "ตายแล้ว–ผมนึกว่าเป็นเซมรไล กระเบยเสียอีก"[30]

6. จากเรื่อง "แก้วสารพัดนึก"

"เราไม่อธิษฐานอะไรทั้งนั้นแหละ" มณีเอ่ยขึ้นดัง ๆ "ขอเกาะชายผานุงแกวเขาขึ้นสวรรค์ไปด้วยคนก็แล้วกัน เพราะเขาเป็นคนออกอัฐนี้"

"ไม่เอา–เดี๋ยวผ้านุ่งหลุด" เจ้ามือใหญ่ติง "ได้อาย เทวดาทานแย่ไปเป็นไรเล่า"[31]

7. จากเรื่อง "ม่าเหมี่ยวกับตุ๊ดตู่"

เขา "มือชั้นนี้แล้ว เคยเทศน์โปรดสัตว์ให้บรรลุโซดามา เสียนักแลว"

หล่อน "โสดาหรอกค่ะ"

เขา "นั่นแหละ ขณะที่บวชอยู่จะบรรลุได้เพียงชั้นโซดา เทานั้นเป็นอยางมาก ตอเมื่อสึกแลวจึงจะบรรลุถึงขั้นแมโขงได"[32]

8. จากเรื่อง "ธาตุแค้น"

"...เอ๊ะ ปูมันกินอะไรหว่า... เธอทราบไหม–ราตรี"

"ปูม้ามันก็กินมา ปูทะเลมันก็กินน้ำทะเลเข้าไปน่ะซีเล่า"

---

[30]สันต์ เทวรักษ์, นามนั้นสำคัญไฉน ?, เรื่องเดิม, หน้า 7.

[31]สันต์ เทวรักษ์, แก้วสารพัดนึก, เรื่องเดิม, หน้า 133.

[32]สันต์ เทวรักษ์, "หยดหมึก" ชุด ม่าเหมี่ยวกับตุ๊ดตู่ (พระนคร: ประพันธ์–สาส์น, 2513), หน้า 564.

ผ่าๆยุหญิงตอบให้เป็นทำนองครึกครื้นไปด้วย "ปูลมมันก็กินลม ไมนาจะถามเลย"

"แล้วปูแสมมันก็คงกินคุ้นแสมเข้าไปซีนะ"[33]

4. พัฒนาการในงานเขียนของ สันต์ ท.โกมลบุตร

นวนิยายเรื่องแรกของ "สันต์ ท.โกมลบุตร คือเรื่อง "เถ้าแห่งความรัก" ซึ่งพิมพ์เป็นเล่มเมื่อปี พ.ศ. 2468 โดยใช้นามจริงว่า บ. โกมลบุตร แต่เรื่องยาวเรื่องแรกที่ทำให้นามปากกา "สันต์ เทวรักษ์" เป็นที่รู้จักแพร่หลายในหมู่นักอ่านร่วมสมัยคือ "กาหลงรัง" ซึ่งลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวัน "ไทยใหม่" เมื่อปี พ.ศ. 2473 ส่วนเรื่องที่ทำให้เขากลายเป็นนักประพันธ์มีชื่อเสียงในระยะปี พ.ศ. 2475-2485 คือเรื่อง "บันไดแห่งความรัก"[34]

นามปากกา "สันต์ เทวรักษ์" เป็นที่นิยมอย่างสูงในหมู่นักอ่านอีกครั้งหนึ่งในช่วงปี พ.ศ. 2489-2500 ซึ่งเป็นระยะที่เขาเขียนเรื่องยาวลงในนิตยสารรายสัปดาห์ "เดลิเมล์วันจันทร์" นวนิยายที่มีเค้าโครงและการดำเนินเรื่องเป็นที่ชื่นชอบของผู้อ่านในยุคนั้นได้แก่เรื่อง "เศรษฐีอนาถา" "ทางม้าลาย" "สายสัมพันธ์" และ "ธาตุแค้น"[35]

เรื่องยาวเรื่องสุดท้ายที่พิมพ์เป็นเล่มเมื่อปี พ.ศ. 2514 คือ "แก้วสารพัดนึก" ส่วนเรื่อง "แก้วเสมาทอง" ซึ่งใช้ตัวละครชุดเดียวกันยังไม่ได้พิมพ์เป็นเล่ม ปรากฏว่าทั้ง 2 เรื่องมีผู้ติดตามอ่านพอสมควร แม้จะไม่เป็นที่นิยมเหมือนเรื่องที่กล่าวมาแล้วแต่ต้น

นับตั้งแต่เรื่องแรกในปี พ.ศ. 2468 จนถึงเรื่องสุดท้ายในปี พ.ศ. 2514 เป็นระยะเวลาถึง 46 ปี ที่ สันต์ ท.โกมลบุตร ได้สร้างนวนิยายและเรื่องสั้นทั้งที่พิมพ์

---

[33]สันต์ เทวรักษ์, ธาตุแค้น, เรื่องเดิม, หน้า 337.

[34]สัมภาษณ์ สันต์ ท.โกมลบุตร วันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2518.

[35]ดูบทที่ 2 หน้า 41.

เป็นเล่มและยังไม่ได้พิมพ์เป็นเล่มถึง 45 เรื่องด้วยกัน[36] หัวข้อที่จะทำการวิจัยต่อไปนี้ คือ พัฒนาการในการเขียนนวนิยายของ สันต์ ท.โกมลบุตร ตลอดระยะเวลา 46 ปีนั้น

ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ได้กล่าวถึงพัฒนาการในการเขียนนวนิยายไว้ว่า

> พัฒนาการ คือการเปลี่ยนแปลง แต่เป็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยสิ่งที่ดำเนินไปตามธรรมชาติ ผู้แต่งหรือกวีเกือบไม่รู้ตัวหรือรู้ก็ฝืนไม่ได้ ซึ่งนักเขียนที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันก็รับรองว่าเป็นเช่นนั้น ดังที่นักประพันธ์ในปัจจุบันยอมรับว่างานเขียนบางเรื่องที่ผู้อ่านนิยม เมื่อพ้นวัยก็เขียนเรื่องชนิดนั้นอีกไม่ได[37]

ส่วน สันต์ ท.โกมลบุตร มีความเห็นเกี่ยวกับพัฒนาการของนักเขียนว่า

> แนวการเขียนของเราวิวัฒน์ไปตามวัย ตามความรู้แจ้งอันได้รับจากการผจญชีวิต ทั้งด้านทุกข์และความสุข... บรรดาประพันธกรที่ท่านได้เอื้อเฟื้อยกย่องให้อยู่ในขั้นอาจารย์หรือนักประพันธ์ใหญ่ก็สุดแต่จะเรียกกันนั้น เมื่อก่อนล้วนเป็นคนฝันหวานสร้างโลกอันวิจิตรของหนุ่มสาว ใหลหลงไปด้วยกลีบกุหลาบ และคำเกี้ยวอันไพเราะ ซึ่งเมื่อกาลเวลาล่วงไปพร้อมกับเหตุการณ์ และนาครธรรมแผ่นใหม่จู่โจมเข้ามา เสรีภาพในการเขียนของเราถูกลิดรอนไปตามอำเภอใจของผู้ทรงอำนาจวาสนาบารมีแต่ละคน ทำให้เราเริ่มรู้สึกว่าฝันหวานของเราแต่เก่าก่อนนั้นล้วนเป็นสิ่งไร้สาระไปเสียแล้ว ความเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ก่อเกิดขึ้น ยิ่งวันยิ่งมากมูล... จากฝันอันวิจิตร บทประพันธ์ของเราจึงมี

---

[36]"บรรณานุกรมงานนวนิยายและเรื่องสั้น" ของ สันต์ ท.โกมลบุตร หน้า 94-114.

[37]ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, วิเคราะห์สุวรรณคดีไทย (กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2517), หน้า 132.

ลักษณะเป็นบทความเข้าไปทุกที มีตัวละครโดดโลดเต้น
ละม้ายแม่นกับบุคคลทั่วไปมองเห็นอยู่ยิ่งขึ้นทุกขณะ[38]

ตามความหมายและความคิดเห็นเกี่ยวกับพัฒนาการในงานเขียนที่ได้ยกมาข้างต้นแล้วนั้น ในส่วนที่เกี่ยวกับงานเขียนประเภทนวนิยายของ สันต์ ท.โกมลบุตร ผู้วิจัยจะได้พิจารณาถึงพัฒนาการในงานเขียนของเขาตามหัวข้อต่อไปนี้

1. พัฒนาการด้านโครงเรื่อง
2. พัฒนาการด้านสำนวนภาษา
3. พัฒนาการด้านกลวิธีในการเขียน

4.1 พัฒนาการด้านโครงเรื่อง

นวนิยายในสมัยแรก ๆ ของสันต์ ท.โกมลบุตร เป็นนวนิยายประเภทพาฝัน (Romantic) เค้าโครงเรื่องและการดำเนินเรื่องส่วนใหญ่เป็นไปตามรูปแบบที่กล่าวไว้ในหัวข้อที่ว่าด้วย "การวางโครงเรื่อง" นวนิยายที่มีโครงเรื่องแบบพาฝัน ได้แก่เรื่อง "กาหลงรัง" "ม่านบังตา" "บันไดแห่งความรัก" "แหวนประดับก้อย" "รักธรรมนูญ" และ "เศรษฐีอนาถา" เป็นต้น

โครงเรื่องนวนิยายแบบพาฝันของสันต์ ท.โกมลบุตร เป็นโครงเรื่องที่เข้าใจได้ง่ายไม่สลับซับซ้อน กับเป็นที่น่าสังเกตว่า เขานิยมรูปแบบหรือ Theme ของเรื่องที่จัดวางให้ตัวเอกของเรื่องปลอมตัวหรือพรางตัวจริงไว้ก่อน เพื่อเป็นการ "หน่วง" หรือ "ปิด" เรื่องไว้แต่ต้น แล้วค่อย ๆ ดำเนินเรื่องไปสู่จุดคลายปมตอนใกล้จบ[39]

ดังจะได้ยกตัวอย่างโครงเรื่อง แหวนประดับก้อย ซึ่งเป็นนวนิยายแบบพาฝันที่เขาเขียนขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2479 มาพิจารณาก่อน

---

[38]สันต์ เทวรักษ์, "ความหลังในโลกหนังสือพิมพ์" เดลิเมล์รายเดือน 3 (1 สิงหาคม, 2495), 52.

[39]สัมภาษณ์ สันต์ ท.โกมลบุตร วันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2519.

"แหวนประดับก้อย" เป็นนวนิยายแบบพาฝันที่ใช้ความผิดหวังและความสมหวังในเรื่องรักของหนุ่มสาวเป็นโครงเรื่อง ผู้แต่งวางโครงเรื่องให้ตัวเอกของเรื่องได้พบ ได้สมรัก แล้วก็จากกัน โดยที่ทั้งสองฝ่ายไม่ได้รู้จักภูมิหลังของกันและกันมาก่อนเลย เนื้อเรื่องดำเนินต่อไปถึงเหตุการณ์ที่ชักนำให้คู่รักได้กลับมาพบกันอีก ผู้แต่งได้สร้างโครงเรื่องที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นมาอีก ด้วยการสร้างเรื่องให้บรรพบุรุษของทั้งสองฝ่ายเป็นศัตรูกัน ผสมกับความเข้าใจผิดในพฤติกรรมบางอย่างของกันและกัน ทำให้เกิดเป็นปัญหาขึ้นระหว่างคู่รักทั้งสอง ในตอนจบของเรื่องผู้เขียนได้คลายปมให้คู่รักทั้งสองได้เข้าใจและคืนดีกัน เป็นการปิดเรื่องด้วยความสุขสมหวัง

ตามโครงเรื่องดังกล่าวจะเห็นได้ว่า สันต์ ท.โกมลบุตร ใช้โครงเรื่องที่ว่าด้วยความรักเป็นแกนนำ และจบเรื่องด้วยความสุข แต่ในช่วงปี พ.ศ. 2499-2507 เขาได้พัฒนาโครงเรื่องในงานเขียนนวนิยายมาสู่โครงเรื่องแบบสมจริง (Realistic) ดังที่เขาได้เคยกล่าวมาแล้วว่า โครงเรื่องจะเปลี่ยนไปไปตามประสบการณ์ที่เติบโตขึ้นตามวัยของนักเขียน นวนิยายแบบสมจริงที่มีชื่อเสียงของเขาเริ่มด้วยเรื่อง "ทางม้าลาย" "ระเมียรเรียนโลก" และ "ธาตุแค้น" เป็นต้น

รูปแบบของโครงเรื่องของ สันต์ ท.โกมลบุตร ที่พัฒนาจากแบบพาฝันสู่แบบสมจริงนั้น ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างโครงเรื่องของนวนิยายเรื่อง "ธาตุแค้น"

"ธาตุแค้น" เป็นนวนิยายที่เขียนขึ้นในปี พ.ศ. 2505 อันเป็นระยะที่กำลังเกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านค่านิยมทางสังคมของไทยอย่างรุนแรง โดยเฉพาะค่านิยมที่หญิงสาวนำ "รูป" เข้าแลกกับความมั่งคั่งสุขสบายด้วยทรัพย์ของบุรุษ สันต์ ท.โกมลบุตร ได้นำค่านิยมดังกล่าวมาสร้างเป็นโครงเรื่องตามที่เขากล่าวไว้ใน "ความนำ" เรื่องว่า

> หล่อนเปรียบดังดอกไม้แรกแย้ม บริสุทธิ์ผุดผาดขึ้นต้อนรับแสงอรุณแห่งชีวิต มีความใฝ่ฝัน ความปรารถนา และความทะเยอทะยานที่จะเป็นดาวประดับฟ้าเช่นหญิงสาวทั่วไปในวัยรุ่นวัยนิยาย ครั้นแล้วหนุ่มเนื้อหอมประเภทจิ้งจอกสังคมคนหนึ่งก็กาวเข้ามาในชีวิตของหล่อนอย่างทะนงองอาจ ใช

> ลิ้นลมคมคายลวงเอาความบริสุทธิ์ผุดผ่องของหล่อน แล้วก็เดินออกจากชีวิตของหลอนไปภายหลังที่ได้ประทับตราบาปทิ้งไว้ให้ เมื่อยามรักหลอนรักได้อย่างสุดจิตสุดใจ ครั้นความรักกลายเป็นพิษ หลอนก็แค้นสุดใจ... ครั้นเขาเวียนกลับมาอีกครา เพื่อทำลายนองสาวรวมอุทรของหลอนเสียอีกคน ความแค้นจึงแล่นขึ้นถึงจุดยอดถึงแก่ยอมเอาชีวิตเขาแลกเพื่อปองกันไว้ และธาตุแค้นก็แผผลุของมันออกไปตามกระแสธารแห่งชีวิตอันดำเนินไปตามกฎแห่งกรรม[40]

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เรื่อง "ระเมียรเรียนโลก" เป็นนวนิยายสมจริงที่มีโครงเรื่องพัฒนาไปไกลกว่าเรื่องอื่น คือใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นในกรอบครัวมาตั้งเป็นโครงเรื่อง ด้วยการวาดภาพชีวิตของหญิงสาวผู้หนึ่งที่เติบโตขึ้นมาพร้อมกับความผิดปกติในชีวิตทางเพศ เนื่องด้วยขาดความอบอุ่นในครอบครัวและการสมาคมกับเพื่อนหญิงที่มีความวิปริตทางเพศ อาจจะกล่าวได้ว่า เรื่อง "ระเมียรเรียนโลก" เป็นนวนิยายไทยเรื่องแรกที่มีโครงเรื่องเกี่ยวกับความรักร่วมเพศของผู้หญิง

ส่วนนวนิยายเรื่องสุดท้าย "แก้วสารพัดนึก" ซึ่งตามด้วย "แก้ว เสมา-ทอง" สันต์ ท.โกมลบุตร ได้ย้อนมาใช้โครงเรื่องแบบพาฝันอีก ด้วยการให้ตัวเอกของเรื่องเป็นหญิงขาพิการหน้าตาขี้ริ้วที่กลายร่างเป็นหญิงงามด้วยอำนาจปาฏิหาริย์ของดวงแก้ววิเศษ แต่เหตุการณ์ที่ใช้ในการดำเนินเรื่องเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสมัยนั้น เช่น การประกวดเทพีสงกรานต์ และการประกวดนางงามประจำจังหวัด ซึ่งผู้เขียนได้บรรยายความเป็นไปของงานดังกล่าวด้วยการใช้ฉากที่เกิดขึ้นจริง ๆ ในการประกวดนางงามในยุคที่สังคมไทยนิยมประกวดความงามของสตรีกันอย่างแพร่หลาย

สำหรับพัฒนาการทางด้านเรื่องสั้น จะเห็นได้ว่าในสมัยแรก ๆ สันต์ ท.โกมลบุตร ใช้โครงเรื่องแบบ "หรรษา" ทำให้อ่านสนุกและชวนขัน เช่นเรื่อง "เพื่อนชาย" โครงเรื่องสั้นที่ได้พัฒนามาเต็มรูปแบบ และเห็นได้ชัดว่าต่างกับโครงเรื่อง

---

[40]สันต์ เทวรักษ์, ธาตุแค้น, เรื่องเดิม, หน้า

ที่ใช้เขียนมาแต่เดิมโดยสิ้นเชิงก็คือ เรื่องสั้นชุด "ม่าเหมี่ยวกับตุ๊ดตู่" ซึ่งใช้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมร่วมสมัยมาสร้างเป็นโครงเรื่องแต่ละตอน

4.2 พัฒนาการด้านสำนวนภาษา

พัฒนาการในการใช้สำนวนภาษาของ สันต์ ท.โกมลบุตร เห็นได้จากการใช้ "คำ" และ "สำนวนภาษา" ตามความนิยมที่ใช้กันอยู่ในภาษาพูดและภาษาเขียนในสังคมสมัยที่เขาเขียนนวนิยายเรื่องนั้น ดังจะได้ยกตัวอย่างให้เห็นพัฒนาการในการใช้สำนวนภาษา และคำบางคำจากนวนิยายที่เขาเขียนขึ้นต่างสมัยกัน ดังต่อไปนี้

จากเรื่อง "กาหลงรัง" "ม่านบังตา" และ "บันไดแห่งความรัก" ซึ่งเขียนขึ้นในปี พ.ศ. 2473-2475 สันต์ ท.โกมลบุตร ใช้คำบางคำซึ่งในปัจจุบันนี้ไม่มีที่ใช้ทั้งในภาษาพูดและภาษาเขียนอีกต่อไปแล้ว ในเรื่อง "กาหลงรัง" เขาเรียนตัวละครที่เป็นหญิงตามบรรดาศักดิ์ของสามีและตามชื่อสกุลของบิดา เช่น "คุณนายเสรษฐกำธร" "คุณนายนิติศาสตรบัณฑิต" และ "นางสาวตัณฑโกวิท" การเรียกชื่อตัวละครแบบนี้เป็นธรรมเนียมที่ใช้กันในสมัยดังกล่าว ดังจะพบในนวนิยายของนักเขียนมีชื่อร่วมสมัย เช่น "ศรีบูรพา" และ "ดอกไม้สด" เป็นต้น

นวนิยายที่เขาเขียนขึ้นในระหว่างปี พ.ศ. 2470-2476 จะพบว่า เขาใช้คำ "พ่อรัก" "พ่องาม" ในความหมายที่หญิงสาวกล่าวถึงชายที่เป็น "คู่รัก" และใช้คำว่า "แม่รัก" "แม่งาม" ในความหมายที่ชายหนุ่มกล่าวถึงหญิงคนรัก แต่ปรากฏว่านับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2480 เป็นต้นมา อย่างเช่นในเรื่อง "เศรษฐีอนาถา" ผู้อ่านจะไม่พบว่าเขาใช้คำดังกล่าวเลย เขาใช้คำตามสมัยนิยมว่า "คู่รัก" หรือ "แฟน"

ในด้านที่เกี่ยวกับการใช้สำนวนภาษา สันต์ ท.โกมลบุตร ได้แสดงพัฒนาการไว้ในนวนิยายของเขาอย่างเห็นได้ชัด ดังจะได้ยกตัวอย่างสำนวนพรรณนาที่ชายหนุ่มคร่ำครวญที่หญิงคนรักในเรื่อง "ม่านบังตา" ด้วยสำนวนภาษาที่ยืดยาวแลดูล้าสมัยในปัจจุบัน

> โอ้ ลดายุาใจขุองฉันเอุ่ย ชะรอยจะมิเคยุทำบุญตักบาตร
> ร่วมกันมาแตปางกอนนะแมนะ ชาตินี้จึงมีแตเหตุพรากและ

ผลระทม เพราะบุญน้ำกรรมแต่ง แม่ชื่นชีวิตจิตใจของฉัน
ใครจะอาจฝืน รัก ขืนตนดวยตัว ร แตกร้นรอแลวซิไฉน
จึงไมสมรัก[41]

ที่กล่าวมาแล้วนั้นเป็นสำนวนภาษาที่ สันต์ ท.โกมลบุตร เขียนไว้เมื่อปี พ.ศ. 2470 ในปี พ.ศ. 2479 สำนวนภาษาที่ชายหนุ่มรำพึงถึงหญิงคนรักกระชับและกระทัดรัดขึ้น ดังตัวอย่างในเรื่อง "แหวนประดับก้อย" ดังต่อไปนี้

... แต่กระนั้นก็เถอะ ไม่มีวันที่เขาจะต้องขอแต่งงานกับพยอมเขาสักวันหนึ่งดอกหรือ – ถ้าเจาประคุณความรักมันทวมหัวใจขึ้นมา จำเป็นที่เขาจะตองกำหนดแผนการณลวงหนาไว แลวก็หวนมาสงสัยตัวเองวา ทำไมหนอเขาจึงรักพยอม–พยอมซึ่งเมื่อ 3 วันกอนยังเป็นบุคคลคนละโลกกับเขา ไมทราบเสียดวยซ้ำวามีพยอมซึ่งกลินดีสีงามคนหนึ่งอยูในโลกนี้ แลวมาบัดนี้–เดี๋ยวนี้ พยอมคนนั้นกลับมาเป็นสิ่งจำเป็นแกชีวิตของเขาเทากับลมหายใจนั่นเทียว[42]

ในนวนิยายเรื่อง "แก้วสารพัดนึก" ซึ่งเขาเขียนขึ้นในปี พ.ศ. 2512 สันต์ ท.โกมลบุตร ให้ตัวละครฝ่ายชายรำลึกถึงหญิงที่เขาพึงพอใจ ด้วยการใช้สำนวนภาษาที่สั้น ๆ เป็นประโยคที่ง่าย ๆ กะทัดรัด ไม่ใช้สำนวนรำพันครำครวญจนเป็นการเพ้อเจ้อเหมือนกับในเรื่อง "ม่านบังตา" ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พ่อหนุ่มของเราแกล้งหาวให้มารดาเห็นไปเช่นนั้นเอง เพื่อหาของเลี่ยงหลบไปเสียใหพน ในขณะที่จิตประหวัดไปถึงคนงามผู้มีความรู้เพียง ป.7 คนหนึ่งอยู่--นางสาวแกว เสมาทอง แมนองนางบานนาคนนั้น[43]

---

[41]สันต์ เทวรักษ์, ม่านบังตา, เรื่องเดิม, หน้า 256.

[42]สันต์ เทวรักษ์, แหวนประดับก้อย เล่ม 1 (พระนคร: ประพันธ์สาส์น, 2512), หน้า 225.

[43]สันต์ เทวรักษ์, แก้วสารพัดนึก เล่ม 3, เรื่องเดิม, หน้า 27.

และตัวอย่างอีกตอนหนึ่งที่ว่า

> ข้างฝ่ายชวยหนุ่มเชียนพลางครุ่นคิดพลางอย่างครึ้กครึ้นว่า แม่คนนี้ชางเยาแหยอยู่เหมือนกัน ดูเป็นคนมีอารมณ์หรรษาอยางประหลาด ถาไดอยู่ใกลชิดกันตลอดไปแลวก็คงจะไมมีวันเหงาเป็นแน[44]

เพื่อสนับสนุนให้เห็นว่า สันต์ ท.โกมลบุตร มีพัฒนาการทางด้านภาษาสำนวนเปลี่ยนไปตามพัฒนาการด้านโครงเรื่องและกาลเวลา ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างสำนวนที่หญิงสาวรำพึงรำพันถึงชายคนรักเพื่อแสดงถึงพัฒนาการของเขาในการใช้สำนวนดังกล่าวจากเรื่อง "บันไดแห่งความรัก" ซึ่งเขียนขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2475 และเรื่อง "ธาตุแค้น" ซึ่งเขียนขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2499

จากเรื่อง "บันไดแห่งความรัก"

> มันใหอยากจะร้องไห้เสียเป็นสุดที่แล้ว เสียงดิฉันไมแหลมเย็นอยางนากลัวเชนเสียงเรไรกูจริงอย-วราหขา แตจะกูเพรียกเรียกรองอยางไรจึงจะไดยินไปถึงหูคุณเลา เราสองเกยรวมใจกันเชื่อสายสัมพันธอันเรนลับ แลวทำไมเรา จะชวยกันจูงความเชื่อนั้นไปสูความเรนลับที่นาอัศจรรยกวาสักเล็กนอยไมได ดิฉันไดพรำเรียกขวัญของคุณอยูแลวภายในดวงใจ ขอใหจิตตานุภาพจงเป็นสื่อนำเสียงในหัวใจของดิฉันนี้ตรงไปสูใจอีกดวงหนึ่งซึ่งคอยรับอยูแลวนั้นเถิด[45]

จากเรื่อง "ธาตุแค้น"

> ความปรีดาปราโมทย์นั้นล้นอกแทบว่าจะเก็บไว้เป็นความลับไมไหวแลว มันจะทนออกมาเสียใหได อยากจะตะโกนรองใหกองโลกวา ฉันมีคนรักแลว คนรักที่นาภาคภูมิใจ

---

[44] เรื่องเดียวกัน, หน้า 63.

[45] สันต์ เทวรักษ์, บันไดแห่งความรัก เล่ม 1, เรื่องเดิม, หน้า 176.

เสียเป็นที่สุด รูปหล่อ รุ่มรวย และโก้อย่างไม่มีใครเสมอเหมือน[46]

ดังนั้นจึงพอจะสรุปให้เห็นได้ว่า สันต์ ท.โกมลบุตร มีพัฒนาการด้านภาษาสำนวน จากการใช้ประโยคยืดยาวที่ประกอบด้วยคำหรูหราฟุ่มเฟือยต่าง ๆ ในนวนิยายเรื่องแรก ๆ มาเป็นการใช้สำนวนที่เขียนด้วยประโยคสั้น ๆ เรียบกะทัดรัด และใช้ภาษาที่เหมาะสมกับกาลสมัย

4.3 พัฒนาการด้านกลวิธีในการเขียน

กลวิธีในการเขียนนวนิยาย หมายถึง "การทำอย่างไรจึงจะให้เนื้อเรื่องดำเนินไปตามโครงเรื่องที่ผูกไว้ และให้บรรลุความมุ่งหมาย"[47] จากนวนิยายและเรื่องสั้นที่ สันต์ ท.โกมลบุตร ได้เขียนขึ้นนั้น พอจะวิเคราะห์ถึงกลวิธีในการเขียนของเขาพร้อมทั้งชี้ให้เห็นพัฒนาการด้านกลวิธีด้วย

นวนิยายในสมัยแรก สันต์ ท.โกมลบุตร ใช้กลวิธีในการเขียนแบบเล่าเรื่อง เปิดเรื่องด้วยประโยคเพียงประโยคเดียว เช่น "หลวงนิติศาสตร์บัณฑิตจะแต่ง-งาน" ในเรื่อง "กาหลงรัง" สำนวนภาษาที่ใช้ในเรื่องนี้เป็นภาษาสำนวนและคำพูดของคนกรุงเทพฯ ในสมัย พ.ศ. 2470 ใช้ฉากตามสถานที่หรูหราในกรุงเทพฯ สมัยนั้น เช่น โฮเต็ลพญาไท แทรกปรัชญาชีวิตเกี่ยวกับความรักและการสมรสไว้ในคำสนทนาของตัวละคร และในการเล่าเรื่องโดยผู้เขียน

ในเรื่อง "บันไดแห่งความรัก" สันต์ ท.โกมลบุตร เปลี่ยนกลวิธีมาเสนอนวนิยายในรูปของบันทึกอนุทิน ซึ่งปรากฏว่าเขาประสบผลสำเร็จอย่างสูงในการ

---

[46]สันต์ เทวรักษ์, ธาตุแท้ เล่ม 1, เรื่องเดิม, หน้า 748.

[47]ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, วิเคราะห์วรรณคดีไทย, เรื่องเดิม, หน้า 115.

ใช้กลวิธีแบบนี้[48] ในนวนิยายเรื่องนี้ผู้อ่านได้รับรู้เรื่องราวส่วนตัวของหญิงสาวผู้หนึ่งเพิ่มขึ้นทีละเล็กละน้อย ด้วยการอ่านบันทึกประจำวันของเธอซึ่งมีเรื่องราวต่าง ๆ เพิ่มขึ้นตามเวลาที่ผ่านไปแต่ละวันแต่ละเดือนที่มีเหตุการณ์น่าสนใจและประทับใจสำหรับเธอผู้นั้น นอกจากนี้ยังใช้กลวิธีเสนอเรื่องราวในรูปของจดหมายที่ตัวเอกของเรื่องเขียนโต้ตอบกัน ในจดหมายแต่ละฉบับผู้แต่งได้แทรกปรัชญาชีวิต ทัศนคติที่มีต่อสังคม มิตรภาพและความรักไว้ด้วยอย่างแนบเนียน

ในเรื่อง "ทางม้าลาย" และ "สายสัมพันธ์" ซึ่งเป็นนวนิยาย 2 เรื่องที่ใช้ตัวละครชุดเดียวกันและเรื่องต่อเนื่องกัน ผู้เขียนได้พัฒนากลวิธีจากการเล่าเรื่องมาสู่วิธีการดำเนินเรื่องด้วยการสร้างเหตุการณ์แวดล้อมที่จงใจเน้นถึงพฤติกรรมของบรรดาตัวละครวัยรุ่น อาจจะกล่าวได้ว่า สันต์ ท.โกมลบุตร เขียนเรื่องนี้เพื่อผู้อ่านที่เป็นเยาวชน ส่วนกลวิธีอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจเนื้อเรื่องได้ดียิ่งขึ้นนั้น คือการกำหนดระยะเวลาในท้องเรื่องให้อยู่ในระยะเชื่อมต่อระหว่างยุคก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 กับยุคปัจจุบันซึ่งเขาเขียนเรื่อง "ทางม้าลาย" จนในปี พ.ศ. 2499[49]

ส่วนเรื่องที่ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สันต์ ท.โกมลบุตร ได้พัฒนากลวิธีในการเขียนไปไกลคือเรื่อง "ระเมียรเรียนโลก" ในนวนิยายเรื่องนี้เขาเปลี่ยนกลวิธีในการเขียนมาเป็นแบบเขียนรายงาน "การศึกษาเฉพาะกรณี" (Case Study) คือใช้กลวิธีในการดำเนินเรื่องด้วยการปูทางให้ผู้อ่านได้รู้จักและเข้าใจบุคลิกและเรื่องราวของตัวละครไปทีละเล็กละน้อย จนถึงจุดสุดท้ายแห่งประพฤติกรรมของตัวละครแต่ละตัวด้วยวิธีสร้างสิ่งแวดล้อมที่กำหนดประพฤติกรรมของตัวละครในเรื่อง สันต์ ท.โกมลบุตร

---

[48]สันต์ เทวรักษ์, "ความหลังในโลกหนังสือพิมพ์," เดลิเมล์รายเดือน 1 (กรกฎาคม, 2495), 53.

[49]สัมภาษณ์ สันต์ ท.โกมลบุตร วันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2519.

จบเรื่องนี้ด้วยการตั้งปัญหาทิ้งค้างไว้ว่า "ที่ท่านผู้อ่านจะได้แต่งต่อเอาตามใจชอบ"[50]

เรื่องสั้นชุด "ม่าเหมี่ยวกับตุ๊ดตู่" ผู้เขียนพัฒนากลวิธีในการเขียนจากสูตรเรื่องสั้นแบบทั่วไปที่ว่า "เรื่องสั้นต้องเดินเรื่องไปสู่จุดหมายอย่างรวดเร็ว มีตัวละครไม่มาก และใช้ภาษาสำนวนในการเขียนอย่างรวบรัด"[51] มาสู่วิธีดำเนินเรื่องด้วยการใช้บทสนทนาของตัวละครเพียงสองตัว และช่วยผู้อ่านให้เข้าใจเรื่องแต่ละตอนด้วยการบอกวันที่ เดือน ปี ที่เขาเขียนเรื่องตอนนั้น ๆ ไว้ด้วย

นอกจากนี้ สันต์ ท.โกมลบุตร ยังได้สร้างนวนิยายสืบสวนและนวนิยายแนววิทยาศาสตร์ ซึ่งต้องใช้กลวิธีที่ต่างกับการเขียนนวนิยายแบบพาฝันหรือแบบสมจริง กล่าวคือ ผู้เขียนต้องใช้ความรู้ทางกฎหมาย วิทยาศาสตร์ จิตศาสตร์ และวิชาอื่น ๆ มาประกอบในการสร้างเหตุการณ์ให้ดำเนินไปตามโครงเรื่อง จะเห็นได้ว่า สันต์ ท.โกมล-บุตร มีความสามารถในการใช้กลวิธีสร้างปมของเรื่องและคลี่คลายปมให้สมจริง ดังเช่นในนวนิยายแนวสืบสวนเรื่อง "ใครฆ่า" เป็นต้น

จากการศึกษาถึงพัฒนาการในงานเขียนนวนิยายของ สันต์ ท.โกมลบุตร จะเห็นได้ว่า เขาเป็นนักประพันธ์ที่มีผลงานพัฒนาไปทั้งโครงเรื่อง ภาษาสำนวน และกลวิธี เหมือนกับที่ ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ กล่าวไว้ว่า "นักประพันธ์นั้นไม่อยู่กับที่ ย่อมจะพัฒนาไปทั้งในทางเนื้อหาและกลวิธี"[52]

---

[50]สันต์ เทวรักษ์, ระเมียรเรียนโลก, เรื่องเดิม, หน้า 712.

[51]เจือ สตะเวทิน, วรรณคดีวิจารณ์, เรื่องเดิม, หน้า 147.

[52]ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, วิเคราะห์รสวรรณคดีไทย, เรื่องเดิม, หน้า 156.

5. บรรณานุกรมและบรรณนิทัศน์ นวนิยายและเรื่องสั้น

บรรณานุกรมและบรรณนิทัศน์นวนิยาย

บรรณานุกรมงานนวนิยายของ สันต์ ท.โกมลบุตร ที่ผู้วิจัยนำมาเสนอไว้ในหัวข้อนี้ ได้มาจากรายชื่องานนวนิยายที่ สันต์ ท.โกมลบุตร ได้บันทึกไว้ในสมุดบันทึกส่วนตัว ผู้วิจัยจะเสนอบรรณนิทัศน์เฉพาะงานที่รวมพิมพ์เป็นเล่มแล้วเท่านั้น ส่วนงานที่ยังไม่ได้รวมพิมพ์เป็นเล่มจะบอกไว้แต่เพียงแหล่งที่เคยนำลงพิมพ์และปี พ.ศ. ตามที่มีปรากฏในสมุดบันทึกการทำงานของผู้แต่ง

แดน สนธยา (นามแฝง). "ขุมทรัพย์มฤตยู" เดลิเมล์วันจันทร์, 2503. (ยังไม่ได้พิมพ์เป็นเล่ม)

บ. โกมลบุตร (นามแฝง). เถ้าแห่งความรัก. พระนคร: รัตนโกสินทร์, 2468. เป็นเรื่องยาวเรื่องแรกที่พิมพ์เป็นเล่ม ปัจจุบันหาต้นฉบับไม่พบแล้ว

_____. "ลูกรัก-ลูกชัง" สุริยา. 2473. (หาต้นฉบับไม่พบ)

วราห์ วรวิทย์ (นามแฝง). "ราตรีมรณะ" เดลิเมล์วันจันทร์, 2499. (ยังไม่ได้พิมพ์เป็นเล่ม)

สันต์ เทวรักษ์ (นามแฝง). กาหลงรัง. พระนคร: อุดม, 2481.

เป็นเรื่องรักของชายหญิง 2 คู่ คือ หลวงนิติศาสตร์บัณฑิต กับนางสาวสุดา ทิพยเสถียร และนายมานิต สุขนันท์ กับนางลดา เศรษฐกำธร หลวงนิติ-ศาสตร์ฯ แต่งงานกับสุดาทั้ง ๆ ที่เคยมีความสัมพันธ์กับลดามาก่อน มานิตแต่งงานกับลดาแต่เขาก็แอบได้สุดาเป็นภรรยา ซึ่งทำให้สุดาเสียใจในความประพฤติของตนเอง เนื่องจากเธอเป็นภรรยาของหลวงนิติศาสตร์ฯ แต่เพียงในนามเท่านั้น เมื่อเธอได้ข่าวว่ามานิตถึงแก่ความตายเธอก็ตัดสินใจกินยาตาย

สันต์ เทวรักษ์ (นามแฝง). แก้วสารพัดนึก. พระนคร: คลังวิทยา, 2514.
แก้ว เสมาทอง เป็นหญิงสาวขาพิการและรูปร่างหน้าตาอัปลักษณ์ เธอได้รับดวงแก้ววิเศษจากนางไม้ประจำต้นไทร แก้วสารพัดนึกดวงนี้มีมหิทธานุภาพมากมาย สามารถดลบันดาลให้แก้วหายจากเป็นคนพิการกลับมีเรือนร่างที่สวยงามถึงขนาดชนะการประกวดเทพีหรือสาวงามประจำอำเภอ ครอบครัวของเธอได้ประสบความสมบูรณ์พูลสุขจากอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ของแก้วสารพัดนึกดวงนั้น

_____. "แก้ว เสมาทอง" บางกอก, 2514. (ยังไม่ได้พิมพ์เป็นเล่ม)
เป็นเรื่องที่ต่อจาก "แก้วสารพัดนึก"

_____. "กงเกวียน" สกุลไทย, 2505. (ยังไม่ได้พิมพ์เป็นเล่ม)

_____. "กำเกวียน" สกุลไทย, 2505. (ยังไม่ได้พิมพ์เป็นเล่ม)
เป็นเรื่องต่อจาก "กงเกวียน"

_____. ใครฆ่า. พระนคร: ผดุงศึกษา, 2500.
วิษณุ ชัชวาลย์ นักเขียนมีชื่อถูกฆาตกรรมในงานเลี้ยงวันเกิดตนเองที่บ้านของเขาเอง ตำรวจได้สอบสวนทุกคนที่เคยมีความสัมพันธ์กับเขา ทั้งด้านส่วนตัวและหน้าที่การงาน เรื่องราวของแต่ละคนมีปมที่น่าสงสัยว่าจะเป็นฆาตกรไปเสียทุกคน ในที่สุดความจริงก็เปิดเผยออกมาว่า เขาตายเพราะยาพิษในแก้วเหล้าที่ภรรยาของเขาตั้งใจจะให้ "ธานี" เพื่อนผู้ไม่ซื่อต่อวิษณุเป็นผู้ดื่ม แต่วิษณุหยิบแก้วผิดเขาจึงต้องตาย

_____. "คนย่าง" เพลินจิต, 2501. (ยังไม่ได้พิมพ์เป็นเล่ม)

_____. จากโลกมหัศจรรย์. พระนคร: คลังวิทยา, 2504.
เป็นเรื่องต่อจาก "สู่โลกพระอังคาร" เกียรติศักดิ์ วรพงศ์ ได้เดินทางกลับมายังโลกหลังจากได้ขึ้นไปอยู่บนดาวอังคารในตอน "สู่โลกพระอังคาร" แล้ว

เขาได้เล่าถึงการผจญภัยในโลกพระอังคารให้มิตรสหายและจันทร์จิราคนรักว่าเขาได้พบกับสิ่งใดบ้างบนดาวอังคาร เขาเดินทางกลับมาสู่โลกด้วยแรงเหวี่ยงอันทรงพลังมหาศาลที่ส่งเขามากับลูกอุกกาบาตที่มีลักษณะเป็นก้อนดินเผา

สันต์ เทวรักษ์ (นามแฝง). ชาร์ลอตต์. พระนคร: อุดม, 2482.

"พิสิษฐ์" เป็นชายหนุ่มรูปงาม จบการศึกษาจากประเทศฝรั่งเศส และมีบิดามารดาเป็นผู้มีเกียรติและฐานะมั่งคั่ง เขาเดินทางกลับประเทศไทยพร้อมด้วย "ชาร์ลอตต์" ภรรยาชาวฝรั่งเศสโดยไม่ทราบว่าบิดามารดาได้หมั้น "ละเอียด" หญิงสาวผู้มีทั้งความงามและฐานะคู่ควรกับเขาไว้ให้แล้วที่เมืองไทย ชาร์ลอตต์พยายามประพฤติปฏิบัติตนให้เข้ากับสังคมไทย แต่ก็ไม่เป็นที่ถูกใจของมารดาสามี ส่วนพิสิษฐ์ทั้ง ๆ ที่รักและเห็นใจภรรยาต่างชาติของเขา ก็ยังอดเสียใจและเสียดายละเอียดผู้เป็นคู่หมั้นไม่ได้ เมื่อชาร์ลอตต์ทราบเรื่องคู่หมั้นของสามี เธอตัดสินใจเดินทางกลับประเทศฝรั่งเศส พิสิษฐ์ได้ออกเดินทางติดตามภรรยาไปด้วยโดยมิฟังคำทัดทานของมารดา

_____. "ดาวดับ" สกุลไชย, 2501. (ยังไม่ได้พิมพ์เป็นเล่ม)

_____. ทางม้าลาย. พระนคร: บรรณาคาร, 2500.

เป็นเรื่องชีวิตของ "แม่น ธนูทอง" ผู้ถือกำเนิดจาก "มณฑา" หญิงรับใช้ของคุณหญิงมนูธรรมธาดา โดยที่ "เทพ มนูธรรม" ผู้เป็นบิดาไม่ได้ล่วงรู้ว่ามี "แม่น" เป็นลูกชายด้วยอีกคนหนึ่ง เนื่องจากเทพได้แต่งงานกับฉวีวรรณแล้วเดินทางไปศึกษาต่อยังประเทศฝรั่งเศสพร้อมกับภรรยา ส่วนแม่นอยู่ในอุปการะของคุณหญิงมนูธรรมธาดา ผู้แต่งวาดบุคลิกลักษณะของแม่นให้เป็นวัยรุ่นที่มีความอุตสาหวิริยะ มีความกตัญญู และระวังประพฤติตนให้อยู่ในแนวทางอันถูกต้องเสมอ ด้วยการเดินข้ามถนนบนทางม้าลายเพื่อให้ปลอดภัยจากการถูกรถชนนั่นเอง แม้ว่าเขาจะสงสัยในกำเนิดของตนและมีปมด้อยที่อยู่ในบ้านมนูธรรมเช่นเดียวกับเด็กรับใช้คนหนึ่ง ทั้งที่ได้ระมัดระวังตนให้เดินอยู่ในเส้นทางม้าลายแล้ว แม่น

ก็ยังต้องประสบกับเคราะห์กรรม เนื่องจากทิพวรรณบุตรสาวของเทพได้มีสัมพันธ์กับศุภชัยจนเธอตั้งครรภ์ขึ้นมาและหาทางออกด้วยการผูกคอตาย แต่แม่นไปช่วยไว้ได้ทัน ซึ่งทำให้ผู้ใหญ่พากันคิดว่าทั้งสองมีความสัมพันธ์กันฉันท์ชู้สาว และแม่นเป็นตัวการในเรื่องไม่งามที่เกิดขึ้นกับทิพวรรณ แม่นเสียใจมากเขาตัดสินใจออกจากบ้านมนูธรรมและไปถูกรถชนขณะที่กำลังเดินข้ามถนนอยู่ในทางม้าลาย

สันต์ เทวรักษ์ (นามแฝง). ธาตุแก้น. พระนคร, แพร่พิทยา, 2507.

"วาณี มหาจักร" เป็นหญิงสาวสวยผู้คอยทั้งความรู้ การศึกษา และฐานะเธอมีความทะเยอทะยานที่จะยกฐานะตนเองด้วยการสมรสกับชายที่มั่งคั่งร่ำรวย ภาสกรเป็นทายาทของเศรษฐีพ่อค้าได้ก้าวเข้ามาในชีวิตของเธอ ใช้เล่ห์เหลี่ยมผสมกับความใฝ่ฝันของตัวเธอเอง ทำให้เธอต้องตกเป็นของเขา แล้วเขาก็ทิ้งไปอย่างไม่มีเยื่อใย ทำให้เธอต้องเผชิญกับความอับอายขายหน้าพร้อมด้วยลูกในท้อง ภาสกรได้หวนกลับคืนมาสู่เส้นทางชีวิตของวาณีอีกครั้งหนึ่งด้วยการเข้ามามีสัมพันธ์กับวีณาน้องสาวของเธอเอง โดยที่วีณาไม่ทราบเรื่องราวระหว่างพี่สาวกับภาสกรมาก่อน วาณีป้องกันน้องสาวไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของภาสกรด้วยการแทงตัวเองด้วยกริชอาบยาพิษ และทิ้งให้ภาสกรต้องตกเป็นผู้ต้องหา ภาสกรสำนึกผิดเขาจึงตัดสินใจใช้กริชด้ามเดียวกันนั้นแทงตัวตายตามไปด้วย

_____. "นางในจอ," เพลินจิต, 2501. (ยังไม่ได้พิมพ์เป็นเล่ม)

_____. นางผีเสื้อ. พระนคร: อุดม, 2481.

เทพ ดุริยางค์ เป็นนักดนตรีผู้มีชื่อเสียงของกรุงเทพฯ ในสมัยปี พ.ศ. 2475 เมื่อครั้งยังเป็นนักดนตรีไทยที่มีฐานะยากจนอยู่นั้นเขามีภรรยาชื่อ วัน เธอเป็นหญิงที่มีความสวยงามเป็นรูปสมบัติและไม่สามารถทนใช้ชีวิตอยู่กับความลำบากยากจนได้ เธอทิ้งเทพและลูกสาวที่มีอายุได้เพียง 7 เดือนไปใช้ชีวิตอย่างสำเริงสำราญดุจนางผีเสื้อ ด้วยอาชีพรับจ้างบำเรอชาย 18 ปีผ่านไปเธอมีความเป็นอยู่หรูหราขึ้นและหวนคิดถึงลูกน้อย เธอได้อาศัยนพวงศ์ เจ้าชายแห่ง

นครจำปาศักดิ์เป็นสะพานทอดเข้าไปค้นหาตัวลูกสาวที่บ้านของเทพ และได้ชักชวนกรองลูกสาวของเธอออกมาพบกับความสนุกสนานของกรุงเทพฯ ในยามค่ำคืน เทพจับได้และโกรธแค้นมาก เขาขับไล่กรองออกจากบ้าน วันผู้เปลี่ยนชื่อเป็นเพ็ญพิมพ์ได้รับอุปการะกรอง และคิดจะปลูกฝังให้เธอมีเกียรติยศในสังคมด้วยการจัดให้แต่งงานกับเจ้าคุณสูงอายุผู้หนึ่ง แต่กรองไม่ยินยอมเพราะเธอมีสัมพันธ์ทางใจกับนพวงศ์เสียแล้ว ส่วนนพวงศ์เมื่อได้มีส่วนเข้ามาช่วยเหลือและทราบกำเนิดของกรองแล้วก็เกิดความรักในตัวกรองอย่างลึกซึ้ง จนกระทั่งเขาไม่ยอมกลับไปนครจัมปาศักดิ์เพื่อแต่งงานกับเจ้าพองสมุทรผู้เป็นคู่หมั้น ในที่สุดเทพยอมให้อภัยลูกสาว นพวงศ์และกรองก็ตกลงใจที่จะแต่งงานกัน

สันต์ เทวรักษ์ (นามแฝง). <u>นามนั้นสำคัญไฉน</u>. พระนคร: แพร่พิทยา, 2512.

เป็นเรื่องที่ผู้แต่งบอกไว้ตอนท้ายว่า ได้อาศัยเค้าโครงเรื่องมาจากละครพูดชวนหัววในภาษาฝรั่งเศสชื่อ Il importe d'être Constant ของ Oscar Wild Wild

ชลิต ภาวสุทธิ์ เป็นทนายความหนุ่มผู้ไม่ทราบว่าตนเป็นบุตรของผู้ใด เพราะผู้ที่ได้อุปการะมาตั้งแต่ยังเล็กบอกไว้แต่เพียงว่าเก็บเขาได้ในถังขยะที่สวนลุมพินี จันทร์จิราเป็นหญิงสาวผู้หนึ่งที่มีความคิดฝังใจว่าชายคนรักของเธอจะต้องมีชื่อว่า "ชาลี" ชลิต ภาวสุทธิ์ จึงใช้ชื่อชาลีในการติดต่อสัมพันธ์กันเธอ ทั้งสองตกลงใจที่จะหมั้นและแต่งงานกัน แต่มารดาของจันทร์จิรารังเกียจประวัติของเขา เรื่องได้เปิดเผยขึ้นในตอนท้ายว่าชลิตเป็นญาติกับจันทร์จิราเอง เขาถูกหญิงพี่เลี้ยงนำไปทิ้งไว้ที่สวนลุมพินี ขณะที่กำลังมีภัยทางอากาศในสมัยสงครามครั้งที่แล้วนั่นเอง

_____. <u>บันไดแห่งความรัก</u>. พระนคร: คุรุสภา, 2504. (พิมพ์ครั้งที่ 4)

จวงจันทน์บันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวเธอเองและสังคมไว้ในสมุดบันทึก เริ่มตั้งแต่เมื่อเธอมีอายุได้ 19 ปีบริบูรณ์ ระยะเวลาที่ลงไว้ในสมุดบันทึกคือ

ระหว่างปี พ.ศ. 2475 ถึงปี พ.ศ. 2476 ในบันทึกเล่มนี้มีเรื่องรักของเธอกับชายที่เธอรู้จักในนามของ วราห์ วรวิทย์ ผู้เขียนได้เสนอทรรศนะใหม่ ๆ ด้านสังคม การเมือง มิตรภาพ และความรักไว้ในจดหมายที่เขียนโต้ตอบกันระหว่างจวงจันทน์และวราห์ ในที่สุดเธอก็ได้ทราบว่าวราห์ไม่ได้มีตัวตนจริง ผู้เขียนจดหมายถึงเธอคือเพื่อน ๆ ของชาดา บุณโยปกรณ์ ชายหนุ่มผู้หลงรักและได้สู่ขอเธอเพื่อแต่งงานแต่เธอได้ตอบปฏิเสธ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะชักจูงให้ก้าวขึ้นสู่บันไดแห่งความรักไปทีละขั้นเพื่อไปพบกับชาดาผู้ยืนคอยเธออยู่บนบันไดขั้นสุดท้าย

สันต์ เทวรักษ์ (นามแฝง). "บนเส้นทางโลกีย์" <u>เดลิเมล์วันจันทร์</u>, 2511. (ยังไม่ได้พิมพ์เป็นเล่ม)

_____. <u>ประลัยกัลป์</u>. พระนคร: แพร่พิทยา, 2491.

เป็นนวนิยายแนววิทยาศาสตร์ที่กล่าวถึงโลกในปี พ.ศ. 5000 ซึ่งผู้เขียนได้จินตนาการว่าพลังงานไฟฟ้าได้หมดไปจากโลกนี้แล้ว ฉากของเรื่องคือประเทศไทยในปีดังกล่าว แต่ให้ชื่อเสียใหม่ว่า ศยามนคร ผู้แต่งวาดภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 5000 ด้วยจินตนาการที่สูงมาก เช่น กล่าวถึงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวศยามนครในยามที่ความเจริญทางวิทยาศาสตร์ขึ้นถึงขีดสูงสุด และการต่อสู้เพื่อรักษาชีวิตให้คงอยู่หลังจากที่พลังงานได้สูญหายไปหมดจากโลกนี้แล้ว

_____. <u>มโนธรรม</u>. พระนคร: อุดม, 2485. (พิมพ์ครั้งที่ 2)

พรรณเรื่องแต่งงานกับจินดา เสวตรัตน์ ผู้เป็นคู่หมั้นมาตั้งแต่วัยเยาว์ เธอมีความรู้สึกว่าชีวิตแต่งงานของเธอจืดชืดและหงอยเหงา เนื่องมาจากเขาและเธอคุ้นเคยกันมาแต่วัยเด็กจนไม่มีสิ่งใดเป็นที่น่าตื่นเต้นสนใจในกันและกันอีกต่อไป และจินดาก็เป็นชายที่ขมักเขม้นอยู่กับงานในหน้าที่ของเขาจนละเลยความสนใจภรรยาไปบ้าง พรรณเรื่องได้พบกับสันต์ชายหนุ่มผู้มีบุคลิกลักษณะ

เป็นที่น่าสนใจ เธอเกือบลืมตัวหลงรักชายหนุ่มผู้นี้ แต่มโนธรรมได้ช่วยเธอไว้ให้พ้นจากการทำผิด

สันต์ เทวรักษ์ (นามแฝง). แม่ยอดสร้อย. พระนคร: ผดุงศึกษา, 2504.

ยอดสร้อยเป็นนามของหญิงสาวผู้กำพร้าทั้งบิดาและมารดา เธออาศัยอยู่กับมารดาเลี้ยงในฐานะคนรับใช้ ยอดสร้อยบังเอิญได้พบกับ ม.ร.ว. ไวยพจน์ พรหมพงศ์ นายตำรวจผู้ปลอมตัวไปเพื่อสืบจับกลุ่มผู้ก่อการร้ายและค้ายาเสพติดที่ตำบลชายทะเลแห่งหนึ่งที่ยอดสร้อยพักอยู่กับมารดาเลี้ยง ม.ร.ว. ไวยพจน์ได้พายอดสร้อยเข้ามากรุงเทพฯ ด้วยเพราะต้องการให้เธอพ้นจากอันตรายจากพวกผู้ร้ายซึ่งอาจจะจำได้ว่าเธอเป็นผู้ร่วมมือกับตำรวจ และเขาสงสัยว่าเธอจะเป็นญาติของเขาเมื่อได้เห็นลอคเก็ตตราตระกูลของมารดาเขาเองที่ยอดสร้อยสวมติดคออยู่ ยอดสร้อยได้เข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ ในอุปการะของป้าซึ่งเป็นมารดาของ ม.ร.ว. ไวยพจน์ และน้าสาวอีกผู้หนึ่ง เธอกลายเป็นสาวงามของสังคมเมืองหลวง และได้มีส่วนช่วยญาติของเธอในการจับกุมและปราบปรามผู้ก่อการร้ายชุดนั้นจนได้ตัวหมดทุกคน

_____. "แม่ยอดสวาท" เคลิเมล์วันจันทร์, 2509. (ยังไม่ได้พิมพ์เป็นเล่ม)

_____. "แม่ยอดเสน่ห์" เคลิเมล์วันจันทร์, 2510. (ยังไม่ได้พิมพ์เป็นเล่ม)

_____. ม่านบังตา. พระนคร: อุดม, 248 .

เป็นเรื่องต่อกับเรื่อง "กาหลงรัง" หลังจากที่สุดาได้เสียชีวิตไปแล้ว หลวงนิติศาสตร์บัณฑิตได้แต่งงานใหม่กับสำหรี ธิดาของเศรษฐีนายธนาคารชาวจีน ซึ่งเป็นผู้ที่เขาเหยียดหยามว่านำลูกสาวมายกให้เพราะต้องการเกียรติยศจากเขาไปหนุนทรัพย์ที่ตนมีอยู่ โดยที่เขาไม่ทราบว่าสำหรีมิได้ล่วงรู้ถึงแผนการณ์ของบิดา หลวงนิติศาสตร์บัณฑิตยังคงติดต่อกับลดาคู่รักเดิมซึ่งกลายมาเป็นแม่ม่ายอีกครั้งหนึ่ง ลดาถูกลอบยิงในงานเลี้ยงที่บ้านหลวงนิติศาสตร์

เอง เพราะผู้ยิงเข้าใจผิดว่าเธอคือสำหรี ทำให้สำหรีระลึกว่าลดาเป็นผู้รับเคราะห์แทนเธอ และเห็นใจในความรักที่ลดามีต่อสามีของเธอด้วย ทั้งสองหญิงได้ปลงใจที่จะใช้ชีวิตร่วมสามีเดียวกัน

สันต์ เทวรักษ์ (นามแฝง). มิตรในเรือน. พระนคร: ผดุงศึกษา, 2482. (พิมพ์ครั้งที่ 2)

เป็นนวนิยายที่มีตัวละครชุดเดียวกับเรื่อง "รักธรรมนูญ" เป็นเรื่องของไมตรี สัณหประภาษ นักหนังสือพิมพ์หนุ่มผู้มีส่วนรู้เห็นในงานจารกรรมของชาวต่างชาติที่มุ่งจะสืบความลับทางการทหารของประเทศไทย ไมตรีได้มีส่วนช่วยทางราชการในการจับกุมศัตรูของชาติ แล้วเขาก็ได้พบกับความรักสมดังใจปรารถนาที่มุ่งหาสตรีที่จะมาเป็นมิตรในเรือนอีกผู้หนึ่งนอกเหนือไปจากผู้เป็นมารดา

_____. ระเมียรเรียนโลก. พระนคร: คลังวิทยา, 2502.

เป็นเรื่องชีวิตและความรักของระเมียรและประวิตรผู้เข้ามามีชีวิตเกี่ยวพันกัน โดยระเมียรเป็นลูกที่ติดมากับคำแปง คำแปงได้มาแต่งงานกับประวัติผู้มีลูกชายอยู่แล้วคือ ประวิตร ทั้งระเมียรและประวิตรเข้าใจว่าตนเป็นพี่น้องร่วมบิดาเดียวกัน ทั้งคู่ได้มาคุ้นเคยสนิทสนมกันเมื่อต่างคนก็อยู่ในวัยหนุ่มสาวแล้ว เพราะว่าประวิตรแยกไปอยู่โรงเรียนประจำเสียตั้งแต่เขายังเป็นเด็ก เมื่อได้มาพบกันอีกครั้งหนึ่งความใกล้ชิดและวัยหนุ่มสาวทำให้ทั้งคู่เกิดความรักในกันและกันเยี่ยงหนุ่มสาว ระเมียรตัดสินใจหนีออกจากบ้านไปกับเพื่อนหญิงที่สนิทกันมากคนหนึ่งด้วยเห็นว่าความรักของเธอที่มีต่อพี่ชายเป็นรักต้องห้าม ในเวลาเดียวกันประวัติก็หลงรักระเมียรผู้เป็นลูกเลี้ยงและตัวแทนความรักที่เขาเคยมีต่อคำแปง ประวัติได้บอกความจริงกับประวิตรว่าทั้งสองมิได้มีสายโลหิตเกี่ยวข้องกันดังที่เข้าใจ แต่ระเมียรก็จากไปเสียก่อนที่จะได้รับทราบความจริง

สันต์ เทวรักษ์ (นามแฝง). <u>รักธรรมนูญ</u>. พระนคร: เขษมบรรณกิจ, 2499. (พิมพ์ครั้งที่ 2)

เรื่องนี้พิมพ์เป็นเล่มครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2477 เป็นเรื่องที่ใช้ชื่อล้อรัฐธรรมนูญกฎหมายสูงสุดที่ใช้ในการปกครองประเทศซึ่งเป็นของใหม่สำหรับสังคมไทยในสมัยนั้น นวนิยายเรื่องนี้เป็นเรื่องรักของหญิงชายหลายคู่ที่มีสถานะความคิดเห็น และอุดมคติในการดำเนินชีวิตต่าง ๆ กันไป มีทั้งคู่ที่สมปรารถนาและคู่ที่พลาดหวังในชีวิตรัก โครงเรื่องรักของแต่ละคู่สอดแทรกปรัชญาเกี่ยวกับชีวิตและความรัก ตามที่ผู้เขียนให้ตัวละครอภิปรายกันถึงหลักการที่ควรกำหนดขึ้นเป็นมาตราใช้บังคับใน "รักธรรมนูญ"

_____. "วิมานที่เราเคยฝัน" (ยังไม่ได้พิมพ์เป็นเล่ม)

_____. <u>เศรษฐีอนาถา</u>. พระนคร: รวมสาส์น, 2518. (พิมพ์ครั้งที่ 2)

ผู้เขียนเสนอข้อคิดเกี่ยวกับปัญหาที่ว่าเงินสามารถบันดาลความสุขสมหวังให้แก่คนเราได้เสมอไปหรือไม่ ประพนธ์ ธนพิทักษ์ เศรษฐีหนุ่มได้ว่าจ้างนายจอน บางคอแหลม ให้ใช้เงินจำนวน 10 ล้านบาทให้หมดภายในหนึ่งปี เนื่องจากแกมีความคิดเห็นว่าคนเราไม่ควรจะมีความทุกข์ถ้าเป็นเศรษฐีมีทรัพย์เช่นประพนธ์ นายจอนรับคำจ้างและคำท้านั้นและดำเนินชีวิตเป็นเศรษฐีจนครบหนึ่งปีตามสัญญา อารมณ์ขันและการมองโลกในแง่ดีทำให้นายจอนประสบความสุขมากกว่าความทุกข์ ตลอดเวลาที่แกใช้ชีวิตเป็นเศรษฐีอนาถาอยู่หนึ่งปีเต็ม ภายหลังนายจอนได้ค้นพบว่าคนที่ว่าจ้างและท้าพนันแกนั้นคือชายหนึ่งที่ประสบความทุกข์เพราะกันทิมาบุตรสาวของแกปฏิเสธความรัก ด้วยเธอเห็นว่าเขามีฐานะและความเป็นอยู่สูงกว่าเธอมากจนไม่สมควรที่จะร่วมครองรักครองเรือนด้วย นายจอนตัดสินใจบวชเป็นพระภิกษุในพระบวรพุทธศาสนาเพื่อให้บุตรสาวหมดห่วงในตัวของแก และจะได้ยอมตกลงใจแต่งงานกับประพนธ์

สันต์ เทวรักษ์ (นามแฝง). สวัสดีลุงจอน. พระนคร: คลังวิทยา, 2502.

เป็นเรื่องราวของนายจอน บางคอแหลม กันทิมา บุตรสาว และประพนธ์ บุตรเขย ซึ่งเป็นตัวละครในเรื่อง "เศรษฐีอนาถา" ประพนธ์กับเพื่อนได้ออกไปล่าสัตว์ที่ในป่าจังหวัดกาญจนบุรีแล้วหายสาบสูญไป นายจอนได้ออกป่าล่าสัตว์เช่นเดียวกันและได้ไปพบสัตว์ประหลาดเข้าตัวหนึ่งซึ่งแกตั้งชื่อว่า ฟู่ฟ่า เพราะมันส่งเสียงดังว่า ฟู่ฟ่าทุกครั้งที่แกพูดทักทายกับมัน ปรากฏว่าฟู่ฟ่าเป็นที่สนใจของนักชีววิทยาทั้งไทยและต่างประเทศ เมื่อนายจอนพามันมากรุงเทพฯ ด้วย จนกระทั่งแกต้องนำมันไปซ่อนไว้เพราะเกรงว่าจะถูกลักพาตัว โดยเหตุที่ฟู่ฟ่ามีแหวนทองคำของประพนธ์ติดมากับตัวมันด้วย กันทิมาและประไพพรรณผู้เป็นน้องสาวของประพนธ์จึงสันนิษฐานว่ามันคงจะได้เคยพบกับประพนธ์มาก่อน จึงชักชวนนายจอนพร้อมกับพรรคพวกออกไปยังป่าเมืองกาญจนบุรี ในที่สุดฟู่ฟ่าก็นำทั้งคณะไปพบกับประพนธ์ในป่าลึกที่กาญจนบุรีนั่นเอง

_____. สายสัมพันธ์. พระนคร: คลังวิทยา, 2502.

เป็นเรื่องต่อจาก "ทางม้าลาย" และมีตัวละครชุดเดียวกัน ทิพวรรณได้เร่ร่อนออกจากบ้านไปอาศัยอยู่กับฉลวยหญิงผู้มีอาชีพทำงานในบาร์ อยู่จนคลอดบุตร ส่วนแม่นได้เข้าไปอยู่ในอุปการะของนายรัตน์เจ้าของค่ายมวยแห่งหนึ่ง เขาจึงหาเลี้ยงชีพด้วยการขึ้นชกมวยตามเวทีต่าง ๆ ทางบ้านมนูธรรมได้ออกสืบหาทั้งทิพวรรณและแม่นด้วยความเข้าใจว่าทั้งสองคงจะหนีไปด้วยกัน ในที่สุด มณฑามารดาของแม่นก็ปรากฏตัวขึ้นในฐานะของภรรยาพ่อค้าผู้มั่งคั่งคนหนึ่ง และมณฑาได้มาแสดงตัวต่อคุณหญิงมนูธรรมธาดา เรื่องราวทั้งหมดก็เปิดเผยขึ้น ทั้งแม่นและทิพวรรณได้คืนมาสู่อ้อมอกของบิดามารดาพร้อมทั้งความรักและความเข้าใจ

_____. เสฉวน. พระนคร: อุดม, 2489. (พิมพ์ครั้งที่ 2)

เสฉวน เป็นเรื่องที่ผู้แต่งต้องการสะท้อนภาพของความชั่วร้ายที่แฝงอยู่ในเรือนร่างของมนุษย์ เช่นเดียวกับตัวปู เสฉวนที่อาศัยอยู่ในเปลือกหอย

อรชุน เป็นทายาทของพ่อค้าเศรษฐีผู้หนึ่ง หลังจากที่ใช้ชีวิตหนุ่มโสดอย่างไม่เคยคิดจะจริงจังกับหญิงคนใดมาจนอายุได้ 30 ปี เขาได้ตกลงใจเลือกนายแพทย์หญิงองุ่นผู้มีทั้งรูปสมบัติ และคุณสมบัติ ตลอดจนมีวิชาความรู้ แต่บิดาของเขาไม่เห็นด้วยเพราะท่านต้องการให้เขาแต่งงานกับบุตรสาวของเศรษฐีพ่อค้าเช่นเดียวกัน เมื่อไม่สามารถจะตกลงกับบิดาได้ อรชุนได้ออกจากบ้านไป ในระยะต่อมาเขาได้ไปมีความสัมพันธ์กับสุดสงวนนักเทนนิสสาวผู้มีทั้งความงามและชื่อเสียง ความสัมพันธ์ของทั้งสองเกินเลยไปถึงขั้นที่สุดสงวนเกิดตั้งครรภ์ขึ้น ฝ่ายบิดาของอรชุนเมื่อได้พบกับแพทย์หญิงองุ่นก็เกิดความชอบพอในอัธยาศัยและจริยาวัตรของเธอถึงกับตกลงยินยอมให้บุตรชายจัดการหมั้นและแต่งงานกับเธอ แต่องุ่นได้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างอรชุนกับสุดสงวนเสียก่อน เธอจึงขอร้องให้อรชุนรับผิดชอบต่อสุดสงวนและบุตรในครรภ์ของเธอ และล้มเลิกการหมั้นและการแต่งงานที่กำหนดไว้เสีย

สันต์ เทวรักษ์ (นามแฝง). <u>สู่โลกพระอังคาร</u>. พระนคร: คลังวิทยา, 2502.

เป็นเรื่องของ เกียรติศักดิ์ วรพงศ์ นักวิทยาศาสตร์ไทยแขนงวิชาดาราศาสตร์ เขาร่วมทำงานกับ "สวามีเทพนาถ โยคะปุรี" โยคีผู้เชี่ยวชาญทางจิตศาสตร์จากประเทศอินเดีย เพื่อค้นคิดหาวิธีเดินทางจากโลกไปสู่ดาวอังคาร เกียรติศักดิ์ได้เดินทางออกจากโลกไปสู่ดาวอังคารด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ผสมกับวิธีการทางจิตศาสตร์ ที่ดาวอังคารเขาได้ผจญกับพลังที่เกิดขึ้นจากวิชาการทางฟิสิกส์ระดับสูง นับเป็นการเสนอแนวความคิดในนวนิยายที่แตกต่างกับเรื่องอื่น ๆ ของผู้เขียนคนเดียวกัน

_____. "สำคัญที่ใจเย็น" (ยังไม่ได้ลงพิมพ์)

_____. <u>หนามงิ้ว</u>. พระนคร: อุดม, 2482.

ปรุง เป็นภรรยาของจรูญ นิติคุปต์ ทั้งสองแต่งงานกันเงียบ ๆ โดยไม่ได้บอกกล่าวหรือเชิญเพื่อน ๆ ไปร่วมในงานสมรส ขณะที่จรูญเดินทางไปว่าความที่

ต่างจังหวัด ปรุงได้ไปเป็นนางแบบให้เชษฐ์ ศิลปรักษ์ วาดภาพ "กาเม - หนามงิ้ว" ในช่วงระยะเวลาที่ปรุงมาเป็นแบบให้เชษฐ์อยู่นั้นทั้งสองก็เกิดความรักใคร่ผูกพันกันฉันท์ชู้สาว "เคล้าพันธ์" คู่หมั้นของเชษฐ์ได้มาพบกับปรุงที่ห้องเขียนภาพของเชษฐ์ หญิงทั้งสองบังเกิดความหึงหวงซึ่งกันและกันจนเกือบจะแทงกันให้ตายไปข้างหนึ่ง ทำให้เชษฐ์ตกใจและเสียใจมาก พอดีกับที่จรูญกลับจากว่าความเขาได้เชิญเชษฐ์ไปพักที่บ้าน เชษฐ์จึงได้ทราบว่าปรุงเป็นภรรยาของจรูญ เขาสำนึกผิดแต่เหตุการณ์ก็สายเกินกว่าจะแก้ไขได้แล้ว เพราะปรุงได้บอกกับเขาว่าเธอรักเขาอย่างแท้จริง เธอหาทางออกด้วยการไปฆ่าตัวตายด้วยกริชเงินของเชษฐ์ในห้องเขียนภาพของเชษฐ์เอง ซึ่งเป็นเหตุให้เขาตกเป็นผู้ต้องสงสัยว่าเป็นฆาตกร ภายหลังจรูญได้สารภาพต่อศาลว่าเขาเป็นผู้พบภรรยาแทงตัวตายในห้องทำงานของเชษฐ์และทำหลักฐานให้เห็นว่าเชษฐ์เป็นผู้ฆ่าเธอ เชษฐ์จึงพ้นผิด

เรื่องนี้ผู้เขียนใช้พรรณนาโวหารที่ไพเราะและมีความหมายลึกซึ้งกินใจ ในตอนที่บรรยายถึงความรู้สึกผิดชอบชั่วดีในหัวใจของตัวละครที่เขาสร้างขึ้น

สันต์ เทวรักษ์ (นามแฝง). <u>แหวนประดับก้อย</u>. พระนคร: ประพันธสาส์น, 2512. (พิมพ์ครั้งที่ 3)

วรา วรวิทย์ ชายหนุ่มรูปงามผู้มีการศึกษาและฐานะทางสังคมดี ได้พบและรักกับพยอมหญิงสาวที่ไม่ปรากฏว่าบิดามารดาคือผู้ใด แต่ความรักของทั้งสองมีอุปสรรคเพราะจอมใจหญิงฐานะดีผู้หลงรักวราห์ได้ทำอุบายขับไล่พยอมให้ออกไปเสียจากชีวิตของเขา ขณะที่วราห์ต้องทนทุกข์เพราะไม่ทราบว่าภรรยาหายไปไหน พยอมก็กลายเป็นทายาทของเศรษฐีซึ่งเป็นเจ้าหนี้ของบิดาวราห์เอง ผู้เขียนจบเรื่องด้วยการคลายปมให้ตัวละครสำคัญทุกตัวได้เปิดเผยตัวเองว่าตนเป็นผู้ใด และคู่รักหรือสามีภรรยาทั้งคู่ก็เข้าใจและคืนดีกันในที่สุด

สันต์ เทวรักษ์ (นามแฝง). <u>อันเป็นที่รักแห่งเหมันต์</u>. พระนคร: คุรุสภา, 2504.

เป็นนวนิยายขนาดสั้นที่แต่งขึ้นจากจินตนาการในธรรมชาติของต้นเซ่งชิวที่ขึ้นอยู่ต้นละริมฝั่งแม่น้ำแต่มันจะโน้มยอดเข้าหากันในคืนเดือนหงายของฤดูหนาว หรือในเดือนสิบสองของทุกปี เป็นนิยายรักที่ไม่สมหวังระหว่างหลุยฮก และเชียวยู้ หลุยฮกเป็นนักรบแห่งเมืองหยุ่นลาว ได้มาพบและรักกับนางเชียวยู้ ทั้งสองสัญญากันไว้ว่าจะแต่งงานกันตามประเพณีและคาดว่าคงจะไม่มีอุปสรรคอันใดเพราะบิดาของทั้งสองเป็นเพื่อนกัน ต่อมาข้าหลวงใหญ่แห่งเมืองหว่องฉ่ำปรารถนาในตัวนางและจัดการสู่ขอต่อบิดา และจัดส่งคนออกไปฆ่าหลุยฮกถึงแก่ความตาย ศพของเขาถูกฝังไว้ที่โคนต้นเซ่งชิวริมฝั่งแม่น้ำ นางเชียวยู้เมื่อทราบเรื่องก็เสียใจและไม่ยอมเข้าพิธีแต่งงานกับข้าหลวงเมืองหว่องฉ่ำ นางตัดสินใจฆ่าตัวตายด้วยการกระโดดลงมาจากเรือนเก๋งชั้นสูง นางได้เขียนบอกบิดาไว้ว่าให้นำร่างของนางไปฝังไว้ที่โคนต้นเซ่งชิวอีกต้นหนึ่งที่ขึ้นอยู่ตรงข้ามกับต้นที่ฝังร่างหลุยฮกไว้ที่โคนต้น

<u>บรรณานุกรมและบรรณนิทัศน์เรื่องสั้น</u>

บรรณานุกรมและบรรณนิทัศน์เรื่องสั้นของ สันต์ ท.โกมลบุตร ที่จะเสนอในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมมาจากรวมเรื่องสั้นที่จัดพิมพ์เป็นเล่มแล้ว 3 เล่ม และจากที่รวมพิมพ์อยู่กับนวนิยายบางเรื่องอีก 2 เล่ม ดังนี้คือ

1. จดหมายรักในซองสีฟ้า
2. นางฟ้า
3. มโนธรรม รวมกับเรื่องสั้น 7 เรื่อง
4. ม่าเหมี่ยวกับตุ๊ดตู่
5. อันเป็นที่รักแห่งเหมันต์ รวมกับเรื่องสั้น 3 เรื่อง

สันต์ เทวรักษ์ (นามแฝง). กาเม-เวรมณี. พระนคร: อุดม, 2485. (รวมพิมพ์อยู่ในเล่มเดียวกับ "มโนธรรม")

จิตต์ เป็นกำพร้าบิดา เขาและน้องอยู่ในปกครองและอุปการะของมารดาแต่เพียงผู้เดียว จิตต์หลงรักกิมฮวยภรรยาของช่างตัดเสื้อชาวจีน จิตต์ได้แอบขโมยเงินของมารดาเพื่อนำไปซื้อของขวัญให้กิมฮวย แต่บังเอิญศีรษะของเขาไปกระแทกเข้ากับปุ่มล่างของหิ้งพระทำให้เขาได้สำนึกในบาปที่กำลังก่อขึ้นคือลักทรัพย์ของมารดา และผิดศีลข้อ กาเม-เวรมณี ด้วยการคิดเป็นชู้กับภรรยาของชายอื่น

_____. เกาะแก้วพิสดาร. พระนคร: อุดม, 2486. (รวมอยู่ในเล่มเดียวกับ "นางฟ้า")

เป็นเรื่องที่บรรยายถึงกับข้าวของกินสำหรับมนุษย์ทั้งอาหารคาว อาหารหวาน และผลไม้ต่าง ๆ ที่ผู้เขียนจินตนาการว่ามีอยู่อย่างบริบูรณ์บน "เกาะแก้วพิสดาร" และลงท้ายด้วยการสรุปว่ามนุษย์ควรรู้จักประมาณในการบริโภคเพื่อให้มีชีวิตอยู่เท่านั้น

_____. ก้างปลาทู. พระนคร: อุดม, 2485. (รวมพิมพ์อยู่ในเล่มเดียวกับ "มโนธรรม")

ยอด สัจจกุล เป็นผู้จัดการบริษัทไทยปลาทูกระป๋อง ซึ่งพระยาธรรมวินิจฉัยลุงของเขาเป็นเจ้าของ ยอดและลุงของเขากำลังค้นหาวิธีทำก้างปลาทูให้อ่อนลง พอดีได้รับคำแนะนำจากนวลจันทร์ ธิดาของพระสุวพจน์ผู้เป็นเพื่อนกับพระยาธรรมวินิจฉัย ยอดและนวลจันทร์ได้รู้จัก รัก และแต่งงานกัน เพราะปัญหาที่เกิดจากก้างปลาทู

สันต์ เทวรักษ์ (นามแฝง). <u>คนที่ตายทั้งเป็น</u>. พระนคร: อุดม, 2486. (รวมพิมพ์อยู่ในเล่มเดียวกับ "นางฟ้า")

ลินจงเป็นหญิงงามทั้งคุณสมบัติและรูปสมบัติ เธอภูมิใจในความเฉลียวฉลาดของตนเองและใช้เวลาสำหรับเลือกชายที่ถูกใจจนกระทั่งมีอายุได้ 21 ปี แต่ลินจงต้องเสียที่ให้กับประสิทธิ์ชาติชายผู้อยู่รวมบ้านเดียวกัน เขาแอบให้เธอกินยาขนานหนึ่งเข้าไปโดยที่เธอไม่รู้ตัว ลินจงจึงตกอยู่ในความเศร้าโศกเหมือนกับตายทั้งเป็น

_____. <u>จารสตรี</u>. พระนคร: อุดม, 2486. (พิมพ์อยู่ในเล่มเดียวกับ "นางฟ้า")

อุสาคิดจะแย่งคู่รักของลดา คือหลวงนิติศาสตร์บัณฑิต ด้วยการกล่าวหาว่าลดาเป็นจารสตรี หลวงนิติศาสตร์ฯ เกือบหลงเชื่อเพราะสงสัยประพฤติกรรมบางอย่างของลดา แต่ในที่สุดเขาก็ได้ทราบความจริงและปรับความเข้าใจกับลดาได้

_____. <u>จดหมายรักในซองสีฟ้า</u>. พระนคร: ประพันธสาส์น, 2512.

เป็นรวมเรื่องสั้น 12 เรื่อง ที่เขียนเป็นจดหมายทุกเรื่อง แต่ละเรื่องเป็นจดหมายเล่าเรื่องที่เป็นปัญหาของผู้เขียนส่งไปยังผู้รับที่เป็นสามี คู่รัก เพื่อน หรือผู้รับไขปัญหาชีวิต จดหมายทั้ง 12 ฉบับมีชื่อดังนี้คือ

1. ไฟไหม้เรือน
2. จอมใจไขข้อข้องใจ
3. โปรดสัตว์
4. วิธีดองผัว
5. คำแนะนำของคุณน้า
6. รอยก้านพลูบนชายผ้า
7. แมลงวันหัวเขียว
8. โรคตามอย่าง

9. Love me, love my dog.

10. น้ำพริกถ้วยเก่า

11. เมียต่างชาติ

12. ยอดความเสียสละ

สันต์ เทวรักษ์ (นามแฝง). ชาตริต นิทรา. พระนคร: คุรุสภา, 2504. (รวมอยู่ในเล่มเดียวกับ "อันเป็นที่รักแห่งเหมันต์")

เชษฐ์แต่งงานกับจงรักษ์มีบุตรด้วยกัน 2 คน มารดาของเชษฐ์ไม่ชอบจงรักษ์และคอยยุบุตรชายให้เกลียดภรรยาของตน เชษฐ์ได้มีความสัมพันธ์กับหญิงอีกคนหนึ่ง จงรักษ์ได้ติดต่อกับจิตรกรผู้หนึ่งซึ่งเขาคอยปลอบโยนเธอให้คลายทุกข์ เชษฐ์ทราบเรื่องก็ไม่พอใจ เขาถึงกับนอนหลับฝันไปว่าจงรักษ์ทอดทิ้งเขาไปอยู่กับชายอื่นที่มองเห็นความดีของเธอ เขาตื่นขึ้นสำนึกผิดรีบมาสารภาพผิดที่ทิ้งเธอให้ตกอยู่ใต้อำนาจของมารดา

_____. เคี่ยวนกขมิ้น. พระนคร: อุดม, 2485. (รวมอยู่ในเล่มเดียวกับ "มโนธรรม")

เป็นเรื่องสั้นที่ใช้โวหารอันไพเราะพรรณนาถึงธรรมชาติอันสวยงามของป่าแห่งหนึ่งที่สงบเงียบ มีแต่เพียงเสียงร้องเพลงของนกที่ผู้เขียนจินตนาการว่าเป็นเสียงนกหนุ่มสองตัวแข่งกันร้องเพลงเพื่อชิงชัยความรักจากนางนกสาว

_____. ถ้าหากว่า. พระนคร: อุดม, 2486. (รวมอยู่ในเล่มเดียวกับ "นางฟ้า")

เป็นความรำพึงในใจของนวล หญิงสาวในวัย 18 ปี ถึงวันที่เธอจะต้องไปเป็นเพื่อนเจ้าสาวในพิธีแต่งงานของเพื่อนสาว เธอรำพึงว่าในงานแต่งงานนั้นเธออาจได้พบชายหนุ่มรูปงามที่ต้องตาต้องใจ และถ้าหากว่า...

_____. นางฟ้า. พระนคร: อุดม, 2486. (รวมอยู่ในเล่มเดียวกับ "นางฟ้า")

เป็นเรื่องสั้นชุดส่งเสริมวัฒนธรรมในสมัย พ.ศ. 2485 อีกเรื่องหนึ่ง เนื้อเรื่องกล่าวถึงและวิจารณ์วัฒนธรรมในการแต่งกายของหญิงชายสมัยนั้น โดยเฉพาะว่า

ด้วยเรื่องการสวมเสื้อ ผู้เขียนแทรกอารมณ์ขันด้วยการเปรียบเทียบภาพวาดของนางฟ้าเปลือยอก กับแม่ครัวร่างอ้วนผู้เปลือยอกและกำลังโขลกน้ำพริกอยู่ในครัว

สันต์ เทวรักษ์ (นามแฝง). ปักเป้ากับจุฬา. พระนคร: อุดม, 2485. (รวมอยู่ในเล่มเดียวกับ "มโนธรรม")

เป็นเรื่องสั้นที่พรรณนาถึงความรู้สึกของจุฬาและปักเป้า ว่าที่คนสมมติให้เป็นชายกับหญิง ยามที่ถูกชักขึ้นไปลอยคว้างอยู่บนท้องฟ้าว่าวทั้งสองตัวได้เกี้ยวพาราสีกันเยี่ยงหนุ่มสาวคู่ที่กำลังตกอยู่ในห้วงรัก โดยที่คนชักและนักพนันว่าวในสนามไม่ได้ล่วงรู้ถึงความรู้สึกและสำนึกของว่าวทั้งสองตัวนั้นเลย นับเป็นเรื่องสั้นที่ใช้ความเปรียบได้อย่างไพเราะจับใจมากเรื่องหนึ่ง

_____. ผลของการพิมพ์ทองม้วน. พระนคร: อุดม, 2486. (รวมอยู่ในเล่มเดียวกับ "นางฟ้า")

จวงจันทน์เป็นคู่หมั้นของประวิทย์ ทั้งคู่ใช้เวลาหยุดในวันอาทิตย์ช่วยกันผิงขนมทองม้วน และคุยกันถึงปัญหาที่ว่าผู้หญิงต้องแต่งกายให้งดงามเพื่อให้เป็นที่ถูกใจของผู้ชาย โดยเฉพาะชายที่เป็นคนรักหรือสามีของตนเอง มากกว่าเพื่อสาเหตุอื่นใด

_____. เพื่อนชาย. พระนคร: คุรุสภา, 2504. (รวมอยู่ในเล่มเดียวกับ "อันเป็นที่รักแห่งเหมันต์")

เพื่อนชายเป็นเรื่องเล่าของสุนัขตัวเมียตัวหนึ่งชื่อ ฉอเลาะ มันติดตามนายสาวไปเที่ยวเขาดินและได้พบกับสุนัขตัวผู้ชื่อคิม ซึ่งตามนายผู้ชายของมันมาเขาดินเช่นเดียวกัน ฉอเลาะได้เล่าเรื่องการรู้จัก การติดต่อ และความสัมพันธ์ระหว่างนายสาวของมันกับชายที่เป็นนายของคิมด้วยถ้อยคำและภาษาสำนวนที่น่ารักน่าเอ็นดู สมกับที่อ้างไว้ว่าตัวเองเป็นสุนัขที่ชนะการประกวด

สันต์ เทวรักษ์ (นามแฝง). <u>เพ็ญเดือนสิบสอง</u>. พระนคร: อุดม, 2486. (รวมอยู่ในเล่มเดียวกับ "นางฟ้า")

เป็นคำบรรยายความรู้สึกของหญิงสาวในวันลอยกระทงคืนวันเพ็ญเดือนสิบสอง เธอประดิษฐ์กระทงขึ้นเพื่อลอยลงในแม่น้ำพร้อมกับอธิษฐานถึงคนรักและความรัก เป็นเรื่องสั้นอีกเรื่องหนึ่งที่ใช้พรรณนาโวหารได้ไพเราะจับใจมาก

_____. <u>ม่าเหมี่ยวกับตุ๊ดตู่</u>. พระนคร: ประพันธสาส์น, 2513. (พิมพ์ครั้งที่ 3)

เป็นชุดเรื่องสั้น 30 เรื่อง ตุ๊ดตู่กับม่าเหมี่ยวเป็นภรรยาและสามีกัน ทั้งคู่สนทนากันก่อนเวลานอนถึงเหตุการณ์จริง ๆ ซึ่งกำลังเกิดขึ้นและเป็นที่สนใจของคนทั่วไปในสังคมขณะที่แต่ละเรื่องถูกเขียนขึ้น ผู้เขียนเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ในสังคมผ่านทางคำสนทนาโต้ตอบของสามีภรรยาคู่นี้ แต่ละเรื่องผู้เขียนได้ลงวันที่ เดือนปี กำกับไว้ด้วย ซึ่งทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจภูมิหลังของแต่ละเรื่องดีขึ้น เรื่องสั้นในชุดนี้มี 30 เรื่องดังนี้คือ

1. เข้าผีเตียง
2. หญิงสามน้ำ
3. หลอนเลือกผู้แทน
4. คนไข่
5. น้องเมีย
6. แก้สงสัย
7. บัตรปันส่วน
8. เบื้องหน้าจิตกาธาน
9. สำคัญที่ตัว ง.
10. ตายแล้วไปไหน
11. วิธีปลูกผักกาดหัว
12. ใต้เสนขนาน 38

13. ความรู้รอบตัวเรื่องถั่วดำ
14. จากฟากฟ้าสุราลัยสู่แดนดิน
15. องค์การ ส.ก.ป.
16. หมูเป็นลม
17. กุลสตรีกับหลังคา
18. อันเนื่องมาแต่ไฟดับ
19. บัตรประจำตัว
20. ไข้สันหลังหวะ
21. จะปิ้งมณี
22. อิ้วจาก๊วย
23. รักเมียให้ตี
24. เหตุที่ฝนตกใหญ่
25. อาคารผดุงเกียรติ
26. หยดหมึก
27. ปัญหาโลกแตก
28. กินรวบ
29. นอนสูงให้นอนต่ำ
30. เขาว่าแดง ๆ นั้นประการใด

สันต์ เทวรักษ์ (นามแฝง). "จากทูตไทยถึงปลาอานท์" บี.อาร์ บางกอกรีดเดอร์ส, 5 (กุมภาพันธ์, 2519), 72-75.

เป็นเรื่องสั้นเรื่องสุดท้ายในชุด "ม่าเหมี่ยวกับตุ๊ดตู่" ผู้เขียนให้ "เขา" และ "หล่อน" คุยกันถึงเรื่องท่านทูตโกษาปานตอนที่ไปเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศฝรั่งเศสในสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ความสำคัญของเรื่องนี้อยู่ที่ข้อคิดเห็นของผู้เขียนที่ว่า ท่านโกษาปานมิได้ไปพำนักในประเทศฝรั่งเศสจนกระทั่งทิ้งเชื้อสายเอาไว้อย่างที่เคยเข้าใจกัน ด้วยการอ้างถึงเดือนและปีพุทธศักราช

ที่ท่านทูตออกเดินทางจากประเทศไทย เวลาที่พำนักในประเทศฝรั่งเศส และเวลาที่กลับถึงประเทศไทยด้วย

สันต์ เทวรักษ์ (นามแฝง). รจนาเลือกคู่. พระนคร: อุดม, 2486. (รวมอยู่ในเล่มเดียวกับ "นางฟ้า")

รจนาตัดสินใจไม่เลือกอุดมเป็นคู่ครอง เพราะเขาไม่ปฏิบัติตัวให้ถูกวัฒนธรรม ซึ่งเป็นประเพณีนิยมที่เคร่งครัดเพราะทางการบังคับในสมัยปี พ.ศ. 2485 เช่นเขาไม่ยืนขึ้นเพื่อเคารพธงชาติในตอนที่วิทยุบรรเลงเพลงชาติเวลา - 8.00 น. เป็นเรื่องสั้นที่แสดงลักษณะสังคมบางประการในสมัยฟื้นฟูวัฒนธรรม

_____. เรื่องสามสี่ยก. พระนคร: อุดม, 2486. (รวมอยู่ในเล่มเดียวกับ "นางฟ้า")

เป็นเรื่องของสามีหนุ่มและภรรยาสาวที่จะเอาชนะกันทั้ง ๆ ที่ต่างฝ่ายก็รักและหึงหวงในกันและกัน เรื่องนี้เขียนด้วยโวหารสำนวนที่ใช้ในการกีฬามวย เช่นเริ่มบทการทะเลาะวิวาทของสามีภรรยาคู่นี้ว่า "เริ่มยกที่หนึ่ง" การเจรจาโต้ตอบ คำพูดที่เปรียบเปรย ข่มขู่ หรือวาจาที่แสดงความพ่ายแพ้เถียงไม่ขึ้น ใช้สำนวนโวหารเป็นภาษาที่ใช้ในการกีฬามวยทั้งสิ้น เขาจึงให้ชื่อเรื่องนี้ว่าเรื่อง "เรื่องสามสี่ยก"

_____. วันพรุ่งนี้. พระนคร: อุดม, 2485. (รวมอยู่ในเล่มเดียวกับ- "มโนธรรม"

เป็นเรื่องที่พรรณนาถึงความในใจของหญิงสาวก่อนที่จะถึงวันพรุ่งนี้ซึ่งเป็นวันวิวาห์ของเธอเอง

_____. เสียงจากเขาดินวนา. พระนคร: อุดม, 2485. (รวมอยู่ในเล่มเดียวกับ "มโนธรรม")

เพทายและวันเพ็ญชายหนุ่มและหญิงสาวคู่หนึ่งพบกันที่เขาดินวนา ทั้งคู่อภิปรายกันถึงปัญหาความรักและการแต่งงาน เรื่องนี้เสนอปัญหาที่ว่าเป็นการสมควร

หรือไม่ที่สตรีจะมีความสัมพันธ์กับบุรุษในฐานะคนรักตลอดไปโดยที่เห็นว่าการแต่งงานไม่เป็นสิ่งจำเป็น

สันต์ เทวรักษ์ (นามแฝง). ห้องที่ 69. พระนคร: คุรุสภา, 2504. (รวมอยู่ในเล่มเดียวกับ "อันเป็นที่รักแห่งเหมันต์")

เป็นเรื่องของการนัดพบที่ห้องภาพ 69 ในระเบียงโบสถ์วัดพระแก้ว ทักษ์ถูกบังคับจากลุงของเขาให้แต่งงานเพื่อชีวิตของชายหนุ่มจะได้เป็นหลักฐาน ทักษ์ได้แกล้งกุเรื่องยรรยงคนรักของเขาขึ้นและทำเรื่องว่าเขานัดพบกับยรรยงที่หน้าห้องภาพที่ 69 ลุงของเขาได้ตามมาดูด้วยความต้องการจะตัดสัมพันธ์ระหว่างหลานชายและหญิงนั้นเสีย ในตอนสุดท้ายลุงกลับพบว่าเธอเป็นหญิงสาวที่มีคุณสมบัติเป็นที่พอใจ และเธอก็มิใช่ยรรยงดังที่ทักษ์ได้อ้างเอาไว้แต่แรก เธอคือมารศรีหญิงสาวที่ทักษ์ได้พบที่หน้าห้องภาพดังกล่าวและแอบติดใจเธออยู่ข้างเดียว

_____. เอี่ยวนาง. พระนคร: อุดม, 2485. (รวมอยู่ในเล่มเดียวกับ - "มโนธรรม")

เป็นเรื่องที่เปรียบเทียบตัวละครในเรื่องเป็นตัวไพ่ตอง เช่นเรียกพระเอกว่าเอี่ยวพระยา นางเอกเป็น เอี่ยวนาง และลูกเป็น เอี่ยวหนู เอี่ยวนางเข้าใจผิดว่าสามีไปติดพันหญิงอื่นเธอจึงมาร่วมวงเล่นไพ่ตองกับเพื่อน ๆ เป็นการคลายอารมณ์ ภายหลังเธอจึงทราบว่าเขาไปทำธุระเรื่องรักให้กับน้องชายของเธอเอง

_____. L'amour et La mort. พระนคร, อุดม, 2485. (รวมอยู่ในเล่มเดียวกับ "มโนธรรม")

เป็นเรื่องสั้นที่ใช้ชื่อเป็นภาษาฝรั่งเศส ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยได้ว่า ความรักและความตาย เป็นเรื่องของดวงวิญญาณที่ออกจากร่างที่ตายไปแล้ว และกลับมาวนเวียนด้วยความสงสัยว่าเกิดอะไรขึ้นกับร่างกาย และครอบครัวของตน

วิญญาณได้ลอยไปพบว่า ชู้รักหรือภรรยาน้อยของตนมิได้มีความซื่อสัตย์ เมื่อตายไปแล้วจึงได้ทราบว่าใครบ้างที่จงรักภักดีและซื่อสัตย์อย่างแท้จริง

วรรณกรรมประเภทสารคดี

สารคดี (Non-Fiction) เป็นหนังสือเชิงวิชาการที่ให้ความรู้ด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะแก่ผู้อ่าน ผู้เขียนสารคดีต้องมีความรู้ในเนื้อหาของวิชานั้น ๆ มากพอสมควรที่จะเสนอเรื่องราวต่อผู้อ่านตามขอบเขตของเนื้อเรื่องหรือวิชาที่คนกำหนดเอาไว้ในการเขียนสารคดีเรื่องหนึ่ง ๆ ดังที่ ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ได้กล่าวถึงลักษณะของสารคดีไว้ว่า

> หมายถึงหนังสือที่แต่งขึ้นด้วยเจตนาที่จะให้ความรู้แก่ผู้อ่านและไม่เป็นหนังสือเฉพาะวิชาซึ่งคนภายในวงวิทยาการเดียวกันหรือเกี่ยวเนื่องกันเท่านั้นจะอ่านได้ เป็นหนังสือที่ให้ความรู้แก่คนภายนอกวงวิทยาการนั้น[53]

สารคดีอาจเขียนเป็นเรื่องยาวขนาดเล่ม หรือเป็นสารคดีเรื่องสั้น ๆ ที่ลงพิมพ์ตามนิตยสารหรือวารสารต่าง ๆ ก็ได้ ถ้าเป็นบทความที่มีจุดประสงค์เพื่อเสนอความรู้หรือข้อคิดบางประการของผู้เขียนต่อผู้อ่าน สารคดีขนาดสั้นเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในชื่อของบทความ ที่ปรากฏอยู่ทั่วไปในนิตยสารและวารสารต่าง ๆ หรืออาจเรียกได้อีกชื่อหนึ่งว่า "เรียงความประเภทสารคดี" เช่นเดียวกับที่ ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ กล่าวว่า "บทความในนิตยสารต่าง ๆ เป็นสารคดีที่สำคัญในวงวรรณกรรมไทย"[54]

---

[53]ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, "หัวเลี้ยวของวรรณคดีไทย" วรรณไวทยากร (เล่ม 1 ภาควรรณคดี) (พระนคร: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2515), หน้า 117-118.

[54]เรื่องเดียวกัน, หน้า 123.

นอกจากวรรณกรรมประเภทนวนิยายแล้ว สันต์ ท.โกมลบุตร ยังได้สร้างงานประเภทสารคดีชุด มรรยาทและการสมาคม ชุดการแต่งกาย และสารคดีสั้น ๆ อีกหลายเรื่องหลายตอนด้วยกัน ในการเขียนสารคดีเขาใช้นามแฝงหลายนามด้วยกัน เช่น กฤษณา เทวรักษ์ นายภาษา ทักษ์ เวสรัตน์ และสงวนลิขสิทธิ์ นอกจากนี้เขายังเขียนอัตชีวประวัติซึ่งเป็นสารคดีขนาดยาว ใช้นามแฝงว่า "สันต์ เทวรักษ์" เช่นเดียวกับที่ใช้ในการเขียนนวนิยาย

ในหัวข้อที่ว่าด้วย วรรณกรรมประเภทสารคดี ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ลักษณะทั่ว ๆ ไปในงานสารคดีของ สันต์ ท.โกมลบุตร ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. <u>จุดมุ่งหมายในการสร้างงานสารคดี</u>

Robert Gorham Davis ได้กล่าวถึงลักษณะการเขียนบทความหรือสารคดีไว้ว่า "ลักษณะเฉพาะอย่างหนึ่งของบทความหรือสารคดีที่เป็นที่นิยม คืองานที่เขียนขึ้นมาจากประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เขียนเอง"[55]

ลักษณะดังกล่าวคือคุณสมบัติของสารคดีชุดมรรยาทและการสมาคมของ สันต์ ท.โกมลบุตร สารคดีชุดนี้เขียนขึ้นโดยได้รับความบันดาลใจมาตั้งแต่เมื่อครั้งรับราชการเป็นล่ามภาษาฝรั่งเศส ประจำจังหวัดหนองคาย และจังหวัดพระตะบอง ระหว่างปี พ.ศ. 2481-2484 ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นล่ามในสมัยดังกล่าวนอกจากทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดภาษาไทยเป็นภาษาฝรั่งเศส และภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาไทยในการเจรจาระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลไทย และเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลแห่งประเทศฝรั่งเศสผู้ยึดครองญวน ลาว และเขมร ซึ่งรวมเรียกว่าอินโดจีนของฝรั่งเศสแล้วนั้น สันต์ ท.โกมลบุตร กล่าวว่า เขายังต้องมีหน้าที่เป็นผู้อำนวยการพิธีการต้อนรับรวมทั้งการจัดงานเลี้ยงเจ้าหน้าที่

---

[55]Robert Davis Gorham, "Introduction," <u>Ten Master of the Modern Essays</u> (New York: Harcourt Brace & World. c. 1966), p. 11.

ฝ่ายฝรั่งเศสอีกด้วย ในหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นมานี้เขาจำเป็นต้องศึกษาการจัดงานเลี้ยงตามแบบธรรมเนียมนิยมฝ่ายตะวันตกอันเป็นแบบพิธีการที่ถือเป็นของสากล ซึ่งมีทั้งงานเลี้ยงคอคเทล งานเลี้ยงอาหารกลางวัน งานเลี้ยงอาหารค่ำ และงานเลี้ยงน้ำชา ทั้งยังต้องนำระเบียบวิธีการในงานเลี้ยงดังกล่าวมาสั่งสอนอบรมเจ้าหน้าที่แผนกต่าง ๆ ในงานเลี้ยง ว่าผู้ใดจะต้องปฏิบัติหน้าที่อะไรบ้าง ตลอดจนวิธีการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวนั้นด้วย รวมทั้งได้รับมอบหมายจากข้าหลวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัด ให้เป็นผู้อธิบายถึงวิธีปฏิบัติตนตามแบบแผนที่ยึดถือปฏิบัติกันเป็นสากล ในงานเลี้ยงประเภทต่าง ๆ ตามธรรมเนียมของยุโรปหรือตะวันตก ให้กับเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยอีกด้วย[56]

ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ทำให้ สันต์ ท.โกมลบุตร ต้องหาความรู้ด้วยการค้นคว้าจากตำราว่าด้วยมรรยาทสังคม ซึ่งส่วนใหญ่ได้จากตำราภาษาฝรั่งเศส เมื่อได้ใช้ความรู้จากตำราดังกล่าวมาเป็นภาคปฏิบัติจริง ๆ ในการต้อนรับแขกเมืองแล้ว เขาได้เกิดความคิดสืบเนื่องต่อมาว่า ควรจะเขียนเป็นตำราขึ้นไว้เพื่อให้สามัญชนทั่วไปได้รู้จักปรับปรุงตนเองเมื่อเข้าสู่สังคมที่นิยมปฏิบัติตามแบบแผนอันดีงามดังที่เขาได้กล่าวไว้ในคำนำ "คู่มือสังคม" ว่า

> งานชิ้นนี้ ผู้เขียนมิได้มุ่งจะเสนอแด่สังคมมนุษย์เพียงเฉพาะกลุ่มชนชั้นหนึ่งใดเท่านั้น หากได้มุ่งหมายจะเสนอแดมวลชนทุกชั้น... ด้วยนับวันกำแพงแห่งสังคมอันกั้นกางขวางอยู่ระหว่างประชาชาติเดียวกันจะยิ่งลดความหนาลงทุกที ในเมื่อชนอีกหมู่หนึ่งสามารถสร้างตัวจนอาจจะเข้ารวม – สมาคมกับอีกหมู่หนึ่งและผสมผสานกันได้ บุคคลที่ไม่เคยมีใครรู้จักหน้าค่าตามาก่อนเลยจู่ ๆ อาจพุ่งปรากฏขึ้นสู่ระดับสูง... ฉะนั้นผู้เขียนจึงขอเสนองานชิ้นนี้แด่มวลชนทุกชั้น แด่ผู้อยู่ในที่สูงและมีปรารถนาจะลดตัวลงสู่ระดับต่ำ และแด่ผู้ที่ยังอยู่ต่ำ หากมีความปรารถนาอันแน่วแน่ที่จะก้าวขึ้น

---

[56]สัมภาษณ์ สันต์ ท.โกมลบุตร วันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2519.

สู่ระดับเทียมบ่าเทียมไหล่กับเขาอื่นในสังคมมนุษย์[57]

ดังนั้นจึงพอจะเห็นได้ว่า เขาเขียนเรื่องนี้ขึ้นด้วยความเชื่ออย่างเดียวกับที่ George Bernard Shaw เคยเชื่อว่าคนชั้นต่ำในกรุงลอนดอนสามารถเข้าสู่สังคมผู้ดีได้ด้วยการแก้ไขให้รู้จักวิธีออกเสียงตามหลัก Phonetic

ในเรื่องกฤษณาสอนน้องซึ่งมีเนื้อเรื่องว่าด้วยมรรยาทโดยทั่วไปของหญิงสาววัยรุ่น ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการเขียนไว้ว่า เป็นหนังสือที่เขาเขียนขึ้นเพื่อ "แนะนำมรรยาทที่งามแห่งอารยสมัย" และเพื่อ... "หญิงผู้มีความประพฤติดี–แม้ไม่มีสกุล (ดี) ก็ย่อมเป็นกุลสตรีได้"[58]

ส่วนสารคดีชุด คู่มือบำรุงความงามของสตรี สันต์ ท.โกมลบุตร ได้กล่าวไว้ในคำนำว่ามีจุดมุ่งหมายในการเขียนเพื่อ "เป็นแนวทางให้คุณได้พิจารณาปฏิบัติด้วยความรอบคอบ ด้วยความไม่หลงผิด ให้รู้จักแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง และสามารถผลิตเครื่องสำอางที่ควรใช้เป็นประจำวันได้เองในราคาถูก"[59] และเพื่อแนะแนวให้ผู้อ่านที่เป็นสตรีได้เข้าใจว่า "การบำรุงความงามของคุณไม่จำเป็นต้องใช้การบริบาลที่มีราคาแพง หรือต้องใช้เทคนิคอันสลับซับซ้อนแต่ประการใดเลย ถ้าคุณจะเอาใจใส่ระมัดระวังสุขภาพอนามัยไว้ให้ดี"[60]

---

[57]นายภาษา, "คำนำ" คู่มือสังคม (พระนคร: เสริมวิทย์บรรณาคาร, 2514), หน้า

[58]กฤษณา เทวรักษ์, กฤษณาสอนน้อง (พระนคร: แพร่พิทยา, 2518), หน้าปกใน.

[59]กฤษณา เทวรักษ์, "คำนำ" ดอกไม้ของชาติ (พระนคร: เสริมวิทย์–บรรณาคาร, 2510), หน้า 3–4.

[60]เรื่องเดียวกัน, หน้า

ส่วนสารคดีเชิงอัตชีวประวัติเรื่อง "ความหลังในโลกหนังสือพิมพ์" ซึ่งเขาเขียนลงในนิตสายเคลิเมล์วันจันทร์เมื่อ พ.ศ. 2495 นั้น เขากล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการเขียนไว้ว่า เพื่อสนองจุดประสงค์ของบรรณาธิการนิตยสารฉบับนั้นที่ว่า..."เพื่อต้องการเปิดแผนกสารคดีชีวิตของประพันธกร... ว่ามีสาเหตุอันใดมาชักจูงให้บุคคลเหล่านั้นสมัครใจเลือกทางทำมาหากินอันกับแคบเช่นนี้"[61]

สำหรับสารคดีสั้นเรื่องย่อย ๆ หรือบทความบางเรื่อง เขามักเขียนขึ้นเมื่อเกิดความต้องการเสนอความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งต่อผู้อ่าน เช่น บทความเรื่อง "พระพันวษามีอยู่ด้วยกี่พระองค์" ซึ่งลงพิมพ์ในนิตยสารสยามมิศร์[62] นับว่าเป็นการเสนอความคิดเห็นตามวิธีที่ Mary Purcell and Ann Fitzgerald กล่าวถึงนักเขียนบทความหรือสารคดีว่าเป็นนักเขียนประเภทที่สร้างบทความหรือสารคดีขึ้นมาเพื่ออธิบายด้วยถ้อยคำที่หนักแน่นน่าเชื่อถือ เกี่ยวกับเรื่องราวหรือข้อคิดบางประการที่เขาเชื่อถือหรือที่เขารู้มาจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการอ่านอย่างกว้างขวางในเนื้อหาของเรื่องที่เขาเขียนขึ้น[63]

กล่าวโดยสรุป จุดมุ่งหมายในการเขียนสารคดีของ สันต์ ท.โกมลบุตร คือ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตนในสังคม และเพื่อเสนอความคิดเห็นต่อผู้อ่านเกี่ยวกับปัญหาบางประการตามหัวข้อที่เขาตั้งขึ้น

---

[61]สันต์ เทวรักษ์, "ความหลังในโลกหนังสือพิมพ์" เคลิเมล์วันจันทร์, 3 (มิถุนายน, 2485), 12.

[62]สงวนลิขสิทธิ์, "พระพันวษานั้นมีอยู่ด้วยกันกี่พระองค์" สยามมิศร์รายสัปดาห์, 1 (เมษายน, 2519), น. 33 - 34.

[63]Mary Purcell and Ann Fitzgerald, An Introduction to the Essay (California: Dickenson Publishing, 1968), p. 3.

2. ประเภทของงานสารคดี

สันต์ ท.โกมลบุตร เขียนสารคดีเพียง 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ชุดมรรยาทและการสมาคม กับชุดการเสริมสวยและการแต่งกาย นอกจากนั้นเป็นบทความหรือสารคดีย่อย ๆ เกี่ยวกับเรื่องที่เขาสนใจโดยทั่ว ๆ ไป เช่น วิธีแปลหนังสือในสมัยอยุธยา เป็นต้น

เรื่องที่มีชื่อมากในชุดมรรยาทและการสมาคม คือ "กฤษณาสอนน้อง" เป็นหนังสือที่ว่าด้วยวิธีประพฤติปฏิบัติตนของหญิงชายวัยรุ่น ตามธรรมเนียมประเพณีทั้งแบบไทยและแบบตะวันตก

"คู่มือสังคม" เป็นสารคดีอีกเล่มหนึ่งในชุดมรรยาทและการสมาคม มีเนื้อหาเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติของบุคคลทั่ว ๆ ไปในสังคม กล่าวถึงกฎเกณฑ์ของมรรยาทที่ยึดถือเป็นหลักสากลทั่ว ๆ ไป

ชุดการเสริมสวยและการแต่งกายรวมพิมพ์เป็นเล่ม 2 เล่มด้วยกันคือ "คู่มือบำรุงความงามกุลสตรี" และ "ดอกไม้ของชาติ" ทั้งสองเล่มมีเนื้อหาที่อยู่ในขอบเขตของการแนะวิธีเสริมสวยสำหรับสุภาพสตรี และศิลปการแต่งกาย โดยอิงจากตำราเสริมความงามของฝรั่งเศส

3. ลักษณะและท่วงทำนองการเขียนงานประเภทสารคดี

ในปัจจุบันสารคดีเกี่ยวกับมรรยาทและการสมาคมไม่นับว่าเป็นของใหม่ในวงการวิชาวรรณกรรมและการศึกษาของประเทศไทย เพราะมีตำราที่ว่าด้วยวิชาดังกล่าวมากมายหลายเล่มด้วยกัน มีนักเขียนที่มีชื่อทางแขนงวิชานี้หลายท่าน เช่น ผกาวดี อุตโมทย์ จ.จ.ร.(นามแฝง) ทวี บุญเกตุ พรพิศ (นามแฝง) และพระยาอนุภาพไตรภพ เป็นต้น แต่ถ้าจะย้อนกลับไปถึงสมัยปี พ.ศ. 2475 ซึ่งเป็นปีที่ปวงชนสามัญเริ่มต้นมีโอกาสเข้าสู่สังคมกันกว้างขวางมากขึ้น ตามความจำเป็นด้านอาชีพและสภาวะความเป็นอยู่ของแต่ละบุคคล สามัญชนทั่ว ๆ ไปจึงได้เริ่มคุ้นเคยและเห็นความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ขนบธรรมเนียมประเพณีเกี่ยวกับมรรยาทและการสมาคมตามแบบสากลนิยม

มากขึ้นทุกที สันต์ ท.โกมลบุตร เป็นนักเขียนผู้หนึ่งที่ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องสร้างตำราทางวิชาการดังกล่าว เพื่อการเรียนรู้และเข้าใจในขนบธรรมเนียมนั้น ๆ เขาจึงได้เขียนตำรา "คู่มือสังคม" ขึ้นโดยแบ่งเนื้อเรื่องออกเป็น 2 ตอน คือ "สำเนียงส่อภาษา กิริยาส่อสกุล" และ "รู้ไว้ใช่ว่า ใส่บ่าแบบหาม" ลงพิมพ์ครั้งแรกในนิตยสารโบว์แดงเมื่อปี พ.ศ. 2489 นับได้ว่าเขาเป็นผู้ริเริ่มในการเสนอสารคดีประเภทนี้ ซึ่งเป็นเหตุให้สารคดีชุดมรรยาทและการสมาคมของเขามีลักษณะเช่นเดียวกับที่ James M. McCrimmon กล่าวถึงลักษณะงานเขียนสารคดีไว้ว่า "ลักษณะงานเขียนสารคดีที่น่าสนใจไม่ได้ขึ้นอยู่กับเนื้อเรื่องที่นำมาเขียน แต่ขึ้นอยู่กับความคิดดั้งเดิมในการที่จะเสนอเรื่องนั้น ๆ"[64]

ประทีป วาทิกทินกร ได้กล่าวถึงท่วงทำนองการเขียนที่ดีว่าควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ชัดเจนแจ่มแจ้ง คืออ่านเข้าใจง่าย ไม่คลุมเครือ ซึ่งขึ้นอยู่กับการเลือกใช้คำง่าย ๆ ตรงความหมาย ผูกประโยคและเรียบเรียงข้อความดี มีเว้นวรรคและย่อหน้าถูกต้อง

2. กระชับรัดกุม คือไม่ต้องเสียเวลาอ่านมาก หรือที่เรียกว่าไม่เยิ่นเย้อ ท่วงทำนองเขียนกระชับรัดกุมด้วยการใช้คำทุกคำให้มีความหมาย ผูกประโยคให้กระชับและแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา

3. มีน้ำหนัก คือสามารถเร้าผู้อ่านให้เกิดความรู้สึกและประทับใจ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อใช้คำให้เหมาะ และใช้ข้อความให้มีภาพพจน์

4. มีความเหมาะสม คือเข้ากับเรื่องราวที่เขียนได้เป็นอย่างดี... ใช้คำที่สุภาพเหมาะสม และการจัดลำดับความอย่างประณีต เป็นสิ่งสำคัญของท่วงทำนองเขียนที่ดี

---

[64] James M. McCrimmon, Writing with a Purpose (Fourth ed. Boston: Hougton Miffin, c. 1967), p. 26.

5. มีความจริงใจ คือเขียนตามความรู้สึกจากใจจริง ไม่พยายามเสแสร้ง[65]

ในการพินิจงานเขียนประเภทสารคดีของ สันต์ ท.โกมลบุตร ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์และยกตัวอย่างเพื่อชี้ให้เห็นลักษณะและท่วงทำนองการเขียนงานสารคดีแบบของ สันต์ ท.โกมลบุตร ที่เข้ากับลักษณะและท่วงทำนองการเขียนที่ดีตามที่ได้อ้างมาแล้วแต่ต้นนั้น

ประเด็นที่เกี่ยวกับลักษณะงานเขียนประเภทสารคดีของ สันต์ ท.โกมลบุตร ผู้วิจัยจะได้พิจารณาถึงลักษณะเนื้อหาของสารคดีโดยเฉพาะ ในที่นี้จะขอกล่าวถึงสารคดีชุดมรรยาทและการสมาคม ซึ่งมีเนื้อเรื่องที่น่าสนใจสำหรับบุคคลทั่ว ๆ ไปที่ประกอบอาชีพหรือดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับบุคคลประเภทต่าง ๆ มากหน้าหลายตาด้วยกัน สารคดีชุดมรรยาทและการสมาคมมีเนื้อหาที่เหมาะสำหรับเป็นคู่มือให้บุคคลก้าวเข้าสู่การสมาคมที่มีแบบแผนได้อย่างสง่างาม ไม่เคอะเขินหรือกระดากอาย อันจะเป็นวิถีที่นำไปสู่ความสำเร็จในการประกอบกิจการงานอาชีพของแต่ละบุคคลได้ด้วย

ความจำเป็นในการที่จะต้องเรียนรู้มรรยาทในการเข้าสมาคม เกิดมาตั้งแต่มนุษย์เริ่มรวมกันตั้งเป็นชุมชนขึ้น แต่ละกลุ่มแต่ละเหล่าก็มีแบบแผนธรรมเนียมประจำท้องถิ่นหรือประจำชาติของตน แต่เมื่อความเจริญในการคมนาคมมีมากขึ้น บุคคลแต่ละท้องถิ่น แต่ละประเทศมีการติดต่อกันอย่างกว้างขวางและรวดเร็วยิ่งขึ้น ทำให้เกิดขนบธรรมเนียมประเพณีในการเข้าสมาคมอันเป็นแบบแผนสากลขึ้น ดังนั้นในโลกสมัยปัจจุบันการเรียนรู้มรรยาทการเข้าสมาคมตามสากลนิยม จึงเป็นของจำเป็นสำหรับบุคคลทั่วไป ไม่จำกัดอยู่เฉพาะวงการทูตหรือวงการเมืองและการปกครองเท่านั้น

สำหรับประเทศไทย เรารับอารยธรรมจากยุโรปมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 และเริ่มเรียนรู้ขนบธรรมเนียมสากล ตั้งแต่บุคคลในระดับสูงจากในพระราชวัง ออกมาถึง

---

[65]ประทีป วาทิกทินกร, <u>การใช้ภาษา</u> (พระนคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2514), หน้า 60-61.

สังคมของข้าราชการ และสามัญชนทั่วไป ดังจะเห็นตัวอย่างความนิยมในแบบแผนธรรมเนียมดังกล่าวแล้วนั้น ในนวนิยายเรื่อง "ผู้ดี" ของ "ดอกไม้สด" มีฉากที่บรรยายถึงการจัดงานเลี้ยงอาหารค่ำแบบดินเนอร์ที่บ้านพระยาอมรรัตนราชสุภิท ซึ่งผู้เขียนคือ "ดอกไม้สด" ได้กล่าวไว้ว่าเป็นไปตามแบบแผนธรรมเนียมการจัดเลี้ยงอาหารค่ำแบบตะวันตก... "เจ้าของบ้านเป็นผู้ถือระเบียบและขนบธรรมเนียมในการสมาคม การจัดที่นั่งจึงต้องถูกระเบียบด้วย"[66]

นวนิยายเรื่อง "ผู้ดี" พิมพ์เป็นเล่มครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2480 ในราวปี พ.ศ. 2497 "เสนีย์ เสาวพงศ์" เขียนเรื่อง "ปีศาจ" ลงพิมพ์ในนิตยสาร "สยามสมัย" ในนวนิยายเรื่องนี้ผู้แต่งได้บรรยายฉากการเลี้ยงอาหารค่ำแบบดินเนอร์และมรรยาทในการเข้าสมาคมตามธรรมเนียมสากลไว้เช่นเดียวกัน กับทั้งยังได้กล่าวถึงสังคมผู้ดีที่วัดคุณค่าของคนว่าเขาเป็นบุคคลใด ด้วยการจับตาดูว่าเขารู้จักมรรยาทในการเลี้ยงอาหารค่ำที่มีแบบแผนหรือไม่ โดยกล่าวไว้ในเรื่อง "ปีศาจ" ตอนหนึ่งว่า "สายตาหลายคู่คอยมองอยู่ว่าเขาใช้มีดกับซ่อมเป็นหรือไม่ แต่เมื่อเขาใช้ได้โดยไม่เก้งก้างก็ถูกค้อนขวัยอย่างหมั่นไส้ ถ้าเขาใช้ไม่เป็นก็คงถูกหัวเราะหยามน้ำหน้า"[67]

นอกจากนี้ตามโรงเรียน วิทยาลัย และสถาบันการศึกษาหลายแห่งก็ได้บรรจุหลักสูตรวิชามรรยาทและการสมาคมแบบสากลนิยมไว้รวมกับวิชาชีพ หรือวิชาเฉพาะอื่น ๆ เพื่อเตรียมนักศึกษาให้ออกไปเป็นบุคคลที่มีมรรยาทงดงามเหมาะสมกับโอกาสและวาระต่าง ๆ

ดังนั้นจึงพอจะสรุปได้ว่า ความรู้เรื่องมรรยาทและการสมาคมทั้งแบบไทยและแบบสากลเป็นสิ่งที่จำเป็นและนิยมศึกษาหาความรู้กันในหมู่อารยชนทุกหมู่เหล่า และจำเป็น

---

[66]ดอกไม้สด, ผู้ดี (พระนคร: คลังวิทยา, 2493), หน้า 52.

[67]เสนีย์ เสาวพงศ์, ปีศาจ (พิมพ์ครั้งที่ 2; แนวร่วมนักศึกษาภาคเหนือ, 2517), หน้า 374.

สำหรับผู้ที่ต้องคบหาสมาคมกับบุคคลประเภทต่าง ๆ ตามความจำเป็นในการประกอบอาชีพของแต่ละคน การที่ สันต์ ท.โกมลบุตร เสนอสารคดีชุดมรรยาทและการสมาคม จึงนับว่าเป็นการเสนอเรื่องราวที่น่าสนใจและจำเป็นต่อผู้อ่าน ตามหลักการเสนอสารคดีที่ดี ดังที่ James M. McCrimmon ได้ยกมาอ้างแล้วในตอนต้นนั้น

ส่วนสารคดีเรื่องสั้น ๆ ที่ว่าด้วยเรื่องที่น่าสนใจหลายเรื่อง เช่น เกร็ดจากประวัติศาสตร์และวรรณคดี เป็นบทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความคิดใหม่ ๆ ที่น่าสนใจ เป็นเรื่องที่น่าศึกษาและติดตามค้นคว้าต่อไปสำหรับผู้ที่สนใจสารคดีเชิงวิชาการดังกล่าว

ในส่วนที่เกี่ยวกับท่วงทำนองในการเขียน จะเห็นได้ว่างานของ สันต์ ท. - โกมลบุตร มีลักษณะท่วงทำนองการเขียนเป็นไปตามลักษณะของการเขียนสารคดีที่ดีดังกล่าวมาแต่ต้นทุกประการ ตามตัวอย่างที่จะยกมาสนับสนุนดังต่อไปนี้

1. มีความชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย ไม่คลุมเครือ เลือกใช้คำง่าย ๆ และตรงความหมาย ดังตัวอย่างในเรื่อง "กฤษณาสอนน้อง" ตอนที่กล่าวว่า

> อารมณ์ฟุ้งเฟ้อนั้นพึงหมายถึงการแสดงออกซึ่งกิริยายกไหล่ เม้มปาก เคี้ยวหมากฝรั่ง หรือเศษผ้าเศษกระดาษอะไรก็ไม่รู้อยู่หยับ ๆ หัวเราะแบบคำรามอยู่ในคอ ลูบผมลูบเสื้อ หรือลบคำเครื่องประดับอยู่ไม่รู้แล้ว ยกมือขึ้นปองปากเมื่อพูดหรือหัวเราะ ชอบแกะโน่นเกานี่ หรือเคาะโต๊ะเคาะเก้าอี้ ทำจังหวะอะไรก็ไม่ทราบ เหล่านี้เป็นต้น อันบุคคลที่ปล่อยอารมณ์ภายในให้แสดงออกด้วยกิริยาวาจาภายนอกดังนี้ ย่อมไม่สามารถจะมีมรรยาทอันงามได้ เพราะจะเป็นบุคคลที่มีอาการกิริยาวาจาขยุกขยิกเคลื่อนไหวอยู่ไม่หยุดหย่อน ยักคิ้วหลิ่วตา และถอนใจให้ดูอยู่ร่ำไป[68]

2. กระชับรัดกุม ตัวอย่างอีกตอนหนึ่งในเรื่องเดียวกันที่แสดงว่า สันต์ ท. - โกมลบุตร ใช้ท่วงทำนองการเขียนที่กระชับรัดกุม ทำให้ไม่ต้องเสียเวลาอ่านนาน ด้วย

---

[68]กฤษณา เทวรักษ์, <u>กฤษณาสอนน้อง</u>, เรื่องเดิม, หน้า 16-17.

การใช้ภาษาที่ไม่เยิ่นเย้อ

> มีกุลสตรีอยู่ไม่น้อยที่มีรูปร่างโสภา แต่แต่งเนื้อแต่งตัวไม่เป็น ประดิษประดอยประดับประดาด้วยชายไหวชายแครงมากเกินไป จนเห็นเป็นรุมรามรกตานารำคาญแทน ซึ่งอันที่แท้นั้นการแตงกายอยางเรียบ ๆ ยังดูเฉิดฉายกวา นี่แหละหนอคำโบราณทานจึงไดกลาวไววา ไกงามเพราะขน คนงามเพราะแตง[69]

3. มีน้ำหนัก อ่านเข้าใจง่าย ไม่คลุมเครือ ดังเช่นในบทที่ 1 ของเรื่อง "คู่มือสังคม" ตอนความนำก่อนขึ้นเรื่อง สันต์ ท. โกมลบุตร ได้ชักจูงผู้อ่านให้เข้าใจความสำคัญที่จะต้องเรียนรู้มรรยาทในการเข้าสมาคมไว้ว่า

> อย่างไรก็ตาม กิริยามรรยาทอันเป็นสมบัติของผู้ดีนั้น ย่อมเป็นสิ่งที่เรียนได้ สุดแล้วแตความหนาบางแหงกิเลสโดยกำเนิดหรือโดยสิ่งแวดลอม อันจะทำใหบุคคลบรรลุผลสำเร็จชาหรือเร็วได ก็ตามแตวิสัยที่ตนมีอยู่[70]

4. ท่วงทำนองการเขียนที่เหมาะสม เข้ากับเรื่องราวที่เขียนได้เป็นอย่างดี สันต์ ท.โกมลบุตร ใช้ถ้อยคำสำนวนที่ราบรื่นสละสลวย และจัดลำดับความอย่างประณีต ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างในเรื่อง "ดอกไม้ของชาติ" ตอนที่ว่าด้วย คู่มือบำรุงความงาม ซึ่งกล่าวไว้ว่า

> เรื่องเอวนั้น อาจเป็นปัญหาเกี่ยวกับกระเพาะอาหาร สตรีที่บริโภคอาหารเร็วเกินไป ทามกลางความลุกลี้ลุกลน มักไมพนที่จะไดรับความทรมานดวยการมีลมในกระเพาะ

---

[69] เรื่องเดียวกัน, หน้า 147.

[70] นายภาษา, คู่มือสังคม (พระนคร: เสริมวิทย์บรรณาคาร, ม.ป.พ.), หน้า 2.

> อาหาร ด้วยว่าเราจะมีเอวบางมิได้เลย ถ้ากระเพาะอาหารหยอน[71]

5. ท่วงทำนองการเขียนที่แสดงความจริงใจ มีตัวอย่างเห็นได้จากเรื่อง "คู่มือความงามกุลสตรี" ตอนที่มีชื่อว่า "ไก่งามเพราะขน ..."

> อันความงามนั้นย่อมอยู่แค่เอื้อมของคุณโดยแท้ ข้อสำคัญนั้นเกี่ยวกับการวางลักษณะของคุณ อย่าเสียเวลาไปคนหาเอาภายนอกกายของคุณเลย ที่แท้มันอยู่ภายในกายของคุณนั่นเอง อย่าลืมเป็นอันขาดว่า ไม่มีสตรีคนใดเลยที่จะมีรูปร่างน่าเกลียดนาชัง จะมีก็แต่สตรีที่ขมขื่นและขี้แพ้เท่านั้น แล้ว ความงามนั้นเป็นรัศมีเรืองรอง หาใช่ลักษณะพิเศษอันจับต้องลูบคลำได้ไม่[72]

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่า ลักษณะและท่วงทำนองการเขียนงานสารคดีของ สันต์ ท.โกมลบุตร เป็นไปตามหลักวิชาการเขียนสารคดีที่ดีทุกประการ คือ ใช้ภาษาเหมาะสม มีความชัดเจนแจ่มแจ้ง เข้าใจง่าย และมีความจริงใจในการเสนอเรื่องราว

4. <u>ความนิยมที่ได้รับจากผู้อ่าน</u>

ตามหลักคุณค่าของวรรณกรรมประเภทสารคดีที่ได้วิเคราะห์มาแต่ต้นตามลำดับแล้วนั้น ปรากฏว่าสารคดีชุดมรรยาทและการสมาคม โดยเฉพาะ "คู่มือสังคม" เป็นหนังสือที่ได้รับความนิยมสูง และได้รับการตีพิมพ์ราว 30 ครั้ง รวมทั้งการขอลิขสิทธิ์ไป

---

[71]กฤษณา เทวรักษ์, <u>ดอกไม้ของชาติ</u> (พระนคร: เสริมวิทย์บรรณาคาร, 2510), หน้า 90.

[72]กฤษณา เทวรักษ์, <u>คู่มือเสริมความงามกุลสตรี</u> (พระนคร: เสริมวิทย์-บรรณาคาร, ม.ป.พ.), หน้า 9.

เพื่อพิมพ์แจกในงานศพด้วย[73]

สารคดีชุดนี้มีอยู่ตามห้องสมุดโรงเรียนและวิทยาลัยเกือบทุกแห่ง โดยเฉพาะวิทยาลัยหรือโรงเรียนที่มีวิชา "มรรยาทและการสมาคม" อยู่ในหลักสูตร เช่นห้องสมุดวิทยาลัยทางธุรกิจทั้งของรัฐบาลและเอกชน รวมทั้งห้องสมุดของสถาบันการศึกษาฝ่ายวิชาการทหาร เช่นที่โรงเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนนายเรือ และโรงเรียนนายเรือ-อากาศ เป็นต้น

สารคดีเรื่องที่เป็นที่นิยมในหมู่ผู้อ่านวัยรุ่น คือ "กฤษณาสอนน้อง" ซึ่งเป็นสารคดีที่ใช้กลวิธีในการเสนอเรื่องราวในรูปของจดหมายที่พี่สาวเขียนถึงน้องสาวคนเล็กผู้กำลังอยู่ในวัยรุ่น ผู้อ่านที่อยู่ในวัยเดียวกับผู้รับจดหมายในเรื่องจะเกิดความรู้สึกร่วมว่ามีพี่สาวผู้ซึ่งทั้งรักและหวังดี เขียนจดหมายอธิบายให้เข้าใจเกี่ยวกับกิริยามรรยาทและการวางตัวในสังคม ซึ่งเป็นเรื่องที่วัยรุ่นส่วนใหญ่พร้อมอยู่แล้วที่จะแสวงหาความรู้ที่จะเป็นเครื่องช่วยพาตนเองเข้าสู่สังคมได้อย่างไม่ขัดเขิน

นอกจากนี้ "กฤษณาสอนน้อง" ยังเป็นสารคดีที่อาจารย์ผู้สอนวิชา "มรรยาทและการสมาคม" แนะนำให้นักเรียนอ่านประกอบบทเรียนวิชาดังกล่าวด้วย[74]

ส่วนสารคดีชุด "คู่มือเสริมความงาม" ที่ได้รวมพิมพ์เป็นเล่ม 2 เล่มด้วยกัน คือ "ดอกไม้ของชาติ" และ "คู่มือเสริมความงามกุลสตรี" เพิ่งจะรวมพิมพ์เป็นเล่มครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2510 นับว่ายังไม่เป็นที่แพร่หลายเหมือนกับชุด "มรรยาทและการสมาคม" ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความเจริญก้าวหน้าในวงการเสริมสวยในปัจจุบันที่ได้จัดให้มีสถานฝึกการบริหารเพื่อความงามและร้านเสริมสวยสำหรับสตรีเกิดขึ้นมากมาย ทำให้สตรีผู้รักและเอาใจใส่ในเรื่องความงามรู้สึกสะดวกที่จะพากันไปใช้บริการของสถานเสริมความงาม

---

[73]สัมภาษณ์ นายสันต์ ท.โกมลบุตร วันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2519.

[74]สัมภาษณ์ นางสลวยเกษ เปรมกมล อาจารย์ผู้สอนวิชา "มรรยาทในสมาคม" วิทยาลัยพิตรพิมุข. วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2519.

เหล่านั้น มากกว่าที่จะใช้เวลาเพื่อศึกษาจากคู่มือแล้วนำมาปฏิบัติด้วยตนเอง

ดังนั้นจึงพอจะกล่าวได้ว่า สารคดีชุด "มรรยาทและการสมาคม" และชุด "คู่มือเสริมสวย" ของ สันต์ ท.โกมลบุตร ได้รับความนิยมจากผู้อ่านพอสมควร

5. บรรณานุกรมและบรรณนิทัศน์งานสารคดี

กฤษณา เทวรักษ์ (นามแฝง). กฤษณาสอนน้อง. พระนคร: แพร่พิทยา, 2518. (พิมพ์ครั้งที่ 4), ดูบรรณนิทัศน์ที่หน้า 294.

_____. คู่มือเสริมความงามกุลสตรี. พระนคร: เสริมวิทย์บรรณาคาร, ม.ป.ป.
เป็นเรื่องเกี่ยวกับการแนะนำวิธีเสริมความงามของสตรี เริ่มตั้งแต่วิธีการรักษาสุขภาพอนามัยของร่างกาย โภชนาการเพื่อสุขภาพและความงาม และศิลปของการเสริมสวยด้วยพัสตราภรณ์และเครื่องสำอาง

_____. ดอกไม้ของชาติ. พระนคร: เสริมวิทยบรรณาคาร, 2510.
เป็นคู่มือบำรุงความงามและสุขภาพอนามัยของสตรี มีเนื้อหาต่อจากเรื่อง "คู่มือเสริมความงามกุลสตรี" กล่าวถึงลักษณะที่บกพร่องและวิธีบำรุงรักษาส่วนสัดต่าง ๆ ของร่างกายให้คงความงามและมีสุขภาพดี มีบทที่กล่าวถึงการแต่งหน้าด้วยเครื่องสำอาง และการประพฤติปฏิบัติตัวในการเข้าสมาคมด้วย

ทักษ์ เวสรัตน์. "เขาแปลหนังสือกันอย่างไรในสมัยอยุธยา," สยามมิศร์, 1 (7 มีนาคม, 2519), 6.

_____. "เขาแปลหนังสือกันอย่างไรในสมัยอยุธยา," สยามมิศร์, 1 (14 มีนาคม, 2519), 6.

_____. "เขาแปลหนังสือกันอย่างไรในสมัยอยุธยา," สยามมิศร์, 1 (21 มีนาคม, 2519), 6.
กล่าวถึงเรื่องราวที่ราชทูตฝรั่งเศสเข้าเฝ้าถวายพระราชสาส์นของพระเจ้า

หลุยส์ที่ 14 แด่สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ให้ข้อสันนิษฐานว่าใครเป็นผู้แปลคำกราบบังคมทูลของราชทูตออกเป็นภาษาไทยตามที่มีปรากฏอยู่ในพระราช-พงศาวดารที่ว่าด้วยเหตุการณ์ตอนนี้ กล่าวถึงคำศัพท์บางคำที่มีปรากฏอยู่ในบันทึกจดหมายเหตุทั้งในฉบับภาษาไทยและฉบับภาษาฝรั่งเศส ว่าควรจะมีที่มาจากคำใดบ้าง

นายภาษา (นามแฝง). คู่มือสังคม. พระนคร: เสริมวิทย์บรรณาคาร, 2514. (พิมพ์ครั้งที่ 2)

สารคดีเรื่องนี้แบ่งเนื้อเรื่องออกเป็น 2 ภาค ให้ชื่อว่า "สำเนียงส่อภาษา" และ "กิริยาส่อสกุล" ภาคแรกว่าด้วยมรรยาทและการสมาคมที่จะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลทั่ว ๆ ไปที่มีชีวิตทางสังคมและการงานร่วมกับผู้อื่นที่มีสถานะต่าง ๆ กัน กล่าวถึงมรรยาทที่ควรประพฤติปฏิบัติ และกิริยาที่ควรงดเว้น ภาคสอง ว่าด้วยวิธีการและมรรยาทในการจัดงานเลี้ยงแบบสากลนิยมชนิดต่าง ๆ

สงวน ลิขสิทธิ์ (นามแฝง). "ใครเป็นผู้แต่งโคลงกำสรวลศรีปราชญ์" วารสารปากไก่, สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย, (5 พฤษภาคม, 2518), 33-44.

เป็นบทความที่ให้ข้อสันนิษฐานถึงท่านผู้นิพนธ์โคลงกำสรวลศรีปราชญ์ ว่าน่าจะได้แก่ท่านผู้ใด ผู้เขียนได้ยกคำโคลงบางบทในวรรณคดีเรื่องนี้ขึ้นมาตีความ-หมายเพื่ออ้างอิงและสนับสนุนข้อวินิจฉัยของเขาด้วย

_____. ค่าตัวของแก้วกิริยา. ยังไม่ได้พิมพ์, 2519.

เป็นบทวิจารณ์วรรณคดีบางตอนจากเรื่อง "ขุนช้างขุนแผน" ที่เสนอข้อคิดว่าค่าตัวของนางแก้วกิริยามีจำนวนเท่าไรบิดาของนางจึงไม่สามารถนำมาไถ่คืนขุนช้างได้ ผู้เขียนยกเนื้อเรื่องทุกตอนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวตอนนี้ขึ้นมาเพื่อสันนิษฐานว่าควรจะเป็นจำนวนเงินเท่าไร "สิบห้าตำลึงหรือสิบห้าชั่ง"

_____. "พระพันวษานั้นมีอยู่ด้วยกันกี่พระองค์," สยามมิศร์, 1 (25 เมษายน, 2519), 6.

สงวน ลิขสิทธิ์ (นามแฝง). "พระพันวษานั้นมีอยู่ด้วยกันกี่พระองค์," สยามมิศร์, 1 (2 พฤษภาคม, 2519), 6.

เป็นข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับตัวละครในวรรณคดีเรื่อง "ขุนช้างขุนแผน" ว่าตลอดระยะเวลาอันยาวนานที่เนื้อเรื่องดำเนินอยู่นั้น พระพันวษาตัวละครที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องนี้น่าจะได้แก่กษัตริย์พระองค์ใดบ้างในสมัยอยุธยา ผู้เขียนได้อ้างปีพุทธศักราชมาประกอบข้อสันนิษฐานด้วย

_____. เมีย 5 แบบ ของขุนแผน. ยังไม่ได้พิมพ์, 2519.

เป็นบทความที่อธิบายถึงภรรยาทั้ง 5 คนของขุนแผน ในวรรณคดีเรื่อง "ขุนช้างขุนแผน" ว่าเป็นภรรยาประเภทใดบ้าง ผู้เขียนจัดให้นางแต่ละคนเข้าลักษณะของภรรยาประเภทต่าง ๆ ด้วยการอ้างถึงกฎหมายลักษณะผัวเมีย ซึ่งตราขึ้นเมื่อ จ.ศ. 1904 ในแผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ์ ขึ้นมาประกอบคำอธิบายของเขาด้วย

สันต์ ท.โกมลบุตร. "บทบันทึกพี่เหมกับผม," แด่ เหม เวชกร, พระนคร, อาจินต์ ปัญจพรรค์ (ผู้รวบรวม), 2512. หน้า 56-90.

เป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวประวัติบางตอนของ "เหม เวชกร" จิตรกรและนักเขียนมีชื่อ สันต์ ท.โกมลบุตร เล่าถึงความสนิทสนมคุ้นเคยที่เขามีต่อเหม เวชกร เรื่องราวที่น่าสนใจคือตอนที่กล่าวถึงกำเนิดและตระกูลของเหม เวชกร ซึ่งไม่เคยปรากฏมีในหนังสือเล่มใดมาก่อน สันต์ ท.โกมลบุตร ได้สันนิษฐานและอ้างหลักฐานจากงานเขียนบางชิ้นของเหม เวชกร ในการลงความเห็นว่า เหมเป็นผู้หนึ่งที่สืบเชื้อสายมาจากราชสกุล "ทินกร" นับว่าเป็นสารคดีชีวประวัติของนักเขียนและจิตกรที่น่าสนใจเรื่องหนึ่ง

สันต์ เทวรักษ์. "ความหลังในโลกหนังสือพิมพ์," เคลิเมล์รายเดือน, 3 (1 พฤษภาคม, 2495), 12 +

สันต์ เทวรักษ์. "ความหลังในโลกหนังสือพิมพ์," เดลิเมล์รายเดือน, 3 (1 มิถุนายน, 2495), 21 +

_____. "ความหลังในโลกหนังสือพิมพ์," เดลิเมล์รายเดือน, 3 (1 กรกฎาคม, 2495), 39 +

_____. "ความหลังในโลกหนังสือพิมพ์," เดลิเมล์รายเดือน, 3 (1 สิงหาคม, 2495), 30 +

เป็นสารคดีเชิงอัตตชีวประวัติ กล่าวถึงประวัติส่วนตัวของผู้เขียนตั้งแต่วัยเยาว์ จนถึงปี พ.ศ. 2495 ในส่วนที่เกี่ยวเนื่องกับชีวิตการเป็นนักประพันธ์และนักหนังสือพิมพ์ของเขาเอง เป็นสารคดีที่ให้เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติการประพันธ์และการหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2470-2495.

_____. Short Short Story, อนุสารวรรณศิลป์, ชุมนุมวรรณศิลปสโมสร จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, 2506. หน้า 4-7.

อธิบายถึงวิธีการที่เขาใช้เขียนเรื่องสั้นในสมัยที่เริ่มเป็นนักเขียน และแนะนำวิธีการเขียนแก่ผู้เริ่มต้นเป็นนักเขียนด้วย

นามแฝงของ สันต์ ท.โกมลบุตร

1. นามแฝงที่ใช้ในการเขียนนวนิยายและเรื่องสั้น

แดน สนธยา

บ. โกมลบุตร

วราห์ วรวิทย์

สันต์ เทวรักษ์

2. นามแฝงที่ใช้ในการเขียนสารคดี

กฤษณา เทวรักษ์

ทักษ์ เวสรัตน์

นายภาษา

สงวน ลิขสิทธิ์

วรรณกรรมประเภทงานแปล

เกือบจะกล่าวได้ว่า สันต์ ท.โกมลบุตร ได้รับชื่อเสียงจากงานแปลมากกว่าผลงานด้านนวนิยายและสารคดี อาจเป็นเพราะในปัจจุบัน (พ.ศ. 2519) เขาไม่ได้เขียนนวนิยายอีกเลย แต่ยังมีผลงานแปลออกมาอย่างสม่ำเสมอ งานแปลเล่มสุดท้ายเรื่อง "จดหมายเหตุการเดินทางสู่ประเทศสยาม ของบาทหลวงตาชารด์" ซึ่งกรมศิลปากรเป็นผู้จัดพิมพ์ พิมพ์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2517 นี้เอง สำหรับตัว สันต์ ท.โกมลบุตร เขามีความเชื่อว่า ผลงานแปลของเขาจะยังคงอยู่ หลังจากที่ผลงานด้านนวนิยายหรือสารคดีได้ตายไปจากวงวรรณกรรมของไทยแล้ว ทั้งนี้เป็นเพราะเขามีความเชื่อมั่นว่างานแปลสารคดีชุดจดหมายเหตุของชาวต่างประเทศในสมัยอยุธยาจะเป็นหลักฐานอ้างอิงในวิชาประวัติศาสตร์ ที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาและผู้สนใจค้นคว้าทางวิชาการแขนงนี้อยู่ตลอดไป[75]

สิ่งที่จะสนับสนุนความเชื่อมั่นของ สันต์ ท.โกมลบุตร ได้แก่ความจริงที่ว่า เรามีหนังสืออ้างอิงวิชาประวัติศาสตร์สมัยอยุธยาเหลืออยู่น้อย มีหลายฉบับที่นำมาเรียบเรียงขึ้นใหม่ในสมัยรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ข้อเท็จจริงบางประการคลุมเครือหรือคลาดเคลื่อนไปบ้าง หลักฐานที่พอจะนำมาประกอบการศึกษาและวิเคราะห์ประวัติศาสตร์สมัยอยุธยา ได้แก่บันทึกจดหมายเหตุต่าง ๆ ที่ชาวต่างประเทศผู้เป็น พ่อค้า นักการทูต หรือพระในคริสศาสนา ได้เขียนไว้เมื่อเขาเหล่านั้นเดินทางเข้ามาในประเทศไทยในสมัยดังกล่าว

ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เป็นช่วงระยะที่ประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้ามากในการติดต่อกับประเทศทางทวีปยุโรป โดยเฉพาะประเทศฝรั่งเศส ถึงกับเคยส่งคณะทูตไปถึงกรุงปารีสนครหลวงของประเทศฝรั่งเศสเมื่อปี พ.ศ. 2223 และมีคณะทูตและพ่อค้าฝรั่งเศสเข้ามายังกรุงศรีอยุธยาหลายคณะด้วยกัน ในบรรดาทูตฝรั่งเศส

---

[75]สัมภาษณ์ สันต์ ท.โกมลบุตร วันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2518

ซึ่งประกอบด้วยบุคคลที่เป็นพ่อค้า นักการทูต และพระในคริตศาสนา ได้บันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศไทยในสมัยนั้นไว้มากมายหลายฉบับ ต้นฉบับเดิมที่เป็นภาษาฝรั่งเศสเพิ่งจะค้นพบในสมัยปัจจุบันก็มี เช่น "บันทึกความจำของบาทหลวงเดอะ แบส เกี่ยวกับชีวิตและมรณกรรมของ ก็องสตังซ์ ฟอลคอน" ซึ่งเป็นบันทึกลงวันที่ 6 มิถุนายน ค.ศ. 1688-1689 เพิ่งจะค้นพบต้นฉบับที่ห้องสมุดโตโยบังโก กรุงโตเกียว เมื่อ ค.ศ. 1917 นี้เอง[76]

ในการพินิจวรรณกรรมประเภทงานแปลของ สันต์ ท.โกมลบุตร ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงผลงานแปลของเขาตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. มูลเหตุจูงใจในการทำงานแปล

เมื่อย้อนกลับไปสู่วัยเด็ก เราจะพบว่า สันต์ ท.โกมลบุตร เริ่มงานเขียนด้วยการเป็นนักแปลก่อน ดังที่เขากล่าวไว้ใน "ความหลังในโลกหนังสือพิมพ์" ว่า "ข้าพเจ้าเป็นนักอ่านหนังสืออย่างฉกรรจ์... นี่เองเป็นเหตุเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันข้าพเจ้าจากฐานะผู้อ่านขึ้นเป็นผู้เขียน อย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้ายังแต่งเองคือเขียนขึ้นเองไม่ได้ ต้องอาศัยการแปลเป็นจุดเริ่มต้น"[77]

เขาเริ่มสนใจงานแปลจากต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสที่เป็นบันทึกจดหมายเหตุเกี่ยวกับประเทศไทยในสมัยอยุธยา เมื่อนายขจร สุขพานิช ศาสตราจารย์ทางวิชาประวัติศาสตร์

---

[76]โคลด เดอะ แบส, บันทึกความทรงจำของบาทหลวงเดอะ แบส เกี่ยวกับชีวิตและมรณกรรมของก็องสตังซ์ ฟอลคอน, แปลจาก Memoire Du Père De Beze. Sur la vie De Constance Phaulkon โดย สันต์ ท.โกมลบุตร (พระนคร: อักษรสัมพันธ์, 2508), หน้า 3.

[77]สันต์ เทวรักษ์, "ความหลังในโลกหนังสือพิมพ์," เดลิเมล์รายเดือน, 3 (1 กรกฎาคม, 2495), 16.

นำหนังสือภาษาฝรั่งเศสเรื่อง "บันทึกความทรงจำของหลวงพ่อ เดอะ แบส" มาให้ช่วยแปลเป็นภาษาไทย เฉพาะตอนที่ว่าด้วยชีวประวัติของคอนสแตนติน ฟอลคอน หรือ เจ้าพระยาวิไชเยนทร์ เพื่อนำไปประกอบสารคดีประวัติศาสตร์เรื่อง "ออกญาวิไชเยนทร์" ซึ่งเป็นหนังสืออ้างอิงในวิชาประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเล่มหนึ่งที่ นฤยชจร สุขพานิช เป็นผู้แต่งเรียบเรียง[78]

หลังจากได้อ่านหนังสือเล่มดังกล่าวแล้ว เขาเกิดความต้องการที่จะอ่านเนื้อเรื่องของหนังสือทั้งเล่มให้ละเอียดและแปลออกเป็นภาษาไทย ด้วยการถอดออกมาทุกตัวอักษรและทุกข้อความทีเดียว นับว่าเป็นโชคดีที่เขาไปพบหนังสือเล่มนี้เข้าที่ร้าน "เฉลิมนิจ" จึงได้ซื้อมาอ่านและลงมือแปลส่งไปลงพิมพ์ในนิตยสารรายเดือน "สามทหาร" นับแต่นั้นเป็นต้นมาเขาก็เพิ่มความสนใจและมีความสนุกในการแปลหนังสือชุดสารคดีที่เป็นบันทึกจดหมายเหตุฉบับภาษาฝรั่งเศสที่ว่าด้วยเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ไทย ยิ่งแปลผ่านไปหลายเรื่องเขาก็ยิ่งคุ้นเคยกับภาษาที่ใช้ในต้นฉบับเดิม กับมีความรู้สึกว่าได้รับทั้งความเพลิดเพลินและการท้าทายให้ค้นคว้าต่อไปอีก เมื่อนำเรื่องราวทั้งหมดหรือข้อความบางตอนจากฉบับภาษาฝรั่งเศสไปเปรียบเทียบกับเนื้อความที่มีอยู่ในประวัติศาสตร์ หรือพระราชพงศาวดารไทยในสมัยที่หนังสือเล่มนั้น ๆ กล่าวถึงแล้ว ปรากฏว่ามีทั้งเรื่องที่ตรงและแตกต่างกับที่กล่าวไว้ในฉบับภาษาไทย และยิ่งทำงานแปลมากขึ้นก็ยิ่งทำให้เกิดความต้องการแปลหนังสือประเภทเดียวกันนี้มากยิ่งขึ้น เขากล่าวว่า งานแปลที่ได้ทำไปแล้วนั้นยังไม่สมกับที่ตั้งปณิธานเอาไว้อย่างสูงสุดว่าจะใช้เวลาที่ยังเหลืออยู่นี้แปลงานชุดประวัติศาสตร์จากฉบับภาษาฝรั่งเศสออกเป็นภาษาไทยให้หมดเท่าที่จะหาต้นฉบับได้จากห้องสมุดใหญ่ ๆ ที่มีอยู่ในโลกนี้ เขาคาดว่ายังมีหนังสือภาษาฝรั่งเศสที่เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยในสมัยอยุธยาอยู่ตามหอสมุดในต่างประเทศอีกมาก ถ้าเป็นไปได้ เขาอยากจะให้หอสมุดแห่งชาติของเราจัดถ่ายเอกสารหรือถ่ายไมโครฟิล์ม

---

[78]สัมภาษณ์ สันต์ ท.โกมลบุตร วันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2518.

หนังสือประเภทดังกล่าวเท่าที่จะหาได้ไว้ให้หมด เขาจะอุทิศชีวิตที่ยังเหลืออยู่แปลออกเป็นภาษาไทยให้สำเร็จสมบูรณ์[79]

การแปลบันทึกจดหมายเหตุของชาวต่างประเทศที่เข้ามาในเมืองไทยสมัยอยุธยานั้น มีการแปลกันมาก่อนแล้วตั้งแต่สมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว[80] เช่น กรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงศ์ ได้ทรงแปล "จดหมายเหตุลาลูแบร์" จากต้นฉบับภาษาอังกฤษ ซึ่งนับว่าเป็นมูลเหตุจูงใจอีกอย่างหนึ่งให้เขาลงมือทำงานแปล "จดหมายเหตุลาลูแบร์ฉบับสมบูรณ์" จากต้นฉบับภาษาฝรั่งเศส ดังที่เขากล่าวไว้ใน "คำนำของผู้แปล" ในหนังสือเล่มเดียวกันนี้ว่า

> สิ่งที่ดลใจให้ข้าพเจ้าแปลจดหมายเหตุลาลูแบร์ฉบับสมบูรณ์นี้ขึ้นก็คือ เมื่อได้อ่านพระนิพนธ์แปลเรื่องเดียวกันนี้ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์... เป็นจำนวน 2 เล่มจบก็ดีอยู่แล้ว ปรากฏว่ายังไม่จบ ด้วยพระองค์ท่านได้ทรงนิพนธ์แปลค้างไว้ จึงบังเกิดความกระหายใคร่จะอ่านให้ตลอดให้จงได้ ด้วยรู้สึกว่าจะได้รับประโยชน์จากหนังสือเล่มนี้เป็นอันมาก... อีกประการหนึ่งเล่าจึงในกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ทรงนิพนธ์แปลเรื่องนี้จากต้นฉบับภาษาอังกฤษที่มีชื่อว่า A New Historical Relation of the Kingdom of Siam by Monsieur de la Lubère โดย A.P. Ger R.SS. เป็นผู้แปลจากภาษาฝรั่งเศสอีกต่อหนึ่ง ข้าพเจ้าจึงพยายามค้นหาต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสอันเป็นต้นฉบับแท้มาอ่าน และคิดว่าถ้าชอบมาพากลอย่างไรก็จะได้แปลขึ้นต่อไป[81]

---

[79]สัมภาษณ์ สันต์ ท.โกมลบุตร วันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2518.

[80]วรรณี ต้องเดียน, "การแปลหนังสือในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515), หน้า 133.

[81]ลาลูแบร์, จดหมายเหตุลาลูแบร์ฉบับสมบูรณ์ แปลจาก Du Royaume de Siam, 1695. โดย สันต์ ท.โกมลบุตร (พระนคร: ก้าวหน้า, 2510), หน้า 5.

ในเรื่อง "จดหมายเหตุรายวันการเดินทางไปสู่ประเทศสยาม" สันต์ ท. - โกมลบุตร ได้กล่าวถึงมูลเหตุจูงใจในการแปลจากต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสของบาทหลวง เดอ ชัว ซีย์ ไว้ว่า จดหมายเหตุรายวันเล่มนี้ได้เคยมีการแปลเป็นภาษาไทยมาแล้วครั้งหนึ่ง แต่ตัดตอนแปลเฉพาะตอนที่ราชทูตพักอยู่ในประเทศสยามเท่านั้น และงานแปลฉบับนี้ไม่ได้แปลจากต้นฉบับภาษาฝรั่งเศส ซึ่งเป็นสาเหตุให้ "ข้อความในที่บางแห่งและหลายแห่งได้คลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับเดิมเป็นอันมาก"[82]

เมื่อ สันต์ ท.โกมลบุตร ได้ต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสมาแล้ว เขาได้แปลเป็นภาษาไทยด้วยเหตุผลจูงใจดังที่กล่าวไว้ใน "คำนำของผู้แปล" ว่า

> ข้าพเจ้าได้อ่านเรื่องนี้จากต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสที่พิมพ์ในครั้งใหม่นี้ เห็นว่ามีเรื่องราวที่น่ารู้อยู่โดยตลอด จึงได้จัดการแปลทั้งฉบับโดยสมบูรณ์ รวมทั้งคำนำของ ม. มอริซ การ์ซอง ผู้รวบรวมพิมพ์ ซึ่งให้ความรู้แก่เราเป็นอันมากในเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวของผู้เขียนคือ บาทหลวง เดอ ชัว ซีย์[83]

นอกจากแปลสารคดีชุดประวัติศาสตร์แล้ว สันต์ ท.โกมลบุตร ยังได้แปลนวนิยายไว้ 1 เรื่อง คือเรื่อง "พ่อแดง" จากต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเรื่อง Pho Deng ของ P. Louis Riviere นวนิยายเรื่องนี้ใช้ฉากในประเทศไทยและตัวละครเป็นคนไทยในสมัยปลายรัชกาลที่ 5 ต่อกับต้นรัชกาลที่ 6 หรือในระหว่างปี พ.ศ. 2452 - พ.ศ. 2454 สันต์ ท.โกมลบุตร กล่าวว่า นอกจากความน่าสนใจที่เป็นนวนิยายใช้ฉากในประเทศไทยสมัยเก่าแล้ว นวนิยายเรื่องนี้มีสิ่งน่าสนใจชวนให้แปลเป็นภาษาไทย ตามที่เขาเขียนไว้ใน "คำนำของผู้แปล" ว่า

---

[82] เดอ ชัว ซีย์, จดหมายเหตุรายวันการเดินทางไปสู่ประเทศสยาม, แปลจาก Journal de Siam โดย สันต์ ท.โกมลบุตร (พระนคร: ก้าวหน้า, 2516), หน้า ข.

[83] เรื่องเดียวกัน, หน้า ค.

> นอกจากจะมีรสชาติผิดแผกออกไปจากนวนิยายทั้งหลายที่เราได้อ่านกันอยู่ในยุคปัจจุบันแล้ว นวนิยายเรื่องนี้ยังได้รวบรวมเอาขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของไทยเราไว้ด้วยเป็นอันมาก ตลอดจนภาษิตและบทร้องบทกลอม ซึ่งผู้แปลได้พยายามถอดให้ตรงกับความหมายดั้งเดิมที่สุดเท่าที่จะทำได้[84]

กล่าวโดยสรุปแล้ว มูลเหตุจูงใจในการทำงานแปลของ สันต์ ท.โกมลบุตร คือ เขาต้องการแปลชุดบันทึกจดหมายเหตุของชาวต่างประเทศในเรื่องที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยให้สมบูรณ์ เพิ่มเติมจากที่ได้เคยมีผู้แปลชุดสารคดีดังกล่าวไว้แล้ว และต้องการแปลถ่ายทอดจากต้นฉบับเดิมในภาษาฝรั่งเศสโดยตรง กับเพื่อเสนอเรื่องราวในนวนิยายที่ใช้ฉากและตัวละครในประเทศไทย โดยที่ผู้ประพันธ์ต้นฉบับเดิมเป็นชาวต่างประเทศ ว่ามีเนื้อหาและโครงเรื่องแตกต่างกับนวนิยายที่คนไทยด้วยกันเขียนขึ้นอย่างไรบ้าง

2. <u>งานแปลประเภทที่ถนัดและสนใจ</u>

งานวรรณกรรมในภาษาฝรั่งเศสที่ สันต์ ท.โกมลบุตร สนใจมากคือ สารคดีประวัติศาสตร์ที่มีเนื้อเรื่องว่าด้วยบันทึกหรือจดหมายเหตุของชาวต่างประเทศที่เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศไทยในสมัยที่ผู้เขียนต้นฉบับเดิมได้เดินทางเข้ามาประเทศไทย แต่เขาสนใจเฉพาะเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสมัยอยุธยาหรือรัตนโกสินทร์ตอนต้นเท่านั้น เรื่องแปลที่มีเนื้อเรื่องใกล้ปัจจุบันที่สุดคือเรื่อง "พ่อแดง" ก็มีระยะเวลาราวปลายสมัยรัชกาลที่ 5

สันต์ ท.โกมลบุตร มีผลงานแปลประเภทบันทึกจดหมายเหตุเกี่ยวกับประเทศไทยจากต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสถึง 8 เรื่องด้วยกัน ยังไม่ได้พิมพ์เป็นเล่มเพียง 2 เรื่องเท่านั้น

---

[84]ป.หลุยส์ ริวิแยร์, <u>พ่อแดง</u> แปลจาก Pho Deng โดย สันต์ ท.โกมลบุตร (พระนคร: เสริมวิทย์บรรณาคาร, 2510), หน้า 4.

นอกจากนี้มีงานแปลนวนิยาย 1 เรื่อง เรื่องสั้น 1 เรื่อง คือเรื่อง "ระหว่างความรักและความหิว" ซึ่งแปลจากเรื่อง "Entre L'Armour et La Faim" ของ Andrée Martignon ซึ่งได้รับรางวัลการแปลยอดเยี่ยมจากสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2517[85]

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 เขาเริ่มแปลนวนิยายมีชื่อจากต้นฉบับภาษาฝรั่งเศส ที่แปลเสร็จเรียบร้อยแล้วแต่ยังไม่ได้จัดพิมพ์คือ Comte de Monté Cristo ของ Alexandre Dumas และในปัจจุบัน (พ.ศ. 2519) เขากำลังแปลเรื่อง Les Misérable ของ Victor Hugo จากต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเช่นกัน[86]

ดังนั้นพอจะเห็นได้ว่า สันต์ ท.โกมลบุตร สนใจงานแปลสารคดีทางประวัติศาสตร์และนวนิยายสมัยเก่า จากต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเท่านั้น

3. วิธีการทำงานแปล

ในการทำงานแปล นอกจากผู้แปลจะต้องมีความรู้ภาษาไทยดีพอ และใช้ภาษาได้ถูกต้องตามความนิยมแล้ว ความรู้ในเรื่องที่แปลย่อมมีความสำคัญมาก[87] เพราะจะทำให้งานแปลชิ้นนั้นสำเร็จออกมาอย่างสมบูรณ์ คือมีความถูกต้องตามเนื้อหาของต้นฉบับเดิม และใช้ภาษาที่สละสลวยถูกต้องในฉบับแปล ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจเนื้อเรื่องในงานแปลชิ้นนั้นได้ถูกต้องตามเจตนารมย์ของผู้เขียนต้นฉบับเดิม และของผู้แปลด้วย

ก่อนลงมือแปล สันต์ ท.โกมลบุตร จะอ่านต้นฉบับเดิมโดยตลอดจนจบ หนังสืออ้างอิงที่ใช้ประกอบในการแปลได้แก่ ชุดประวัติศาสตร์และพระราชพงศาวดารฉบับต่าง ๆ

---

[85]ดูที่หน้า 397 - 400.

[86]สัมภาษณ์ สันต์ ท.โกมลบุตร วันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2519.

[87]ฉุน ประภาวิวัฒน์, "ข้อควรคำนึงในการแปลหนังสือหรือวรรณกรรม," ภาษาและหนังสือ, ฉ. 5 (พฤศจิกายน, 2515), หน้า 44.

เช่น ชุดประวัติศาสตร์ไทย ของพระบริหารเทพธานี พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา และประชุมพงศาวดารภาคที่ว่าด้วยการติดต่อระหว่างประเทศไทยกับประเทศทางยุโรป เป็นต้น เขากล่าวว่า การอ่านหนังสืออ้างอิงดังกล่าวเปรียบเทียบกันหลายเล่มทำให้การแปลจากต้นฉบับภาษาต่างประเทศใกล้เคียงกับความเป็นจริงได้มากที่สุด นอกจากนี้เขายังมีความเห็นว่า ผู้เขียนต้นฉบับเดิมไม่ใช่คนไทย เพราะฉะนั้นจึงบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ตามที่ตนเห็นและเข้าใจ หรือตามที่ได้รับการบอกเล่าจากเพื่อนที่เป็นชาวต่างชาติพวกเดียวกัน ซึ่งเป็นเหตุให้ในการแปลบางตอนเขาต้องใช้วิธีการเดาว่าผู้เขียนฉบับเดิมหมายความถึงอะไร หรือหมายความว่าอย่างไร การอ่านเหตุการณ์ตอนเดียวกันที่มีเขียนไว้ในประวัติศาสตร์ไทยจะช่วยให้มีข้อบกพร่องน้อยที่สุดในการแปล[88]

ตัวอย่างที่แสดงว่า สันต์ ท.โกมลบุตร มีความรู้ภาษาไทยดีพอที่จะใช้ได้ถูกต้องและเข้ากับเรื่องที่แปล เห็นได้จากข้อความตอนหนึ่งในเรื่อง "จดหมายเหตุรายวันของบาทหลวง เดอ ชัวซีย์ ตอนที่กล่าวถึงพระนามของสมเด็จพระนารายณ์ เป็นตัวภาษาฝรั่งเศสว่า Somdej Pra Tchao Grung Thep Pramaha Na Con Pujai เขาแปลคำว่า Pujai ในต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสออกเป็นภาษาไทยว่า "มหาราช" โดยให้เหตุผลว่า "ข้าพเจ้าติดใจคำว่า "ผู้ใหญ่" (Pujai) นี้อยู่ สันนิษฐานเอาเองว่า น่าจะมาจากคำ Le Grand ในภาษาฝรั่งเศส หรือคำว่า The Great ในภาษาอังกฤษ ซึ่งไทยเราใช้คำว่า "มหาราช" ในกาลต่อมานั่นเอง"[89]

นอกจากนี้ ในการแปลเรื่องที่เคยมีผู้แปลมาก่อนแล้ว ถ้ามีข้อความตอนใดที่เขาเห็นว่าผู้แปลฉบับก่อนได้อธิบายความหมายไว้ด้วย เขาจะยกข้อความดังกล่าวมาลงไว้ในส่วนที่เป็นเชิงอรรถเพื่อประกอบและเพิ่มคำอธิบายข้อความที่เขาแปลขึ้นใหม่ด้วย

---

[88]สัมภาษณ์ สันต์ ท.โกมลบุตร วันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2519.

[89]ทักษ์ เวสรัตน์, "เขาแปลหนังสือกันอย่างไรในสมัยอยุธยา," สยามมิศร์ รายสัปดาห์, 1 (28 มีนาคม, 2519), 29.

ดังที่เขากล่าวไว้ใน "คำนำของผู้แปล" ในเรื่อง "จดหมายเหตุลาลูแบร์ ฉบับสมบูรณ์" ว่า

> ในการแปลหนังสือเล่มนี้ นอกจากข้าพเจ้าจะได้รับความ
> ดลใจจากพระนิพนธ์แปลของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระ
> นราธิปประพันธพงศ์แล้ว ข้าพเจ้ายังได้พึ่งขอความหลาย
> ประการในพระนิพนธ์ที่ความรู้ของข้าพเจ้ามีไม่ถึงในที่หลาย
> แห่งอีกด้วย[90]

สันต์ ท.โกมลบุตร ยังได้กล่าวถึงการอ้างไปถึงการแปลในฉบับที่เคยแปลมาแล้วแต่ก่อนในคำนำเรื่อง "จดหมายเหตุการเดินทางสู่ประเทศสยาม ของบาทหลวง เดอ ชัวซีย์" ว่า "...ต่อไปนี้เมื่อมีการอ้างถึงฉบับดังกล่าว ณ ที่ใด ข้าพเจ้าจะได้ใช้คำว่า จากฉบับแปลของกระทรวงธรรมการ"[91]

ในด้านที่เกี่ยวกับภาษาฝรั่งเศส สันต์ ท.โกมลบุตร มีความเห็นว่า ภาษาฝรั่งเศสที่ใช้ในสมัยอยุธยาไม่เปลี่ยนแปลงมากนักเมื่อเทียบกับภาษาฝรั่งเศสในปัจจุบัน ดังที่เขากล่าวว่า "เคราะห์ดีที่ภาษาที่ใช้ในต้นฉบับนั้น แม้จะเป็นภาษาที่เขาใช้กันเมื่อ 300 ปีโน้นก็พอจะเข้าใจได้"[92]

สันต์ ท.โกมลบุตร กล่าวอีกด้วยว่า เวลาทำงานแปลมีปัญหาอยู่เรื่องเดียว คือ คำบางคำที่ปรากฏในต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสได้หายไปจากภาษาพูดหรือภาษาเขียนในปัจจุบันแล้ว ทำให้หาคำแปลไม่พบในพจนานุกรมสมัยปัจจุบัน ขณะนี้ได้กำลังสั่งซื้อพจนานุกรมภาษาฝรั่งเศสโบราณ ชื่อ Le Littré ซึ่งเป็นหนังสือชุดใหญ่ 4 เล่ม เพื่อนำมาใช้ใน

---

[90]ลาลูแบร์, จดหมายเหตุลาลูแบร์ฉบับสมบูรณ์, เรื่องเดิม, หน้า 9.

[91]เดอ ชัวซีย์, จดหมายเหตุรายวันการเดินทางไปสู่ประเทศสยาม, เรื่องเดิม, หน้า ข.

[92]ลาลูแบร์, จดหมายเหตุลาลูแบร์ฉบับสมบูรณ์, เรื่องเดิม, หน้า 9.

การแปลสารคดีชุดประวัติศาสตร์จากภาษาฝรั่งเศสโดยเฉพาะ[93]

สำหรับหลักในการทำงานแปล สันต์ ท.โกมลบุตร ยึดถือหลักการแปลตามที่ ดร. วิทย์ ศิวศริยานนท์ กล่าวไว้ว่า

> การแปลที่ดีคือการแปลที่เคารพต่อท่วงทำนองแต่ง (Style) ตลอดจนการใช้ถ้อยคำของผู้แต่ง ไม่ใช่เรียบเรียงของเขาใหม่เสียหมด อะไรยากก็ตัดออก อะไรที่ไม่รู้ก็เปลี่ยนแปลงเป็นไทย ๆ ไปเสีย ตามหลักวิชาเขาไม่นิยม[94]

จากการพินิจงานแปลของ สันต์ ท.โกมลบุตร จะพบว่า เขาเคารพต้นฉบับเดิมมากที่สุด ถ้าจะอธิบายเพิ่มเติม เขาจะยกมาลงไว้ที่ส่วนเชิงอรรถ จะไม่ลุกหรือตีความเอาเองเป็นอันขาด ทั้งนี้เนื่องจากยึดถือหลักการแปลดังกล่าวมาแล้วนั้น เขายังฝังใจและเคารพในคำสั่งสอนของท่านเจษฎาจารย์ ฟ.ธีแลร์ แห่งโรงเรียนอัสสัมชัญสมัยที่เขากำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมปีที่ 3 ภาษาฝรั่งเศส และมีอายุได้เพียง 15 ปีกว่า ๆ เท่านั้น ท่านผู้นี้ได้วิจารณ์งานแปลซึ่งเขาแปลจากหนังสือนิทานสำหรับเด็กภาษาฝรั่งเศส เรื่อง Les Livres Roses ในเนื้อเรื่องที่แปลนั้นเขาได้เติมข้อความบางอย่างที่ไม่มีปรากฏในฉบับเดิมลงไปด้วย ท่านธีแลร์ได้บอกกับเขาว่า "อย่าเติมลงไปเช่นนั้นซิ ลูกเอ๋ย, เพราะมันผิดความจริง"[95]

ตามเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ผู้อ่านงานแปลของ สันต์ ท.โกมลบุตร จะพบว่าเขาเคร่งครัดต่อใจความและคำศัพท์ที่ปรากฏในต้นฉบับภาษาเดิมมาก พยานในเรื่องนี้ก็คือ

---

[93]สัมภาษณ์ สันต์ ท.โกมลบุตร วันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2518.

[94]วิทย์ ศิวศริยานนท์, วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์ (พิมพ์ครั้งที่ 5; พระนคร: แพร่พิทยา, 2518), หน้า 270.

[95]สันต์ เทวรักษ์, "ความหลังในโลกหนังสือพิมพ์" เดลิเมล์รายเดือน, 3 (1 มิถุนายน, 2495), 16.

ผลงานแปลที่ได้รับรางวัลชนะเลิศจากสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2517[96]

4. บรรณานุกรมและบรรณนิทัศน์งานแปล

กวีย์, ตาร์ชารด์. จดหมายเหตุการเดินทางไปสู่ประเทศสยาม. แปลจาก Voyage de Siam de Pères Jésuites โดย สันต์ ท.โกมลบุตร, พระนคร, เกษมบรรณกิจ, 2519. (พิมพ์ครั้งที่ 3)

เป็นบันทึกของบาทหลวงตาร์ชารด์ที่ส่งไปถวายพระเจ้ากรุงฝรั่งเศส พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 เล่าถึงการเดินทางจากเกาะชวามาสู่ประเทศสยาม การเดินทางจากปากน้ำเมืองสมุทรปราการไปยังกรุงศรีอยุธยา และเมืองละโว้หรือลพบุรีในปัจจุบัน จบเรื่องด้วยบันทึกเล่าเรื่องการเดินทางกลับจากประเทศสยาม

_____. จดหมายเหตุการเดินทางครั้งที่ 2. แปลจาก Second Voyage du Père Tachard et des pères Jésuites envoyés par le Roy au Royaume de Siam, โดยสันต์ ท.โกมลบุตร, พระนคร, กรมศิลปากร, 2519.

เป็นบันทึกการเดินทางมายังประเทศทางตะวันออกครั้งที่ 2 ของบาทหลวงตาร์ชารด์ ตามพระราชโองการของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 แห่งประเทศฝรั่งเศส เล่าถึงเรื่องต่าง ๆ ที่เขาได้พบเห็นในเมืองไทยสมัยนั้น เช่น การคล้องช้าง การรับแขกเมืองที่เมืองละโว้ การเผยแพร่คริสศาสนาในประเทศไทย การส่งทูตไทยไปถวายพระราชสาส์นแด่พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 และพระสันตปาปาที่กรุงโรม ตลอดจนรายละเอียดในการเดินทางจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่งของผู้เขียนเอง

---

[96] ดูที่หน้า 396

ผลงานแปลที่ได้รับรางวัลชนะเลิศจากสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2517[96]

4. บรรณานุกรมและบรรณนิทัศน์งานแปล

กวีย์, ตาร์ชารด์. จดหมายเหตุการเดินทางไปสู่ประเทศสยาม. แปลจาก Voyage de Siam de Pères Jésuites โดย สันต์ ท.โกมลบุตร, พระนคร, เกษมบรรณกิจ, 2519. (พิมพ์ครั้งที่ 3)

เป็นบันทึกของบาทหลวงตาร์ชารด์ที่ส่งไปถวายพระเจ้ากรุงฝรั่งเศส พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 เล่าถึงการเดินทางจากเกาะชวามาสู่ประเทศสยาม การเดินทางจากปากน้ำเมืองสมุทรปราการไปยังกรุงศรีอยุธยา และเมืองละโว้หรือลพบุรีในปัจจุบัน จบเรื่องด้วยบันทึกเล่าเรื่องการเดินทางกลับจากประเทศสยาม

_____. จดหมายเหตุการเดินทางครั้งที่ 2. แปลจาก Second Voyage du Père Tachard et des pères Jésuites envoyés par le Roy au Royaume de Siam, โดยสันต์ ท.โกมลบุตร, พระนคร, กรมศิลปากร, 2519.

เป็นบันทึกการเดินทางมายังประเทศทางตะวันออกครั้งที่ 2 ของบาทหลวงตาร์ชารด์ ตามพระราชโองการของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 แห่งประเทศฝรั่งเศส เล่าถึงเรื่องต่าง ๆ ที่เขาได้พบเห็นในเมืองไทยสมัยนั้น เช่น การคล้องช้าง การรับแขกเมืองที่เมืองละโว้ การเผยแพร่คริสศาสนาในประเทศไทย การส่งทูตไทยไปถวายพระราชสาส์นแด่พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 และพระสันตปาปาที่กรุงโรม ตลอดจนรายละเอียดในการเดินทางจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่งของผู้เขียนเอง

---

[96] ดูที่หน้า 396

กาลลัวช์, เอเตียน. <u>ราชอาณาจักรสยามในงานแสดงศิลปหัตถกรรม ณ ชังป์ เดอ มารส์ ใน พ.ศ. 2421 และ ณ พระราชวังแวร์ซาย์ ใน พ.ศ. 2229 กับพระเจ้ากรุงสยามทั้งสองพระองค์</u>, แปลจาก Le Royaume de Siam au Champ de Mars en 1878, et à la Cour de Versailles en 1688 et Deux Rois de Siam, โดย สันต์ ท.โกมลบุตร, พระนคร, กรมศิลปากร, 2514.

เป็นเรื่องที่พรรณนาถึงการจัดสถานที่สำหรับตั้งแสดงสิ่งของที่ร้านของประเทศไทยในงานแสดงศิลปหัตถกรรมที่ ชังป์ เดอ มารส์ ในปี พ.ศ. 2421 และที่พระราชวังแวร์ซายส์ ในปี พ.ศ. 2229 กล่าวถึงศิลปวัตถุ หุ่นจำลองเครื่องประดับ และตัวอย่างพืชพรรณบางชนิดที่ประเทศไทยจัดนำไปแสดงในครั้งนั้น ว่าเป็นที่สนใจของชาวฝรั่งเศสและชาวยุโรปอื่น ๆ ที่ได้เข้าชมการแสดงอย่างไรบ้าง และยังกล่าวด้วยว่าการจัดแสดงครั้งนี้ทำให้ชาวยุโรปสนใจใคร่รู้เรื่องราวของประเทศไทยเพิ่มขึ้นอีกเป็นอันมาก ส่วนในภาคที่ว่าด้วยพระเจ้ากรุงสยามทั้งสองพระองค์ เป็นตอนที่มีเนื้อเรื่องกล่าวถึงพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว นับได้ว่าหนังสือเล่มนี้เป็นเสมือนคู่มือแนะนำชาวยุโรปให้รู้จักประเทศไทยในสมัยดังกล่าว

แชรแวส, นิโกลาส์. <u>ประวัติศาสตร์ธรรมชาติและการเมืองแห่งราชอาณาจักรสยาม</u>. แปลจาก Histoire Naturelle et Politique du Royaume de Siam, โดย สันต์ ท.โกมลบุตร, พระนคร, ก้าวหน้า, 2506.

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศไทยในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ผู้เขียนเป็นบุคคลหนึ่งที่ร่วมอยู่ในคณะทูตของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 และเขาได้เข้ามาอยู่ในเมืองไทยถึง 4 ปี ซึ่งเป็นเวลานานเพียงพอที่เขาจะสังเกตและศึกษาเรื่องราวของเมืองไทยในสมัยนั้น เนื้อเรื่องเป็นข้อความที่อธิบายถึง

ประเทศไทยทางด้าน ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี กฎหมาย การปกครอง ศาสนา ตลอดจนราชสำนักและพระราชวงศ์

ชัวซีย์, อับเบ เดอ. จดหมายเหตุรายวันการเดินทางไปสู่ประเทศสยาม. แปลจาก Jounal du Voyage de Siam, แปลโดย สันต์ ท.โกมลบุตร, พระนคร, ก้าวหน้า, 2516.

บาทหลวง เดอ ชัวซีย์ เป็นผู้ช่วยทูตในคณะของราชทูต เชอวาลิเอร์ เดอ โชมองต์ ซึ่งเข้ามาถึงประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2228 เนื้อเรื่องทั้งหมดเป็นบันทึกประจำวันเล่าถึงรายละเอียดในการเดินทางจากฝรั่งเศสมายังกรุงศรี-อยุธยา เรียงลำดับวันที่ เดือน และปี เริ่มตั้งแต่วันแรกที่ออกเดินทางจากท่าเรือเมืองเบรส์ต เมื่อวันที่ 3 มีนาคม ค.ศ. 1685 (พ.ศ. 2228) จนถึงวันที่เดินทางกลับถึงเมืองเบรส์ต ในวันที่ 8 มิถุนายน ค.ศ. 1686 (พ.ศ. 2229) นับเป็นบันทึกที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมของผู้บันทึกและคณะทูตในขณะที่พำนักอยู่ในประเทศไทย รวมทั้งรายละเอียดในการเดินทางของเขาในแต่ละวันว่าได้ประสบกับเหตุการณ์อะไรบ้าง ส่วนที่สำคัญและน่าสนใจในหนังสือเล่มนี้คือ ภาคคำนำของผู้รวบรวมต้นฉบับเดิม ซึ่งเป็นตอนที่กล่าวถึงประเทศไทยในปี พ.ศ. 2471 กล่าวถึงประวัติบางตอนที่น่าสนใจของบาทหลวง เดอ ชัวซีย์ และคำวิจารณ์ของผู้รวบรวมพิมพ์ที่มีต่อปฏิบัติการของรัฐบาลฝรั่งเศสต่อรัฐบาลไทย ทั้งในสมัยอยุธยาและต้นรัตนโกสินทร์

แบส, โคลด เดอะ. ชีวิตและมรณกรรมของก็องสตังซ์ฟอลคอน. แปลจาก Memoire du Pere de Beze Sur La Vie de Constance Phulkon, โดย สันต์ ท.โกมลบุตร, พระนคร, อักษรสัมพันธ์, 2508.

เนื้อเรื่องส่วนใหญ่เป็นบันทึกความจำของบาทหลวง โคลด เดอะ แบส ซึ่งผู้รวบรวมต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสสันนิษฐานว่า เป็นบันทึกที่ส่งไปถวายบาทหลวง ฟรังซัวส์ เดอ ลา แชส พระผู้สารภาพบาปของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ในบันทึก

ฉบับนี้กล่าวถึงชีวประวัติของคอนสแตนตินฟอลคอน ผู้ได้รับพระราชทานยศเป็นเจ้าพระยาวิชาเยนทร์ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เริ่มตั้งแต่กำเนิดของเขา การเข้ามารับราชการและการก้าวขึ้นสู่อำนาจในราชสำนัก อิทธิพลของเขาที่มีต่อข้าราชการและกิจการในราชสำนักสมัยนั้น จนกระทั่งถูกฆ่าประหารชีวิต ส่วนสำคัญในหนังสือเล่มนี้คือตอนที่ว่าด้วย "คำนำของผู้เรียบเรียง" และ "เอกสาร 2 ฉบับจากหอทะเบียน" ซึ่งเป็นเอกสารที่แสดงหลักฐานอ้างอิงเรื่องราวทั้งหมดที่กล่าวไว้ในบันทึกเล่มนี้ว่ามีความน่าเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด

ปาลเลกัวซ์, ฌัง-บัปติสต์. <u>เล่าเรื่องกรุงสยาม</u>. แปลจาก Deecription du Royaume Thai ou Siam, โดย สันต์ ท.โกมลบุตร, พระนคร, ก้าวหน้า, 2506.

หนังสือเล่มนี้เป็นเรื่องราวของประเทศไทยที่ชาวต่างประเทศเป็นผู้เขียนและได้ความสมบูรณ์ถูกต้องมากกว่าฉบับอื่น ๆ ที่เป็นสารคดีประเภทเดียวกัน เพราะผู้เขียนเป็นองค์สังฆนายก หรือที่ในปัจจุบันเรียกว่า มุขนายกมิซซังของคริสตศาสนา ผู้ได้เข้ามาอยู่ในประเทศไทยร่วม 30 ปี จึงมีความเข้าใจในเรื่องราวของประเทศไทยและคนไทยได้ดีพอสมควร เป็นหนังสือที่พรรณนาถึงประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 3 และรัชกาลที่ 4 ทางด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การปกครอง ทรัพยากร เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประเพณี ศิลปหัตถกรรม ตลอดจนภาษาและวรรณกรรมของไทย จบเล่มเพียงภาคที่ 1 เท่านั้น ส่วนภาคที่ 2 ซึ่งเป็นตอนจบบริบูรณ์ แปลเสร็จเรียบร้อยแล้วแต่ยังไม่ได้พิมพ์เป็นเล่ม

มาร์ติยอง, อังเดร. "ระหว่างความรักและความหิว, นกพิราบของบีริดัง" แปลจาก Entre l'amour et la faim, Le Pigeon de Buridan, โดย สันต์ ท.โกมลบุตร ภาษาและหนังสือ, 7 (31 พฤษภาคม, 2517), 79-84.

เป็นเรื่องสั้น ๆ ที่ สันต์ ท.โกมลบุตร ชนะประกวดการแปลจากฉบับภาษาฝรั่งเศสของสมาคมภาษาและหนังสือ เป็นเรื่องของนกพิราบหนุ่มตัวหนึ่งที่ต้องเลือกระหว่างอาหารสำหรับท้องและอาหารสำหรับใจ ว่าควรจะเลือกสิ่งใดก่อนถ้าบังเกิดความต้องการขึ้นมาพร้อม ๆ กัน

เรวิแอร, ป.หลุยส์. พ่อแดง. แปลจาก Pho Deng, โดย สันต์ ท.โกมลบุตร, พระนคร, เสริมวิทย์บรรณาคาร, 2510.

เป็นนวนิยายที่เกิดขึ้นในประเทศไทยสมัยรัชกาลที่ 5 ต่อกับต้นรัชกาลที่ 6 เป็นเรื่องของ "พ่อแดง" ผู้ถือกำเนิดเป็นลูกครึ่งไทย-จีน เริ่มตั้งแต่เขาเกิด เจริญเติบโตขึ้นตามวัยและวันเวลา เขาผิดหวังในความรัก และท้ายที่สุดเข้าอุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ผู้เขียนได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับภูมิประเทศ ชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณีของชาวบ้านที่เป็นคนไทยสามัญ ในสมัยเมื่อเกือบ 100 ปีล่วงมาแล้ว ไว้อย่างชัดเจนและใกล้เคียงความจริงมาก

ลูแบร์, เดอ ลา. จดหมายเหตุลาลูแบร์ ฉบับสมบูรณ์. แปลจาก Du Royaume de Siam 1691, โดย สันต์ ท.โกมลบุตร, พระนคร, ก้าวหน้า, 2510.

เป็นบันทึกของ มร. เดอ ลา ลูแบร์ ราชทูตของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 แห่งประเทศฝรั่งเศส ผู้เดินทางมาประเทศไทยในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ในบันทึกฉบับนี้กล่าวถึงประเทศไทยสมัยปี พ.ศ. 2229-พ.ศ. 2230 ทางด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ทรัพยากร เศรษฐกิจ การปกครอง วัฒนธรรมและประเพณี ศาสนา ของชาวไทยในสมัยดังกล่าว นับว่าเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศไทยที่มองจากสายตาของชาวต่างประเทศผู้เข้ามาอยู่ในเมืองไทยเพียง 3 เดือน ข้อเท็จจริงและคำวินิจฉัยบางเรื่องจึงคลาดเคลื่อนอยู่บ้าง